PAVLI ERNESTI IABLONSKI,

DE

MEMNONE GRAECORVM,

ET

AEGYPTIORVM,

HVIVSQVE

CELEBERRIMA IN THEBAIDE STATVA

SYNTAGMATA III.

CVM FIGVRIS AENEIS.

Francofurti ad Viadrum.

IMPENSIS IOANNIS CHRISTIANI KLEYB.

MDCCLIII.

Wolterstorf

ILLVSTRI ET CELEBERRIMO

VIRO

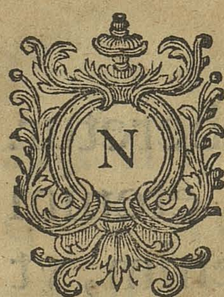
FRIDERICO OTTONI MENCKENIO,

PHILOS. ET IVRIS V. DOCTORI,

POTENTISSIMO SARMATARVM REGI ET PRINCIPI ELECTORI SAXONIAE, A CONSILIIS AVLICIS, VRBIS LIPSIENSIS SENATORI AMPLISSIMO, SOCIETATI SCIENTIARVM REGIAE BEROLINENSI ADSCRIPTO

FAVTORI DE SE OPTIME MERITO PACEM ET SALVTEM A DOMINO PRECATVR

PAVLVS ERNESTVS IABLONSKI.

Non ignoras, Vir Illuſtris, me anno ſuperiori, graviſſimas ob rationes, chartarum mearum, ad res veteris Aegypti Sacras et ciuiles ſpectantium, quas ab annis quadraginta et amplius, horis quibusdam ſubceſiuis, in vſum meum congeſſeram, iacturam ſponte et vltro feciſſe. TVA enim a multis annis cognita mihi beneuolentia et amicitia effecit, vt hoc omne, quicquid eſt, in ſinum TVVM eſfuderim. Vnicam tamen hancce, ex illo naufragio tabulam ſervaui, eo quod iuris mei non eſſet;

verum TIBI omnino deberetur. TIBI igitur eam offero, etenim TVA eſt, non mea. TV enim, vt operam hanc in me ſuſciperem, ante plures annos, neque ſemel, me hortatus es. TV vt ea commode, et vberiori cum fructu defungi poſſem, pretioſum, et rarum in noſtris hiſce oris, POCOCKII Opus, ſumtibus TVIS ex Anglia aduehi curaſti, eiusque vſuram, per temporis idonei et bene longi interuallum, perbeneuole mihi indulſiſti. TV denique, vt iſtud meum Schediasma, lucem nunc viderit, auctor, ſuaſor, et

Pro-

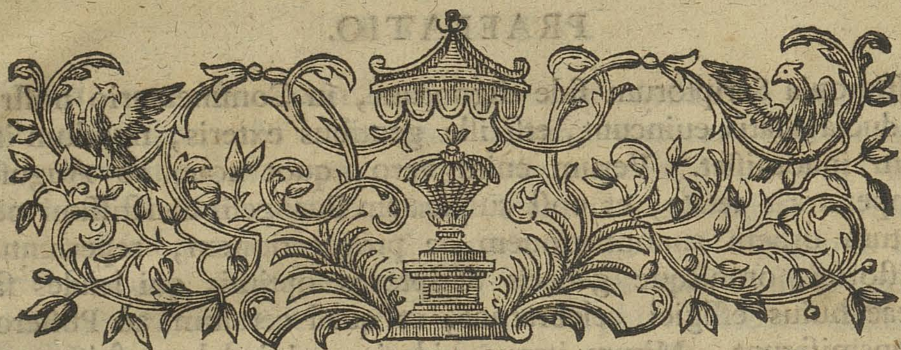
Promotor extitisti. Taceo tot alia impensi fauoris et affectus, quae in me extare voluisti, documenta, etsi nulla vnquam aetas ea in pectore meo obliteratura sit. Experientia namque magistra satis intellexi, commemorationem TVORVM beneficiorum, praesertim publicam, haudquaquam auditu TIBI iucundam; sed molestam potius esse, importunamque videri. Non possum tamen, quin etiam hic, pro illis omnibus, TIBI me vehementer obstrictum esse profitear, gratiasque agam debitas ac maximas, quas alte anime meo infixas, re ipsa habere

non

non desinam, donec spiritus meos artus reget. TE vero Vir Illustris, eruditae nostrae Germaniae et Lipsiae TVAE, decus insigne, Deus O. M. diu sospitet ac conseruet, vt Rempublicam literariam, quae inclyto nomini MENCKENIANO, a tam longo tempore tantum debet, sicuti hactenus fecisti, ornare porro, nouisque semper et desideratissimis TVIS muneribus locupletare possis. Dabam Francofurti ad Viadrum D. XVI. April. MDCCLIII.

PRAE-

PRAEFATIO
AD LECTOREM.

Non opus eſt, B. L. vt argumentum, cui in hoc Commentario illuſtrando operam dedi, multis et prolixe Tibi commendem. Quis enim eſt, ſtudiis hiſtoriae antiquae, omnisque humanitatis paulo diligentius imbutus, quem fugere poſſit, quam celebris, quantoque in pretio apud veteres fuerit Memnonis ſtatua Thebaea, Statua, quam Cambyſes, ferox Perſarum rex, ante annos bis mille circiter et trecentos, mutilari iuſſit, et quae ab illo tempore, ad noſtram vsque aetatem, in eodem fere ſtatu permanſit. Quod vbi cogitationibus voluo, riteque perpendo, non poſſum non ita iudicare, inter Statuas celebres omnes, quarum apud veteres aliqua mentio occurrit, quarumque ad hoc noſtrum aeuum aliquid ſuperſtes remanſit, non inueniri aliam, quae Coloſſi Memnonii aetatem attingat, nedum ſuperet. Eſt profecto et antiquiſſimum, et pretioſiſſimum artis veterum Aegyptiorum, aut potius veterum in vniuerſum, Monumentum. Magna certe iam ante Cambyſae tempora, extitit Coloſſi huius gloria, quod

 teſti-

teſtimonia Scriptorum fide dignorum, in Commentario noſtro adducta, ſatis euincunt, etſi ille gentibus exteris, nondum ita tum innotuiſſet. Verum enim vero, quot non, ab Auguſti Imperatoris aetate, et poſt auſpicatam Euangelii Sanctiſſimi per totum orbem annuntiationem ac propagationem, reperiuntur hiſtorici, omnisque generis Scriptores optimi, qui laudes ſaxeae huius effigiei celebrarunt, et quaſi certatim ad Poſteros transmiſerunt. Mirum itaque videri nemini debet, fuiſſe poſt inſtauratas in Europa noſtra feliciter literas ſemper, qui in polienda et illuſtranda hiſtoria Memnonis, eiusque celeberrimae Statuae, operam ponerent laudabilem et diligentem. Contulerunt ad eam ſymbolas ſuas, gallici Operum Philoſtrati interpretes et Commentatores, BLASIVS VIGENERIVS, et ARTVS THOMAS EMBRYACVS. Plura dedit vir antiquitatis graecae, ſi quisquam alius, peritiſſimus, GASPAR BACHETVS MEZIRIACVS, in doctiſſimis obſeruationibus ad Ouidii Heroides, gallico pariter idiomate vulgatis. At, vt alios iam taceam, reliquorum fere diligentiam in hoc argumento vicit vir ſummus, IOHANNES MARSHAMVS, in notiſſimo eruditis *Canone Chronico.* Video etiam, VRBANI GODOF. SIBERI, viri quondam clariſſimi Diſſertationem *de Statua Memnonis*, Snebergae A. 1699. editam, nonnunquam commemorari; ſed eam etſi ſtudioſe quaeſitam, videre hucusque non contigit. Harum tamen omnium, et ſi qui praeterea ſunt alii, diligens laudabilisque labor, me in eodem Stadio currentem, retinere non potuit, cum perſpicerem, quantum viri egregii, ſpicilegium aliis reliquerint, praeſertim poſtquam *Deſcriptio Aegypti*, veteris et hodiernae, praeſtantiſſimi POCOCKII lucem vidit, ex qua praecipuum argumento huic conciliari poteſt debetque decus et ornamentum. Si ingenio meo et inſtinctui obſecundaſſem, contentus fuiſſem ornandis Syntagmatibus duobus poſtremis, *de Memnone* ſcilicet *Aegyptio*, *eiusque celebrata valde*

Statua,

Statua, quae vberiorem lucem etiamnum desiderare mihi semper visae sunt. At enim, cum Scriptores tantum non omnes, siue sint antiqui, siue recentiores, Memnonem vtrumque, Graecum et Aegyptium, continuo inter se confundere soleant, cumque insuper in fabulis Graecorum, quas de Memnone suo excogitarunt, multa inueniantur, quae ex traditionibus Sacerdotum Aegyptiorum de Statua Amenophis Thebaei deriuata fuisse arbitror, facile animaduerti, me res Memnonis Aegyptii accurate et perspicue explicare haud quaquam posse, nisi Memnonem Aegyptiorum, siue Amenophin, a Memnone Graecorum sollicite distinguerem, et res vtriusque, vti a veteribus referuntur, seorsim exponerem. Id igitur tria Syntagmata, quae Tibi nunc offeruntur, B. L. peperit, et exercendae Tuae, in legendo, si ita vis, patientiae, ampliorem subministrauit materiam.

Quae Synt. III. cap. III. et IV. de Statua Memnonis Aegyptii, et miraculo vocis ab ea edi solitae scripsi, priusquam ad Typographum Lipsiensem mitterentur, communicanda esse duxi cum venerabili Academiae nostrae Seniore, NICOLAO WESTERMANNO, quem multiplex excellentis doctrinae copia, a multis annis mihi valde carum, ac similium et pene eorundem Studiorum iucunda cultura, peramicum et coniunctissimum reddidit. Nam quia in illis capitibus, plurimas ex POCOCKIO Inscriptiones, graecas et latinas, nonnullas etiam versibus conceptas, descripseram, rescire ex eo cupiebam, et quaenam esset de his ipsius sententia, et numquid meas de iisdem coniecturas, calculo suo comprobaret. Rescripsit illico nonnulla vir humanissimus, quorum etiam p. 91. et 92. sed tacito auctoris nomine, quod volebat, mentionem feci. Postea vero quam schedae meae ad Typographum transmissae iam dudum essent, Vir idem celeberrimus, in Programmate, quo ad audiendam Orationem solennem, more solito quot-

annis D. XVII. Februar. habendam, hoc anno Ciues Academiae noſtrae inuitauit, de vno et altero horum Epigrammatum, quaedam diſſeruit, quae hic omittere non licet. Et ibi quidem primo Epigramma illud latinum tangit, quod in Synt. III. p. 84. 85. legitur. De quo iſta obſeruat: "Praeter Oratores etiam impoſtorum erat, hac ratione improuidis hominibus fucum et nebulas vendere, vt vel ex Statua Memnonis apparet, cuius effigiem nuper Pocockius curioſiſſimus inter Britannos nobis exſcriptam dedit, quaeque Lipſiae, vt audio, recuditur, nec ſine doctiſſimo Commentario Iablonskii noſtri: cuius Latinas Inſcriptiones quasdam, quum mihi pro Studio quo me ornat, beneuole communicaſſet, vidi Statim in Inſcriptione Petronii, Praefecti Aegypti, vt idem ſcite emendat, in pentametro, qui ibidem pro clauſula additus eſt, VOX AVDITA MIHI EST PERBENE MEMNONIA. Nam *per* ibi obliteratum vetuſtate eſſe, ſiue adſcriptum eſſet totidem literis, ſiue in literae B aliquo tractu, marmorarii ſolo compendio deſignatum, ex conſpectu tabulae patebit, quod ego per coniecturam tantum ſuſpicabar. Quum enim Petronius ibi Memnonem loquentem induxiſſet, quaſi ad dormitores et ignauos, qui lectulum aegre relinquerent mane ſurgente Aurora, quid ſibi eueniat, quotiescunque primam vel ſecundam horam ortus ſui ſideris, nempe toto Oceano tum plenum diem nitere, lectori ſuo perſuadere vult, ſibi hoc exauditum eſſe non languido et fallenti ſono, ſed *perbene*: ex quo concludimus, non eodem modo ab omnibus, ſed ab aliis aliter et diſtinctius vocem Memnonis auditam, quaecunque fabrica doli vel magicae Theurgiae interuenerit ſacrificulorum calliditate et artificio, vel in auribus hominum, vel intra Statuae Structuram, quum piae fraudes paſſim in talibus et licentiam ſibi ſumſerint et aliis fecerint. Quid vocis autem iſtud eſſet, poſt id aetatis nunc detegere velle, temeritatis

"ritatis foret. Pythagoras ac Socrates talia libenter ad "Daemones deferebant, quod prior etiam de tinnitu au-"rium fanciebat, tefte Aeliano Var. hift. IV. 17." Mox vero vir ille doctiffimus ad illuftrandam aliam Infcriptionem graecam, Iambicis verfibus conftantem, pergit. Nam poftquam de voce ὅσιος, cui vocem germanicam *Wiſe*, quae nunc *Weiſe* effertur, refpondere cenfet, peracute differuiffet, haec continuo addit: "Et iftud ὅσιον vel "ὁσίαν nunc libentius eligerem admitteremque pro eo "quod initio malueram ἄισον, in carmine graeco ΑΥΔΗC "ΤΟ ΠΡΟCΘΕΝ Statuae Memnoniae, licet clariffimus "interpres eiusdem AICION praeoptaret prae τῷ ἄισον, et "veftigia veteris fcripturae ipfi potius quam mihi addice-"rent: quoniam nifi aliud nomen coniungatur cum τῷ "φθέγματα, interpofitum καὶ frigide infertum videri poteft: "et Aegyptiorum vel Alexandrina pronuntiatio iftius vo-"cis (ὅσιος) videtur mihi voci germanicae *Wiſe*, pro quo "hodie *Weiſe* dicimus, iam tum accommodaffe aliquid in "vocalibus, quas metathefi variaffe dixi, licet parui mo-"menti videatur ifta diffenfio. Ego autem libenter etiam "melodiam vocis ad confultorum aures dimanaffe credide-"rim, hoc eft, non fimplicem fonum, fed compofitum, "vt melodia fimul et mens oraculi dici poffit, cuius in-"tellectum fecum communicatum iactat auctor Infcriptionis "a Natura δημιϋργῷ τῶν ὅλων."

Vt autem B. L. haec tanto melius intelligat, paucis monendum effe duxi, in Epigrammate graeco, de quo differitur, quodque in Commentario noftro p. 91. edidimus, verfum quartum, a POCOCKIO, vti illum in Statua Memnonia legendo affequi potuit, hoc modo fuiffe defcriptum:

 AICOH

ΑΙϹΟΗ ΙΝΑΡΑΤω ΝΟω ΚΑΙ ΡΘΕΓϹΜΑΤΑ

Quae ſic non incommode legi poſſe autumabam.

ΑΙϹΙΟΝ . ΙΝΑ ΚΑΤΝΟΩ ΚΑΙ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.

Ad hanc enim lectionem veſtigia Scripturae, in Statua hodie extantis, et in Apographo Pocockiano reperiundae, manu me veluti ducebant. Vir autem eruditiſſimus malebat initio legere ΑΙϹΤΟΝ, et poſtea ΟϹΙΟΝ, vel ΟϹΙΑΝ, docte profecto et ingenioſe. Verum hanc in rem tota viri celeberrimi obſeruatio de vſu vocis ὅσιος, quam Programma lectu inprimis dignum complectitur, legenda et curate perpendenda erit. Recte vero idem obſeruauit, particulam καὶ in verſu illo frigide inſertam videri. Eodem modo ego quoque iudicaueram, ideoque alias verſum huncce legendi vias et rationes propoſueram. At vbi omnia ſeria tandem et vltima aeſtimatione expendenda mihi erant, atque cum veſtigiis ſcripturae veteris, vti eam POCOCKIVS conſeruauit, curate conferenda, in ea quam Commentarius exhibet, lectione, mihi acquieſcendum eſſe exiſtimaui. Iudicet ea de re doctus et cordatus lector pro lubitu. Id tantum addo, Epigrammata in Statua Memnonis legenda, mihi quidem videri non ſemper ſummos in re poëtica prodere artifices et magiſtros.

In Commentario meo * ſubinde mentionem inieci *La Crozianorum*, eorumque edendorum Lectori ſpem feci. Haec ſuperiori aeſtate ſcripſeram; verum ſuperuenere mox quaedam, quae me, vt conſilium hoc, aut plane abiicerem, aut in aliud ſaltem tempus differrem, non inuitum adegerunt. Quoniam vero omnia, quae a manu incomparabilis La Crozii profecta ſunt, nomenque eius praeferunt,

* v. g. p. 39. et p. 100 in notis.

runt, in magna apud eruditos ſunt exiſtimatione, deſideriumque non leue excitare ſolent, operae pretium me facturum ſperaui, ſi, quomodo *Miſcellanea* haec *La Croziana* comparata ſint, breuibus expoſuero. Non moris erat beato illi viro, de vno aliquo argumento, multa operoſe congerere, et in vnum compingere, ad eum nempe modum, quo eruditi noſtri ſaepe Collectanea ſua Miſcellanea conficere ſolent. Ego certe, quo per longam annorum triginta ſeriem, valde familiariter vſus eſt, nunquam in Muſeo eius, huius generis quidquam vidi: neque etiam poſt mortem eius, haeredes tale quid repererunt. Tantum memoriae ſuae, tenaci ſane confidebat. Vt tamen illam aliqua ſubleuaret, ex Scriptoribus, quos attentione ſingulari, a capite ad calcem perlegebat, ea quae in rem ſuam facere exiſtimabat, nullo alio, quam lectionis ordine ſeruato, prout ſe illi offerebant, paucis verbis notare conſueuerat, nonnunquam etiam de rebus obſeruatis iudicio ſuo adſcripto, quamuis rarius. Eiusdem generis ſunt *La Croziana*, quorum editionem pollicitus ſum. Continent Excerpta ex Scriptoribus plurimis, vetuſtis plerumque, aut medii aeui, *Herodoto*, *Diodoro*, *Pauſania*, *Plutarcho*, *Athanaſio*, *Euſebio*, *Theodoreto*, *Syneſio*, et ſimilibus aliis. Miſcellanea iſthaec plerumque parum copioſa, Vir quondam illuſtris, CAROLVS STEPHANVS IORDANVS, Bibliothecae La Crozianae totius et ex aſſe haeres, per ampliſſimum IO. LVDOVICVM VHLIVM, nunc Vniuerſitatis noſtrae ICTum multo celeberrimum, cuius opera, eruditis ſatis nota et perchara, in edendo *Theſauro Epiſtolico La Croziano*, aliisque eiusdem pretii Scriptis, vſus iam erat, ante annos decem, communicari mecum eo voluit, vt diſpicerem, num quem ad contexendam aliquam *La Crozianorum* farraginem vſum praeſtare poſſent. Volebat inſuper,

inſuper, vir ipſe illuſtris, ea quae La Crozius ad margines librorum Bibliothecae ſuae plurimorum, et nonnunquam ſatis largiter, alleuerat, cura ſollicita deſcribere, vt cum meis *La Crozianis* ſociata, iuſtum volumen conficere poſſent. At enim egregium huncce viri illuſtris conatum, non ſine magno Reipublicae literariae damno, languor primo corporis valde triſtis, ac deinde mors praematura, intercepit. Quod vero ad *La Croziana* curae meae credita attinet, cum ea oculo tantum fugitiuo perluſtraſſem, inque iis nil niſi excerpta breuia, ex Scriptoribus mihi non ignotis, ac praeterea obſeruationes quidem nonnullas; ſed pauciſſimis verbis, et non a quouis intelligendis, comprehenſas, offendiſſe mihi viderer, ad tempus ea ſepoſui. Credebam me Manibus viri optimi, cuius memoria mihi ſemper cara erit et venerabilis, iniuriam eſſe illaturum, ſi ea, quae in ſuos tantum priuatos vſus deſcripſerat, quorumque publicationem ipſe profecto, ſi viueret, indignaturus eſſet, ego tamen publici iuris facerem. Quod ſi ea quae animo voluebat illuſtris Iordanus perfecta fuiſſent, et meis *La Crozianis* decus pretiumque addidiſſent, Spartam mihi impoſitam pro virili ornare non detrectaſſem. At cum mors viri illius flebilis, conſilia haec penitus euertiſſet, iacuerunt ea, quae penes me erant, neglecta, et de iis plane amplius non cogitaui, praeſertim vbi breui poſt, alia poſt alia ſuperuenerunt negotia, quae omnem mentis meae aciem ſibi vindicarunt, et antecedentium memoriam e pectore pepulerunt. Et manſiſſent profecto *La Croziana* illa, perpetua quaſi obliuione obruta, niſi anno ſuperiori, rumor iam antea clanculum, neſcio per quos ſparſus, ad aures etiam meas perueniſſet, me ſchedas quasdam Beati LA CROZII in manibus habere, iisque in conſcribendo *Pantheo* meo vſum fuiſſe. Suſpicionem hanc, natam forte ex quibusdam

busdam haud recte acceptis *Thesauri La Croziani* locis, omni prorsus destitutam esse fundamento, sancte testor, et testaretur idem, si viueret, illustris Bibliothecae La Crozianae haeres. Praeter literas, quas ad me plusculas dedit optimus La Crozius, quarum vsuram aliis non inuidi, schedas aliquas, ad res Aegyptiacas spectantes, e manu ipsius nunquam accepi. Quoties igitur in scriptis meis editis, obseruationum a doctissimo hoc viro mecum communicatarum memini, facio autem id persaepe, aut clare significo, aut non obscure subinnuo, me eas vel ex literis ad me datis hausisse, vel ex ore ipsius olim coram percepisse. Poteram, si res tanti esset, rationibus aliis, et bene multis, ostendere, suspicioni huic solidi plane nihil subesse. Etenim Scripta viri huius omni laude maioris, quae edita sunt, abunde testantur, notiones eius de Theologia Aegyptiorum, a meis vehementer differre. Sed ea quae dixi, omnium maxime et prorsus inuicte demonstrant *La Croziana*, quae apud me diu latitarunt non lecta, quae si iam dudum lucem adspexissent, suspicioni de me et conatibus meis iniquiori, locum relinquerent plane nullum. Nam cum occasione illius, quem commemoraui, rumoris, *La Crozianorum* meorum recordatus essem, eaque maiori cum attentione, quam antea, relegissem, plura quidem ad literaturam Aegyptiacam spectantia illic obseruaui, quibus etiam, dum conscriberem *Pantheon*, vti potuissem, et luce non omnino indigna; sed et illud non potui non animaduertere, virum praestantissimum, et ad ornandas literas natum, cum rebus aliis, et sine dubio melioribus, intentus esset, ad eruendam et studio exquisito illustrandam Theologiam Aegyptiorum, animum nunquam appellere, aut voluisse, aut potuisse. Multa ibi occurrunt nomina Deorum veteris Aegypti, ex *Herodoto, Diodoro, Plutarcho*, Scripto-

 ribus-

ribusque huius generis aliis decerpta, quae plane non explicantur. Et conceptis verbis nonnunquam profitetur vir egregius, ſibi de hoc vel illo nomine nihil conſtare. Alia nomina re ipſa hinc inde interpretatur, *Athor* videlicet, *Cnuphis*, *Oſiris*, *Amun*, *Horus*, *Serapis*, *Iſis*, *Sothis*, *Apis*, *Nephthys*, *Aſo*, et ſimilia; ſed interpretationes illae videntur extemporales, ad ſolum vocum Aegyptiacarum, vti a Graecis referuntur, ſonum conformatae, et quae, me quidem iudice, rei minime ſatisfaciunt. Si vir ingenii rari et vere excellentis, ac tanto inſuper ſolidae eruditionis apparatu inſtructus, argumentum hoc debita mentis contentione, et pro virili ornare in ſe ſuſcepiſſet, nullus dubito, eum conatus hac in re, non meos tantum; ſed et aliorum omnium, longo interuallo poſt ſe relicturum fuiſſe. Aſt ille, ſpreto hoc labore, ſane quam moleſto, alia omnino mente ſua voluebat ac moliebatur. Id editio *La Crozianorum*, olim fidei meae concredita, palam feciſſet omnibus, ideoque anno ſuperiori, quod et in Commentario meo ſignificaui, operi huic manum admouiſſem, niſi noua, quae interuenerunt, impedimenta, cogitationes has interturbaſſent. Id igitur me commouit, vt *Miſcellanea* haec *La Croziana* Ampliſſimo et amiciſſimo Vhlio, ea fide, qua mihi quondam illa tradiderat, nunc redderem, ipſumque rogarem, vt eorum edendorum, et ornandorum, ſi qua ſe offerret commoda occaſio, curam in ſe ſuſcipere vellet, quod nec, qua eſt humanitate, mihi denegauit.

Quandoquidem folia typis deſcripta, antequam editio tota abſoluta eſſet, huc ad me Lipſia transmiſſa fuere, egoque illa relegi, quaedam offendi feſtinanter nimis in chartam a me coniecta, de quibus Lectorem monendum eſſe duxi, vt ea corrigere queat.

P. 17.

P. 17. not. ** in verbis SERVII, recte legitur *ad Troiae misit auxilium.* Emendatio, quam aliud omnino agens, Lectori illic obtuli, textum non corrigit; sed inquinat.

P. 19. lin. 17. pro *cum Antilocho* scribendum erat *cum Memnone*, quod nexus rerum per se docet.

P. 53. lin. 7. Scripsi *Hecataeo Milesio*, vti et p. 102. et 108. quibus omnibus in locis, non *Milesium*; sed *Abderitam*, iuniorem, in animo habebam.

P. 103. fin. *cubitum* cum *pede* perperam confudi. Nam cum DIODORVS pedem Statuae Memnoniae *septem cubitos* vel *vlnas* excedere scribat; POCOCKIVS vero eidem *nouem decemque pedes nostros* tribuat, dixi mensuram hanc, priorem illam DIODORI superare, quod excidere mihi potuisse, valde miror. Contrarium namque verum esse, nunc sponte et libenter agnosco. Sed si rem ipsam spectes, ea quae ibidem sequuntur pro me militant. Sunt autem haec. *Si consideres, non per omnia inter se conuenire, veterum nostrorumque recentiorum modulos mensurarum, absurdum non fuerit dicere, mensuram Diodori a Pocockiana non ita longe discedere.* Id enim verum puto.

P. 111. attuli ex Statua Memnonia Inscriptionem graecam ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ, &c. de qua id monere oblitus eram, verba a me allata, constituere hexametrum, etsi quae illic praecedunt, mirifice tamen inquinata, metrum non redoleant.

Dum illa folia diligenter relegi, quosdam etiam Operarum errores animaduerti, quos inter eos, qui lectori negotium facessere, aut sensum turbare possent, hic annotandos esse duxi.

Pag. 2. lin. penult. pro CATVLLVS lege Q. CATVLVS.

P. 10. l. 17. pro *quidam* lege *quidem.*

P. 16. l. 9. *quam bene* lege *quod bene.*

P. 33. not. * ad verba, *Vide Iosephum L. I.* Adde *aduersus Apion.*

P. 49. lin. 24. Ad verba, *de longaeuitate Macrobiorum* adde *aperte aduersantur.*

P. 50. lin. 19. pro *non ego* lege *non nego.*

P. 82. lin. 6. a fin. ad verba *aut clare affirmaut*, adde *aut subinnuere videntur.*

P. 91. lin. 4. a fin. in versione Epigrammatis graeci v. 2. pro *familiariter*, lege *familiares.*

P. 100. lin. 16. pro *illiusque* lege *illique.*

P. 105. init. pro *Syenite* lege *Syenitae* in casu secundo.

P. 106. lin. 10. pro *Nam non*, quod sensum magnopere turbat, lege *Num non.*

P. 109. lin. 3. pro *fuerint* lege *fuerintne.*

P. 114. lin. 21. pro *habere* lege *haberi.*

Atque haec sunt, que Te B. L. antequam ad lectionem Syntagmatum meorum Te accingeres, scire volebem. Tu vero vale, et conatibus meis faue. Dabam Francofurti ad Viadrum D. XVI. Aprilis MDCCLIII.

CON-

CONSPECTVS
Argumentorum et Capitum.

SYN-

SYNTAGMA III.

De Statua celeberrima Memnonis Aegyptii, ſiue Amenophis, et Oſymandyae.

SYNTAGMA I.

De Memnone Graecorum.

CAPVT I.

De Memnonis Graeci genere.

Graeci Memnonem fingunt filium Aurorae. §. 1. Fabulae huius ſenſus arcanus inueſtigatur. §. 2. Memnon a Graecis perhibetur etiam filius Diei. §. 3. Pater ei a Graecis aſſignatur Tithonus Aurorae maritus. §. 4. Paucorum quorundam a prioribus diſſenſus. §. 5.

§. 1.

Memnoni ſuo, heroi temporis fabuloſi, originem fabuloſam aſſignant Graeci. Fabulantur enim, Auroram, cui et corpus et ingenium foeminae affingunt, eum partu in lucem edidiſſe. Ita ipſum HOMERVM, Poëtarum omnium patrem et principem ceciniſſe videmus, Odyſſ. Δ. v. 187. *Graeci Memnonem fingunt Aurorae filium.*

Μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Ἀντιλόχοιο
Τὸν ῥ' Ἠῦς ἔκτεινε Φαεινῆς ἀγλαὸς Ὑιός.

Recordabatur etiam animo ſuo, eximii Antilochi,
Quem ſcilicet Aurorae interfecit ſplendidus filius.

Quibus verbis designari Memnonem, Aurorae quippe filium, et res ipsa loquitur, et veteres quoque Homeri interpretes qui extant, obseruare non neglexere. HOMERVM sequuntur Poëtae graeci reliqui, quos inter PINDARVS *Olymp.* II. Memnonem vocat Ἀὄς παῖδα, *Aurorae filium*, et *Nem.* Od. VI. verbis HOMERI vsus, Φαεννᾶς υἱὸν Ἀὄς, *splendidum Aurorae natum.* Iungo his DIONYSIVM *Periegeten*, cuius in *Descriptione Orbis*, hi sunt versus, v. 248.

Ἡ μὲν ὅσοι Θήβην ἐρικυδέα ναιετάουσι
Θήβην ὠγυγίην, ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεγωνὼς
Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεται Ἠῶ.

Et qui Thebas percelebres inhabitant,
Thebas priscas, centum portas habentes; vbi resonans
Memnon exorientem suam salutat Auroram.

Quibus Memnon ignotus penitus non est, facile intelligunt, respici versibus his ad celebratam tot veterum sermonibus Statuam Memnonis in Thebaide Aegypti, quae exoriente Sole vocem emisisse, eaque matrem suam Auroram, salutasse perhibetur. Audiamus et Poëtas latinos, qui post Graecos, acceptam ab iis fabulam, continuo recoquunt. MANILIVS itaque Memnonem nostrum *Astron.* Lib. I. v. 764. nuncupat

Auroraeque nigrum partum ——

Sic et VIRGILIVS Aen. Lib. I. v. 755.

Nunc quibus Aurorae venisset filius armis,

Et OVIDIVS *Metam.* Lib. XIII. v. 576.

Non vacat Aurorae, quanquam isdem fauerat armis,
Cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moueri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi. ——

Fabulae huius sensus arcanus inuestigatur.

§. 2. Quis vero cordis est vsque adeo plumbei, quin confestim perspiciat, fabulae huic Poëtarum allegoricae, sensum subesse arcanum, qui tamen haud ita difficulter inuestigari et in lucem protrahi poterit? Fuerunt, qui hariolarentur, Poëtas fabula hac aenigmatica, eximiam Memnonis pulchritudinem subinnuere voluisse. Aurora enim nihil pulchrius, aut quod oculis plus abblandiatur, placereue possit. Vnde CATVLLVS egregiam Roscii sui formam commendaturus, hac vti comparatione voluit.

* Con-

** Constiteram, exorientem auroram forte salutans:*
Cum subito a laeua Roscius exoritur.
Pace mihi liceat coelestes dicere vestra:
Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Ex eo nempe Poëta Roscium laudat, quod illius forma visa sibi sit, splendorem speciemque ipsius Aurorae superasse. Sed de hac comparatione plura dicemus cap. II. Alii fictionem istam Poëtarum hunc in modum explicare malunt **, *Tithonum* Memnonis patrem, de quo mox, *in Asia Orientem versus militantem, ad Aethiopiam vsque processisse, indeque fabulam de Memnone ex Aurora suscepto*, originem traxisse. Graecis enim Ἠῶς, id est *Aurora*, dicitur etiam *plaga* mundi *orientalis*, quemadmodum et Latinis *Aurora*, vti in his OVIDII *Metam.* Lib. I. v. 61.

Eurus ad Auroram Nabataeaque regna recessit:
Persidaque et radiis iuga subdita matutinis.

Mihi improbabile non videtur, HOMERVM, fabulae huius, quantum nouimus, auctorem, eam e Sacerdotum Aegyptiorum lingua symbolica mutuo sumsisse. *Amenophis* Aegyptius, quem HOMERVS cum Graecis omnibus, *Memnonem* vocat, siue Statua eius celeberrima, prope Thebas in Aegypto superiori erecta, cum ortu cuiusuis diei, prima videlicet eius hora, sonum emittere, eoque Auroram quodammodo salutare solebat, quod in Synt. III. cap. IV. multorum testimoniis confirmabimus. Eam ob causam Sacerdotes Aegyptii, Statuam hanc, aut Memnonem, siue *Amenophin*, quem ea repraesentabat, filium *Aurorae*, vel quod hic idem est, *Diei*, dixisse videntur. Nam simulatque dies illuxisset, vox Memnonis, tanquam diei ortum cum gaudio excipientis, audiebatur.

Memnon a Graecis perhibetur etiam filius Diei.

§. 3. Et hio quidem obseruasse superuacaneum non erit, matrem Memnonis, quam plerique *Auroram* dicunt, a multis etiam Ἡμέραν, vel *Diem* nuncupari. Sequitur hos vetus doctusque *Pindari Scholiastes*, ad *Olymp.* II. p. 26. cuius haec sunt verba ***. Μέμνων ὁ Τι-

* Apud CICERONEM *de Nat. Deor.* Lib. I. c. 28.
** DIODORVS *Siculus* Lib. IV. p. 276. Edit. Wechel.
*** Paria habent *Scholiastes* idem in Pindari *Nem.* Od. VI. p. 382. *Scholiastes* vetus *Homeri*, in Odyss. Δ. v. 188. et EVSTATHIVS in eiusdem Iliad. A. p. 128.

ὁ Τιθωνὸ τῦ Λαομέδοντος, καὶ Ἡμέρας· Ταῦτα δὲ λέγουσιν οἱ τὰ μεθ' Ὅμηρον γράψαντες οὕτω. Τιθωνῷ γίνονται ἐξ ἡμέρας παῖδες δύο, Μέμνων καὶ Ἡμαθίων. *Memnon patrem habuit Tithonum, Laomedontis filium, qui eum genuit ex Die. Haec vero, qui post Homerum scripsere, ita perhibent. Tithono ex Die duo nati sunt filii, Memnon et Emathion.* EVSTATHIVS in Homeri Odyss. Λ. p. 1697. haec notat. Δοκεῖ ὁ Μέμνων διὰ τὸ κάλλος Ἡμέρας υἱὸς εἶναι. *Videtur Memnon Diei filius dici, ob insignem formae pulchritudinem.* Et ISACIVS TZETZA, in Lycophronem v. 18. scribit. Τὸν Τιθωνὸν σύνευνον ἔσχεν ἡ Ἡμέρα, ἐξ οὗ γεννᾷ Μέμνονα καὶ Ἠμαθίωνα. *Tithonum tori socium sibi adiunxit Dies, ex eoque peperit Memnonem et Emathionem.* Eodem spectat, quod DICTYS *Cretensis*, *de bello Troiano* Lib. VI. c. 10. memoriae prodiderit, *Himeram Sororem Memnonis, nonnullos materno nomine Hemeram appellare.* Et mox, paucis interpositis, de eadem refert, *quod post occasum Solis, cum matre Hemera, e conspectu hominum excesserit.* Ex his igitur, aliisque similibus testimoniis, quae libenter omittimus, satis apparet, in hac historia, *Auroram* et *Diem* rem vnam eandemque significare, quod et obseruatum videmus ab * EVSTATHIO. Poterit id, nisi fallor, ex sermone Aegyptiorum vetusto, illustrari. Illo namque *dies* dicitur ⲉ̀ϩⲟⲟⲩ *Eho-u*, ex quo Graecorum Ἠώς, *auroram* communiter, nonnunquam vero *diem* significans, fluxisse videtur. Qui vero Memnonis matrem *Diem* potius, quam *Auroram* appellant, ad Theologiam vetustam Aegyptiorum, in primis vero incolarum Thebaidis, ac Aethiopum insuper, quibus imperasse dicitur Memnon, propius accedere mihi videntur. In antiquissima certe Inscriptione Aegyptiaca, quam ** loco alio, ex THEONE attulimus, inter octo Numina Aegyptiorum primaria, locus quoque est *Diei.* Aliam, vetustam quoque, Inscriptionem DIODORVS commemorat, p. 24. in qua Osiris dicitur συγγενὴς Ἡμέρας, *cognatus Diei.* Idemque *** ex *Orphicorum* et *Pythagoraeorum* placitis, quorum non esse originem aliam, quam Aegyptiacam, inter omnes constat, egregie illustrari potest. Suboluisse hoc videtur EVSTATHIO, qui ad Dionysium Periegeten v. 243. haec obseruat. Διὰ τοῦτο Τοίνυν ἠῷ σωματικώτερον τὴν

* In Homeri Odyss. Β. p. 1430. et Ε. p. 1527.

** In *Pantheo Ægypt.* Lib. I. cap. I. §. 12.

*** Vide ibidem.

τὴν τȣ̃ Μέμνονος νοȣ̃σι μητέρα, τὴν ἡμέραν, τὴν θεὰν, τὴν πρὸς τοῖς Αἰθίοψιν, — ἧς ἡμέρας ἐν ταῖς νοτίαις Θήβαις ἀνέστηκεν ἄγαλμα. *Eam ob caussam igitur censent, Poëtam hic loqui de Aurora, tanquam foemina, intelligique matrem Memnonis, quam Diem vocant, honoribus diuinis ab Aethiopibus cultam. Diei huius Statua apud Thebas in australi Aegypti parte posita erat.* Eaque Statua, cuius videntur meminisse plures, forte etiamnum superest, vti dicemus Synt. III. cap. IV. §. 2. Aethiopes porro, quibus Memnon imperasse fertur, sacra fecisse Ἡμέρᾳ, *Diei*, etiam * LVCIANVS memoriae prodidit.

§. 4. De Memnonis matre, *Aurora* videlicet, siue *Die*, quid tradiderint Graecorum Poëtae, vidimus. Patrem eius, eundemque Aurorae maritum, perhibent fuisse Tithonum, Laomedontis, Troianorum regis filium, Priamique fratrem. Tithoni huius genealogiam talem veteres referunt. ** *In Troade primus regnauit Teucer. Huius filiam Bateam matrimonio sibi iunxit Dardanus, qui succedens in regno, subditos a se Dardanos vocari iussit. Natus ab hoc Erichthonius: et ab hoc Tros, Troiani nominis auctor. Natus huic Ilus, nobilissimam extruxit vrbem, cui Ilii nomen a se imposuit. Huius Laomedon fuit filius, qui Tithonum et Priamum generauit. Tithonus in Asia Orientem versus militans, ad Aethiopiam vsque processit, vnde fabula de Memnone ex Aurora suscepto.* Addamus et haec ex ISACIO TZETZA, in Lycophronem v. 16. Ὁ Τιθωνὸς ἀδελφὸς ἦν Πριάμȣ ἀμφιμήτριος. Ὁ γὰρ Πρίαμος ἦν Λευκίππης, ὁ δὲ Τιθωνὸς ἦν Στρυμȣ̃ς ἢ Ροιȣ̃ς, τῆς Σκαμάνδρȣ θυγατρὸς ὑός. Ἀμφότεροι δὲ πατρὸς Λαομέδοντος. Φασὶ γȣ̃ν, ὅτι τὸν Τιθωνὸν τȣ̃τον σύνευνον ἔχεν ἡ Ἡμέρα, ἐξ ȣ̃ γεννᾷ Μέμνονα καὶ Ἡμαθιῶνα. *Tithonus frater erat Priami, sed ex alia matre. Priami mater fuerat Leucippe; Tithoni vero Strymo, siue Rhoeo, Scamandri filia. Vterque vero Patre Laomedonte natus erat. Aiunt autem, Diem Deam, Tithonum adsciuisse in tori societatem, exque eo peperisse Memnonem et Emathionem.* In fabulis Poëtarum porro perhibebatur, Auroram vel Diem, Tithoni amore captam, eum ex Palatio regum Troianorum furto abstulisse, et in cubile suum transtulisse. Fabulam hanc, multorum oratione celebratam, paucis hunc in modum narrat APOLLODORVS in *Biblioth.*

Memnoni pater a Graecis assignatur Tithonus, Aurorae maritus.

* In *Ioue Tragoedo*, Opp. To. II. p. 223. Edit. Salmur.
** DIODORVS *Siculus* Lib. IV. p. 275. 276.

Lib. III. c. XI. *Porro Tithonum, quod eum arderet, Aurora praeceptum in Aethiopiam abducit, ibique cum eo congressa, Emathionem ac Memnonem gignit.* Prolixius vero rem ita exponit antiquus *Homeri Scholiastes*, ad Iliad. Λ. v. 1. Μυθεύεται, ὅτι Τιθωνὸν τὸν Λαομέδοντος, εὐπρεπέστατον τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἐν Ἰλίῳ γενόμενον, ἐρασθεῖσα, ἀνήρπασεν ἡ Ἡμέρα, καὶ τῆς τούτου, μετέλαβε κοίτης. Ἀιτησαμένῳ δὲ αὐτῷ παρέχεν ἀθανασίαν. Ὁ δὲ γέρων γενόμενος, διὰ γὰρ ἄγνοιαν οὐκ ἠτήσατο ἀθανασίαν σὺν ἀγηρασίᾳ, ἀχθόμενος, ὡς τῶν ἐν βίῳ μεταλαμβάνειν οὐ δυνάμενος, ἐκάλεσε τὴν θεὸν, ὅπως αὐτὸν τοῦ ζῆν ἀπαλλάξῃ. Ἡ δὲ (οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἀποθανεῖν) αὐτὸν μετέβαλεν εἰς τέττιγα, τὸν μουσικώτατον τῶν πτηνῶν, ὅπως καὶ διὰ φωνῆς αὐτοῦ τέρπηται. Γίγνεται δὲ ἐξ αὐτῶν παῖς Μέμνων, ὁ Αἰθιόπων βασιλεύς. *Fingunt, Tithonum Laomedontis filium, praestanti corporis specie, omnibus Ilii incolis, illa aetate superiorem, a Die Dea adamatum fuisse, quae et eum rapuit, vt connubio eius frui posset. Mota etiam precibus eius, immortalitatem ipsi concessit. Cum vero senectute confectus esset, nam ex ignorantia, vna cum immortalitate iuuentutem perpetuam sibi expetere neglexerat, et vita tam longaeua excruciaretur, quippe qui rebus, quae vitam reddunt iucundam, frui iam amplius non posset, vocata Dea, ab ea petiit, vt vitae suae finem imponeret. Illa vero, cum donato immortalitate, mori haud quaquam liceret, ipsum mutauit in cicadam, quae inter aues omnes musicam callere optime videtur, vt saltem voce eius delectaretur. Ex his parentibus prognatus est Memnon, Aethiopum rex.* De isthac fabula, quae ex graecis latinisque Poëtis, nota satis omnibus est, plura non addo. Eam vero HOMERVS, aut non nouit, aut non attigit. *Auroram* quidem cecinit Memnonis matrem, §. 1. Et *Tithoni* quoque, mariti *Aurorae*, * semel iterumque mentionem facit. Verum Memnoni patrem *Tithonum* nuspiam assignat. Et adduximus §. 3. *Scholiasten Pindari*, obseruantem, haec finxisse Poëtas Homero posteriores. Per eos vero praecipue innuere videtur HESIODVM, apud quem prima fabulae huius mentio deprehenditur. Is enim in *Theogonia* v. 984. ita cecinit

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν
Ἀιθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα.

Tithono vero Aurora peperit Memnonem aerea galea munitum,
Aethiopum regem, et Emathionem regem.

Et

* Iliad. Λ. init. et Odyss. E. init.

Et hunc ſequuntur reliqui, qui *Memnoni* patrem tribuunt *Tithonum*, fratremque *Emathionem*, quorum nonnulla loca, §. hoc, et 3. adduximus. Filiis his Tithoni, Memnoni et Emathioni, DICTYS *Cretenſis* Sororem addit *Himeram*, vel *Hemeram*. Vide §. 3. Sunt, qui huic * aliam inſuper adiungant, *Antyllam*, a qua vrbs quaedam, non longe ab Alexandria remota, in Nilo, nomen acceperit.

§. 5. Haec ſunt, in quibus Poëtae veteres tantum non omnes conſentiunt, quoties res Memnonis graeci attingunt, genusque eius enarrant. Sunt tamen, qui neſcio quos ſecuti, Memnonem Ioue patre ſatum eſſe affirmauerint. Eos inter eſt vetus *Ariſtophanis interpres* graecus, qui in Nubes p. 163. Edit. Geneu. literis iſta prodidit. Μέμνων καὶ Σαρπηδὼν, ὑοὶ ὄντες Διὸς, ἀποθανόντες ἐν Τροίᾳ ὑπὸ πατρὸς θεοῖς ἐτιμήθησαν, πατρὸς νομοθετήσαντος, ὡς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀπέθανον, ἐν πένθει καὶ νηστείᾳ θεοὺς διάγειν κατ' ἔτος. *Memnon et Sarpedon, Iouis vterque filius, cum ad Troiam occubuiſſent, iuſſu patris ipſorum, tantos a Diis conſecuti ſunt honores, vt diem, quo heroes illi fato functi ſunt, luctu quotannis et ieiunio celebrarent.* Id forte ſubinnuebat ** antiqua pictura, in Templo Apollinis Delphici viſenda, quae Memnonem et Sarpedonem repraeſentabat, tanquam amicos coniunctiſſimos, indiuulſosque comites. Sicuti vero quidam patri Memnonis humano, ſubſtituunt diuinum, ipſum Iouem, ita vice verſa, pro matre diuina, Aurora, vel Die, eidem alii attribuunt humanam, quam *** AESCHYLVS vocat *Ciſſiam*. Videtur STRABO nomen hoc *Ciſſiae*, quo Memnonis mater a quibusdam deſignatur, habere pro nomine gentilitio, quo nempe patria eius ſignificetur. Verba enim eius ſunt. Λέγονται δὲ καὶ Κίσσιοι οἱ Σοῦσιοι. Φησὶ δὲ καὶ Αἰσχύλος τὴν μητέρα Μέμνονος Κισσίαν. *Suſii dicuntur etiam Ciſſii. Et certe Aeſchylus matrem Memnonis Ciſſiam vocat.* Memnon enim a permultis gente ferebatur Suſianus. Atque hanc veram nominis illius rationem eſſe arbitror. At aliter rem capit STEPHANVS *Ethnicographus*. Is enim in voce Σοῦσα ſcribit Σουσίους καὶ Κισίους κεκλῆσθαι ἀπὸ Κισίας τῆς μητρὸς Μέμνονος. *Suſios etiam dici Ciſios*, vel Ciſſios, *a Ciſia matre Memnonis*.

Paucorum quorundam a prioribus diſſenſus.

CAPVT

* EVSTATHIVS in Iliad. A. p. 117. 118.
** PAVSANIAS in *Phocicis* Lib. I. c. XXXI. p. 875.
*** Apud STRABONEM Lib. XV. p. 500. Edit. Geneu. Caſauboni.

CAPVT II.

De Memnonis Graeci patria et forma.

De Patria Memnonis non vna fuit veterum Sententia. §. 1. Poëtae plerique eam volunt fuisse Aethiopiam. §. 2. Et Scriptores quoque alii. §. 3. Primi famae huius auctores, per Aethiopiam intellexisse videntur Thebaidem Aegypti. §. 4. Alii Memnonem ex Assyria arcessunt. §. 5. Memnon instar Dei, tum in Aethiopia, tum in Assyria cultus perhibetur. §. 6. De forma Memnonis. §. 7.

§. 1.

De Patria Memnonis non vna fuit veterum sententia.

Tithonus Memnonis Pater, regio quidem Troianorum sanguine satus erat; §. 4. cap. I. at Memnonem inter Troianos lucem non adspexisse, inter omnes constat. Patriam ille, si Graecos audimus, plane aliam habuit. Communior per Poëtas inter Graecos vulgata fama, quam et capite superiori commemorauimus, fert, Auroram e domo Troianorum regia, Tithonum rapuisse, ac in cubile suum transtulisse. Sed vbinam gentium Tithoni conjux domum et cubile habuerit, non vna est omnium sententia. Sub iudice etiam num lis est, vbi locorum Memnon ille fabulis Poëtarum tam celebratus, lucem adspexerit, vbi vixerit, quid rerum gesserit, quem vitae finem, vbiue sepulchrum nactus fuerit. Sed de his, quoniam pleraque ex fabulis Sacerdotum Aegyptiorum de Amenophi, siue Memnone illius gentis, dimanasse videntur, paulo distinctius exponere, operae pretium erit.

Poëtae plerique patriam ipsi assignant Aethiopiam.

§. 2. Graecorum plerique, regiam Tithoni, patriamque Memnonis, filii eius, in Aethiopia quaerere nos iubent. Aiunt, Memnonem Aethiopem gente extitisse. PINDARVS id saepius affirmat, eaque in re aliis praeiuit. *Olymp.* II. p. 26. Memnonem appellat

'Aῶς τε παῖδ' 'Aιθίο-
πα —
Et Aurorae filium Aethio-
pem —

Vbi vetus *Scholiastes* graecus obseruat, *fingere haec qui post Homerum scripsere.* Idem *Pyth.* Od. VI. p. 283 eum appellat

— ςρατάρχον 'Αιθιόπων Μέμνονα —
— ducem exercitus Aethiopum, Memnonem —

QVINTVS

QVINTVS SMYRNAEVS in *Paralipomenis Homeri* ita de eo canit Lib. II. v. 31.

Μέμνων ὀμβριμόθυμος, ἄγων ἀπερείσια φῦλα
Λαῶν, οἳ ναίουσι μελάμβροτον Αἰθιοπίαν.

Memnon magnanimus adducens infinitas cohortes
Gentium, quae Aethiopiam incolunt, nigros homines producentem.

Et Libro eodem v. 100.

Μέμνων κυανέοισι μετ' Αἰθιόπων ἀνάσσων.
Memnon inter atricolores Aethiopes imperium tenens.

Et quae ibi ſequuntur plura. Referenda huc quoque illa Poëtarum Romanorum teſtimonia, quae Memnonem nobis depingunt colore nigrum, quorum nonnulla deſcribemus §. 7. Non alia namque de cauſa heroëm hunc nigrum colore fingunt, quam quod ſubinnuere velint, ſolum Aethiopicum eum in lucem edidiſſe.

§. 3. Poëtis hic ſeſe iungunt hiſtorici, Rhetores, et cuiuscunque generis ſcriptores alii. Acceptam hi a Poëtis fabulam ſuam fecere, et ad poſteros propagauere. Teſtatur DIODORVS Lib. II. p. 109. *Aethiopes Memnonem patriae ſuae arrogare, in qua et oſſa eius recondita iaceant.* Conſimiliter CVRTIVS memoriae prodidit, Lib. IV. cap. 8. Alexandrum M. voluiſſe *Aethiopiam inuiſere, vt Memnonis Tithonique celebratam regiam cognoſceret.* De auibus Memnoniis, quarum apud veteres mira fuit celebritas, ſcribit PLINIVS Lib. X. c. 26, *aduolare Ilium ex Aethiopia aues, et confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnonidas vocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas* * *in Aethiopia, circa regiam Memnonis, exploratum ſibi Cremutius tradit.* PHILOSTRATVS *de vita Apollonii Tyanaei*, haec ex DAMIDE refert de Memnone Lib. VI. c. III. Edit. Morelli: *Memnonem occubuiſſe non apud Troiam, quo etiam nec venerit, ſed in Aethiopia, cum regnaſſet apud Aethiopes, per generationum quinque ſpatium. Ipſi tamen Aethiopes, quoniam ſupra ceteros homines longiſſimae ſunt vitae, Memnonem tanquam in adoleſcentia mortuum lugent.* Idem in *Heroicis p.* 572 ſcribit, *Aethiopem quidem fuiſſe Memnonem,* in

Cum Poëtis hic faciunt Scriptores alii.

* Vide eundem Lib. VI. c. 29. vbi tradit Memnonem circa Troiana bella regnaſſe in Aethiopia.

in Aethiopia * *ante tempus belli Troiani imperantem* — *Verum* ** *alium ab hoc fuiſſe Memnonem Troianum* ***, *recentiorem, qui vixit tempore famoſi illius belli Troiani* etc. Auctor hicce, et non immerito, duos a ſe inuicem Memnones diſtinguit, Aethiopem alterum, alterum Troianum, priori iuniorem. Quid plura hic ex Scriptoribus aliis; ſed eundem in ſenſum congereremus? Horum igitur veſtigia legit HELIODORVS notiſſimus *Aethiopicorum*, aut fabulae Aethiopicae auctor, qui Lib. IV. p. 175 narrat, Aethiopes inter heroës ſuos, quibus cultum religioſum decreuerint, numerare etiam Memnonem; Libro vero X. p. 462 affirmat, reges Aethiopum Memnonem inter maiores ſuos ſtirpisque auctores recenſere.

Primi famae huius auctores, per Aethiopiam intellexiſſe videntur Thebaidem Aegypti.

§. 4. Videntur omnes, quorum teſtimoniis vſi nunc ſumus, aut certe ex iis plerique, nomine *Aethiopiae*, illam intelligere, quae in meridionali Africae parte, ſupra Aegyptum ſita eſt. Neque ab illis LYCOPHRON recedit, qui in *Caſſandra* v. 18. Tithoni cubile, et patriam Memnonis τῆς κέρνης πέλας, *prope Inſulam Cernen* collocat. Nam hic quidam *Cernen* inſulam vix aliam crediderim intelligi poſſe, quam *S. Laurentii*, quam vulgo *Madagaſcar* appellant. † Arabes eam *Serandah* vocare conſueuerunt. Qui vero omnium primi, natales Memnonis in *Aethiopia* quaerere nos iuſſerunt, nomine hoc, *Thebaidem*, vel ſuperiorem Aegypti regionem, quae contermina eſt Aethiopiae, deſignaſſe omnino videntur. †† Illic enim regnaſſe et vixiſſe Memnonem ſuum, ſeu Amenophin, teſtabantur veteres Aegyptii. ††† Illic oſtendebantur *Memnonia*, quorum STRABO facit mentionem. In eadem regione erecta erat inclyta illa Memnonis Aegyptii Statua, quae talis fere hodieque ſupereſt, qualem STRABO et PAVSANIAS eam oculis ſubiecere. Et dubio quoque carere debet, regionem illam Aegypti, veteribus non raro dici *Aethiopiam*. Veritati plane congruunt,

* In Editione Morelliana, qua vtor, editum eſt ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν. Sed ſequentia aperte clamant, legendum eſſe πρὸ τῶν Τρωϊκῶν. Et ſic in verſione mea expreſſi.

** Verſio Morelliana hic ſenſum verborum graecorum non exprimit. Eam itaque correxi.

*** In Editione Morelliana legitur νεώτερον τοῦ Τρωϊκοῦ. Scribe νεώτερον, ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ, vel ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν. Et ſic latine reddidi.

† *Bibliotheque Orientale* de D'HERBELOT artic. *Serandah*. fol. 806.

†† Vide Synt. II. cap. II. §. 2. 3.

††† Vide ibidem §. 4.

unt, quae hac de re vir ſummus in haec verba commentatus eſt. * „Delta diu Graecis Aegyptus propria habebatur; quae a mari remo-„tiores ſunt ad Auſtrum regiones, communi [a] *Aethiopiae* nomine de-„ſignabatur; ſicut *Scythiae* nomine, Septentrionaliores. Homerus „Thebaida *Aethiopiam* vocat, illamque ab Aegypto diſtinguit. Me-„nelaus ſic Telemachum alloquitur, a STRABO Lib. I. p. 33 b.

„— [b] καὶ Ἀιγυπτίϐς ἐπαληθεὶς b Odyſſ. Lib. IV. v. 84.
„Ἀιθίοπάς θ᾽ ἱκόμην —

„— *Per Aegyptumque vagatus*
„*Aethiopes adii.* —

„id eſt, ex inferiori Aegypto, ſive propria dicta, in Thebaida. Nam „Homerus expreſſis verbis dicit, Menelaum *Thebas* veniſſe; illum vero „vlterius penetraſſe, non eſt rationi conſentaneum. Damis, Apollonii „Tyanaei comes, vidit *Memnonis templum et eius loquentem Statuam* „*in Aethiopia*, id eſt in Thebaide, ſcilicet Libyca Thebarum parte.„ Alii vero ex veteribus, loquentes de Memnone, *Aethiopiae* nomen, ſenſu latiori acceperunt **, eamque ad Indiam vſque extenderunt. Sic enim apud PACVVIVM ***, *Oceanus Memnonius*, eſt Oceanus Indicus, ſeu Orientalis. Et PROPERTII non ignoti ſunt hi verſus, Lib. I. Eleg. VI.

Non ego nunc Hadriae vereor mare noſcere tecum
Tulle, neque Aegaeo ducere vela ſolo:
Cum quo Riphaeos poſſim conſcendere montes,
Vlteriusque domos vadere Memnonias.

Ex hac veterum ſententia DICTYS *Cretenſis* ſcribit Lib. IV. c. 4. *Memnon Tithoni atque Aurorae filius, ingentibus Indorum atque Aethio-*

 pum

* MARSHAMVS in *Canone Chronico* p. 430. Edit. Franek.

** Quam late apud veteres pateat *Aethiopiae* nomen, intelligi poteſt ex HERODOTO Lib. VII. cap. 69. 70. SYNCELLI *Chronographia*, p. 151. vbi traditur, Indos ab Indo fluuio profectos conſediſſe in Africa ſupra Aegyptum. Adde VINDINGII notas in Dictyn Cretenſem Lib. IV. cap. IV. MARSHAMI *Canonem Chronicum* ad ſec. XIII. p. 335. BRENNERVS Commentar. ad Moſen Armenum p. 60. vult, Aethiopes, quos Memnon, Troianis auxilia laturus, duxit, fuiſſe Colchos. Et profecto de Memnone ſcribit DICTYS *Cretenſis* Lib. IV. c. 4. *Indos atque Aethiopes iugis Caucaſi montis ad Troiam duxit.*

*** Vide IS. VOSSII notas ad Catullum p. 271.

pum copiis superuenit. Etsi nondum satis constet, quaenam gentes hic *Indorum* nomine designentur.

Alii Memnonem ex Assyria arcessunt.

§. 5. Verum enim vero, sunt ex antiquis permulti, qui Memnonem patria Assyrium fuisse, et Susis regiam habuisse, contendant. Itaque DIODORVS *Siculus* ex CTESIA refert Lib. II. p. 109. *Auxilium Troianis ab Assyriis missum ductore Memnone, Tithoni filio. — Nam Priamus Troadis rex, quia regi Assyriorum suberat, mole belli gravatus subsidia a Teutamo, rege* Assyriorum, *petiuit. Hic decem millia Aethiopum, et totidem Susianos, cum CC curribus, illi misit. Praeerat his Memnon, Tithoni filius. Hic enim Persiae tum temporis a rege praefectus erat, pollebatque inter ceteros duces, maxima apud eum gratia. Memnon vero aetate florens, virili robore animique claritate praestabat, qui in arce Susiana regiam extruxit; quae nomine Memnoniae ad Persarum vsque Principatum durauit; viam quoque publicam strauit, quae nunc etiam nomen eius seruat.* Docent nos Scriptores eximii *, *Susa a Tithono condita fuisse, Memnonis patre, ambitus* CXX *stadiorum, figura oblonga, cuius arx Memnonium vocabatur.* Magnam famae huic veri speciem conciliat, quod Scriptores longe optimi vnanimiter testentur, arcem vrbis Susianae, ab antiquo dictam fuisse *Memnoniam*, vel etiam vrbem ipsam, a Graecis saltem, *Memnoniam* communiter nuncupari. Testimonia CTESIAE, DIODORI, et STRABONIS, iam modo retulimus. HERODOTO quoque perfamiliare videmus esse, vt *Susa*, Persarum regiam **, *Memnonia* vocitet. Idem quoque faciunt *** AELIANVS, et plurimi alii, quos excitare longum foret. Sunt tamen, qui regiam Memnonis in Orientis quidem partibus locent; verum aliis in vrbibus. Iuxta HYGINVM Fab. CCXXIII. *Domum Cyri regis in Ecbatanis, fecit Memnon lapidibus variis et candidis, vinctis auro.* Quod in Appendicula ad VIBIVM SEQVESTREM *de fluminibus*, ab Hesselio edita, ita effertur p. 164. *Domus regia in Ecbatanis, quam Memnon aedificauit lapidibus candidis et variis, auro vinctis.* In AMPELII *libro Memoriali*, cap. 8. haec inueniuntur. *Murus intus medio Babyloniae, quem Memnon aedificauit lapide cocto, id est calce et sulfure, ferro intermixtus, vt sunt iuncturae.* Quis vero non intelligat, haec omnia

* STRABO Lib. XV. p. 500.
** Lib. V. c. 53. 54. VII. 151.
*** *De Animal.* Lib. V. c. 1. Lib. XIII. c. 18.

omnia nonnisi erroribus μνημονικοῖς adscribenda esse? Vnicum istud nunc tantum addam, PAVSANIAM, vt diversas Graecorum, de patria Memnonis relationes, aliqua ratione inter se conciliaret, rem ita narrare *. *Prope Memnonem nudus est puer ex Aethiopia, quod nempe Memnon rex, ex gente Aethiopum duxerit genus. Venit tamen ad bellum Troianum, non ex Aethiopia, sed a Susis Persarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quae mediae sunt, vsque ad Choaspem fluuium.*

Memnon Dei instar cultus, tum in Aethiopia, tum apud Assyrios, perhibetur.

§. 6. Prouti vero Graeci Memnonem suum, aut ex Aethiopia, aut ex Assyria, arcessunt, ita ipsi etiam cultum diuinum vindicant, modo ab Aethiopibus, modo vero ab Assyriis oblatum. Quidam nempe honores diuinos ipsi delatos fuisse scribunt ab Aethiopiae et Thebaidis in Aegypto incolis. Ex eorum sententia PHILOSTRATVS ita scribit *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3. *Aethiopes Memnonem*, (etsi anno centesimo circiter et sexagesimo fato functum,) *lugere tanquam in adolescentia e viuis ereptum, et morte immatura extinctum.* Et post aliquam multa. *Sacra igitur Soli Aethiopi et Memnoni Eoo fecerunt. Sic enim ea Numina Sacerdotes cognominant, Solem quidem dicentes Aethiopem, ἀπὸ τȣ̃ αἴθειν καὶ θάλπειν, quod nempe loca illa perurat et calefaciat, Memnonem vero Eoum, quod nempe filius sit* τῆς Ἠȣ̃ς, id est *Aurorae.* Ideoque, quod supra iam monuimus. §. 3. HELIODORVS narrat, Aethiopes inter heroës, cultu publico honoratos, ponere et Memnonem. Alii vero memoriae mandarunt, sacra huius generis, Memnoni ab Assyriorum gente fieri consueuisse. Id certe perhibere videmus OPPIANVM, *Cynegeticon* Lib. II. v. 151.

Πάντη δ' ἔργα βοῶν θαλερὰς βέβριθεν ἀλωὰς
Μεμνόνιον περὶ νηὸν ὅθ' ἀσσύριοι ναετῆρες
Μέμνονα δακρύȣσι κλυτὸν γόνον ἠριγενείης
Ὃν ποτε πριαμίδῃσιν ἀμυνέμεναι πελάσαντα
Θαρσαλέος πόσις ὦκα παρέδραμε Δηϊδαμείας.

Et passim labores boum florentes onerant areas
Memnonium circa fanum, qua Assyrii incolae
Memnonem deflent; illustrem filium Aurorae,
Quem quondam Priamidis suppetias laturum
Animosus maritus Deidamiae celeriter praeueniens interfecit.

* In *Phocicis* cap. XXXI. p. 875.

De Forma Memnonis.

§. 7. Qui Memnoni patriam tribuunt Aethiopiam, regionis huius colorem ipsi quoque affricant, eumque *nigrum* vel * *nocticolorem* appellant. Ignorare non possunt, qui Poëtarum, Latinorum cumprimis, lectione capiuntur, nihil his esse solennius et familiare magis. Notum est VIRGILIVM memorare Lib. I. Aeneid. v. 493.

Eoasque acies, et nigri Memnonis arma.

Et MANILIVM *Astron.* Lib. I. v. 764.

Auroraeque nigrum partum —

OVIDII haec sunt *Amorum* Lib. I. Eleg. VIII.

— nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Et Eleg. XIII. eiusdem Libri, Auroram Memnonis matrem sic alloquitur:

Inuida quo properas? quod erat tibi filius ater?
Materni fuerat pectoris ille color.

Ideoque in pictura quadam, quam in Templo Delphico viderat PAVSANIAS **, puer Aethiops symbolum erat Memnonis, eadem quippe forma conspicui. Eadem de causa, PHILOSTRATVM finxisse videmus, in *Heroicis* p. 742. *Memnonem in Aethiopia transmutatum fuisse in nigrum lapidem*, quo haud dubie alludit ad inclytam Memnonis Statuam marmoream, quam plures ex nigro lapide sculptam fuisse narrant. Sed ea de re plura dicemus Synt. III. Quinimo *Iconum* Libro II. p. 790. subinnuit, ante Memnonis profectionem Troianam, Aethiopes incognitos meramque fabulam fuisse. De nigro vero illo colore Memnonis, ita loquuntur veteres, tamquam cum decenti, quinimo pulchra, vultus specie, fuisset coniunctus. PHILOSTRATVS itaque loc. cit. imaginem describens, in qua Memnon pictus erat, obseruat: Ὀυδ᾽ ἂν μέλανα φαίης τὸν Μέμνονα. Τὸ γὰρ ἀκράτως ἐν ἀυτῷ μέλαν ὑποφαίνει τὶ ἄνθος. *Ne nigrum quidem diceres Memnonem. Nam quae ipsi inest Sincera nigredo, floris nescio quid prae se fert.* Ipse HOMERVS Memnonem nobis repraesentat, ceu forma elegantissima insignem. Loquens enim de Eurypylo, Telephi filio, scribit Odyss. Λ. v. 521.

Κεῖνον

* LAEVIVS vetus Poëta, apud GELLIVM, *Noct. Attic.* Lib. XIX. c. VII.
** PAVSANIAS vbi supra. §. 5.

Κεῖνον δὴ κάλλιστον ἴδον μετὰ Μέμνονα δῖον.

Illum sane pulcherrimum vidi post Memnonem diuinum.

Ad quae verba haec commentatur EVSTATHIVS p. 1697. Περιᾴδεται δὲ καὶ ὁ Μέμνων, καὶ δοκεῖ διὰ τὸ κάλλος, ἡμέρας υἱὸς εἶναι. *Etiam Memnon ob formae praestantiam celebratur, et hanc ob causam verosimile est, eum dici diei filium.* Idem ad Odyss. Δ. v. 188. p. 1490. in haec verba scribit: Ὡραιότητα δὲ ου μόνον τοῦ Μέμνονος αἰνίττεται τὸ ἠοῦς αὐτὸν υἱὸν λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ Τιθωνοῦ — Ὅρα δὲ ὅτι Φαεινῆς μητρὸς ἀγλαὸς ἦν οἰκείως ἅτος υἱὸς, ὡς ἡλιώδης τὴν θέαν. *Non vero id tantum pulchritudinem Memnonis subindicat, quod Aurorae dicatur filius, verum et quod perhibeatur natus Tithoni, cum quo Aurora consueuit. Quam apposite vero non dixit Memnonem Aurorae fulgentis splendidum filium, vt qui adspectu Soli esset similis?* In notis porro ad DIONYSII *Periegesin* v. 248. haec habet: Ἡμέρης ἐλέγετο υἱὸς εἶναι, διὰ τὸ ἐν Αἰθίοψι τάχα κάλλιστος εἶναι, καὶ μόνος ὑπερλευκάνθαι (forte legendum ὑπολευκάνθαι) τὴν χρόαν, πατρὸς ὢν Τιθωνοῦ. *Memnon dictus est filius Diei, forte quod inter Aethiopes forma excelleret, solusque, Tithoni quippe filius, colore albicaret.*

CAPVT. III.

De Memnonis Graeci aetate rebusque gestis.

Memnon ab Homero numeratur inter heroës belli Troiani. §. 1. Eius in bellum Troianum profectio, et res gestae. §. 2. In illo bello Memnon Antilochum filium Nestoris certamine victum interfecit. §. 3. Memnonem vicissim interfecit Achilles. §. 4.

§. 1.

Memnon ab Homero numeratur inter heroës belli Troiani.

Memnonis Graeci aetas, si Poëtas, Historicos, Rhetores et Grammaticos audimus, certa est, dubiisque obnoxia esse nequit. Summus tamen Scientiae Chronologicae Magister, illustris MARSHAMVS, spissis tenebris argumentum hoc circumuoluere annisus est. Ita autem is rationes subducit *. *Hesiodus et Homerus Memnoni fuerunt coaetanei. Homerus quidem Memnonem omnino non nominat; neque*

* *Canone Chronico* p. 430. Edit. Franek.

neque meminisset eius, etiamsi Iliadas vltra mortem Hectoris deduxisset; quum indecorum esset, res suae aetatis nuperas, veteribus Troianis immiscuisse. Hesiodus autem (Theog. v. 985.) *Memnonem, quem fingit Tithoni et Aurorae filium, appellat* Αἰθιόπων βασιλῆα, *regem Aethiopum.* Verum ex superioribus perspicuum est, MARSHAMVM hoc quidem in loco, a scopo aberrasse. Extra omnem dubitationis aleam positum est, Memnonem Graecorum, pluribus Seculis anteuertere aetatem Homeri et Hesiodi. Nam non modo HESIODVS, quam bene MARSHAMVS obseruat, verum et HOMERVS illius mentionem iniecit. Nomen eius expressit Odyss. Λ. 521.

Κεῖνον δὴ κάλλιστον ἴδον μετὰ Μέμνονα δῖον.
Illum sane pulcherrimum vidi post Memnonem diuinum.

Cumque verba haec Poëta tribuat Vlyssi, sic iam satis omnes intelligunt, eum res Memnonis illigare temporibus Troiani belli. Sed multo clarius magisque aperte id ipsum testatur, vbi de Antilocho, Nestoris filio, ad Troiam interemto canit Odyss. Δ. v. 187.

Μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Ἀντιλόχοιο
Τὸν ῥ' Ἠοῦς ἔκτεινε Φαεινῆς ἀγλαὸς υἱός.
Recordabatur enim mente sua eximii Antilochi,
Quem scilicet Aurorae splendidae interfecit inclytus filius.

PINDARVS itaque, quod pariter volebat * MARSHAMVS, primus vtique non fuit, qui Memnonem nobis sisteret, bello Troiano implicatum. Primus rem hanc narrauit ipse HOMERVS, isque Scriptoribus reliquis ea in re praeiuit, qui fideliter ipsum secuti sunt. Non nego, PHILOSTRATVM, qui id ex traditione per Aegyptios propagata accepisse videtur **, de duobus loqui Memnonibus, quorum alter Troiano bello antiquior extiterit, alter Troianorum rebus interfuerit. Sed quem is dicit antiquiorem Memnonem, est Aegyptius: qui hoc perhibetur iunior, quemque ad Troiam militasse, Graeci omnes consentiunt, est Memnon Graecorum, de quo hic disputamus.

Memnonis in bellum Troianum profectio et res ibi gestae.

§. 2. Quaecunque etiam Graeci de rebus gestis Memnonis sui narrant, vnice fere ad bellum Troianum referuntur. Numeratur certe inter praecipuos et fortissimos duces, qui Priamo et Troianis auxilio venerunt; sed et ad Troiae moenia, infelici fato occubuerunt. Ferunt

* Ibidem p. 431. ** Vide supra cap. II. §. 3.

Ferunt Tithonum patrem ei, vt expeditionem hanc susciperet, imperasse ac persuasisse. SERVIVS rem ita refert ad *Virgilii Aeneid.* I. 493. *Tithonus * frater Laomedontis raptus ab Aurora, filium suum Memnonem, ex ipsa progenitum, inlectus dono vitis aureae, Priamo ** ad Troiae misit auxilium.* Quod ad *vitem auream* attinet, rem nobis explicabit EVSTATHIVS, nisi quod promissionem vitis aureae non Tithono, verum Telepho regi Mysiae, filioque eius Eurypylo factam esse tradat. Ita enim ad Odyss. Λ. p. 1697. commentatur. Χρυσῆν τινα ἄμπελον Ζεὺς ἐχαρίσατο ἀντὶ Γανυμήδους τῷ πατρὶ Τρωΐ. Πρίαμος δὲ ἐκ διαδοχῆς ἐλθοῦσαν εἰς αὐτὸν ὑπέσχετο Ἀστυόχῃ, τῇ ἑαυτοῦ μὲν ἀδελφῇ, Εὐρυπύλου δὲ μητρὶ, εἰ πέμψει ἐπὶ συμμαχίᾳ τὸν υἱὸν, φάμενον ἐπὶ τῇ μητρὶ κεῖσθαι, τὴν εἰς πόλεμον ἐξέλευσιν αὐτοῦ. *Iupiter cum Ganymeden rapuisset, pro eo patri Troi vitem auream dono dedit. Cum vero haec haereditatis iure successiue ad Priamum peruenisset is vitem hanc auream Astyochae, sorori suae, matrique Eurypyli promisit, si filium suum cum copiis auxilio sibi mittere vellet. Dixerat namque is, penes matrem positum esse, vt in bellum proficisceretur.* Paria habet DICTYS *Cretensis, de bello Troiano* Lib. IV. cap. 14. *Nuntius Priamo superuenit, Eurypylum Telephi ex Moesia aduentare, quem rex multis antea illectum praemiis, ad postremum oblatione desponsae Cassandrae confirmauerat. Sed inter cetera, quae ei pulcherrima miserat, addiderat etiam vitem quandam auro effectam, et ob id per populos memorabilem.* SERVIVS vero hoc ad Memnonem refert. Idem ad *Aeneid.* Lib. I. huncce versum 755.

Nunc quibus Aurorae venisset filius armis

narrat ***, *ei fecisse Vulcanum arma, cum auxilium Troianis ferret.* Sic igitur Memnon, precibus Priami, vt ferunt, commotus, armis diuina manu fabricatis amictus, ingentemque iuxta ac fortissimum Aethiopum aut Assyriorum exercitum ducens, Troiam, vrbi huic suppetias laturus, profectus est. Ex PAVSANIA † supra retulimus, *Memnonem venisse ad bellum Troianum, non ex Aethiopia, sed a Susis Persarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quae mediae sunt,* vsque

* Videtur legendum esse: *frater Priami, filiusque Laomedontis.*

** An supplendum erit? *Ad Troiae moenia.*

*** Subinnuit hoc etiam QVINTVS SMYRNAEVS Paralipom. Lib. II. v. 454.

† Cap. II. §. 5.

vsque ad Choaspem fluuium. Ex CTESIA vero DIODORVM commemorare intelleximus *, *Priamum Troadis regem, quia regi Assyriorum suberat, mole belli grauatum, subsidia a Teutamo Assyriorum rege petiuisse: hunc vero decem millia Aethiopum, et totidem Susianos, cum CC curribus illi misisse, illisque praefecisse Memnonem, Tithoni filium, Satrapam Persiae, aetate tum florentem, ac virili robore, animique claritate praestantem. — Esseque famam constantem, Memnonem viginti millia peditum, et ducentos currus bellicos adduxisse, et magna fortitudinis gloria, multos in proelio graecos neci dedisse: donec ad extremum Thessalorum insidiis trucidatus, occubuerit.* Verum gesta haec Memnonis ad Troiam ** alii latius persequuntur, quorum loca hic describere prolixum foret et taediosum.

In illo bello Memnon Antilochum, filium Nestoris, certamine victum, interfecit.

§. 3. Inter ceteras vero res, in illo bello praeclare gestas a Memnone, nihil aeque Poëtarum carminibus, Scriptorumque aliorum oratione celebratur, atque victoria, quam is de Antilocho, Nestoris filio, certamine singulari superato, ac interemto, reportauit. Ipse HOMERVS, quod iam vidimus, gloriam hanc Memnonis tacere non potuit ***, verum carmine celebrauit. Idque vnicum est, quod de Memnonis nostri gestis, Poëtarum Princeps memoriae mandauit. Celebrauit rem eandem PINDARVS *Pyth.* Od. II. p. 282. 283.

Ἐγένετο καὶ πρότερον Ἀντίλοχος βιατὰς
Νόημα τοῦτο φέρων· ὃς ὑπερέφθιτο
Πατρὸς, ἐναρίμβροτον ἀμμεί —
νας στράταρχον Αἰθιόπων Μέμνονα. Νεστό —
ρειον γὰρ ἵππος ἅρμ' ἐπέδα,
Πάριος ἐκ βελέων δαϊχθείς. —

Extitit et antea Antilochus fortis,
Mentem hanc habens, qui pro patre occubuit
homicidam cum sustinuisset
ducem exercitus Aethiopum Memnonem. Nesto —
reum enim currum equus remorabatur,
Paridis telis saucius. —

Et

* Supra loc. cit.

** QVINTVS SMYRNAEVS *Paralipom.* L. II. et. DICTYS *Cretensis de bello Troiano* Lib. IV.

*** Vide supra §. 1.

Et quae illic plura sequuntur. Vult nempe Poëta, Antilochum a Memnone occisum fuisse, cum Patrem suum Nestorem protegeret. Qua de re videri etiam potest QVINTVS SMYRNAEVS, in *Paralipomenis* Lib. II. Sed fingit PINDARVS id tum factum fuisse, cum equi Nestoris, vulnerati telis Paridis, currum eius remorarentur, quod neque apud HOMERVM, neque apud QVINTVM SMYRNAEVM legitur. Sed rem ipsam passim praedicant Graecorum Poëtae, Scriptoresque alii. De Antilocho ceteroquin olim inter Graecos venditabatur fama, quam ASCLEPIADES *Myrleanus*, magni nominis Grammaticus, in literas retulit, eaque ita habet *: Χρησμοῦ δοθέντος Νέστορι, φυλάττεσθαι ἐπὶ τῷ υἱῷ Ἀντιλόχῳ, τὸν Αἰθίοπα, ἔδοτο αὐτῷ μνήμονα ὁ Πατὴρ, καὶ ὑπασπιστὴν, Χάλκωνα κυπαρισσέα. ὃς ἐρασθεὶς Πενθεσιλείας, καὶ βοηθῶν αὐτῇ ἀνῃρέθη ὑπ' Ἀχιλλέως, καὶ τὸ σῶμα ὑπ' Ἑλλήνων ἀνεσκολοπίσθη. *Cum aliquando Nestori oraculum esset editum, iubens, vt Antilochum filium suum custodiret ab Aethiope, addidit filio suo monitorem eundemque armigerum Chalconem Cyparissensem*, qui caueret, ne cum Antilocho congrederetur. *Verum is amore Penthesileae captus, in certamine ipsam adiuuit, quare ab Achille interfectus est; eius corpus vero Graeci in crucem sustulerunt.*

§. 4. Verum repertus mox est, qui mortem Antilochi in Memnone vlcisceretur, Achilles scilicet, Graecorum omnium qui Troiam euersum profecti sunt, praestantissimus et fortissimus. Primus, quod sciamus, Graecis suis id tradidit PINDARVS, qui *Olymp.* Od. II. p. 36. ita de Achille canit. *Memnonem vicissim interfecit Achilles.*

Ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας
ἄμαχον, ἀστραβῆ κίο-
να, Κύκνον τε θανάτῳ πόρεν
Ἀοῦς τε παῖδ' Αἰθίο-
πα —

Qui Hectorem prostrauit, Troiae
Inexpugnabilem, firmamque co-
lumnam, Cycnum quoque morti dedit
Auroraeque filium Aethiopem.

* Apud EVSTATHIVM in Odyss. Α. p. 1697.

Ad quae verba haec notat vetus Poëtae huius doctusque *interpres.* Ταῦτα λέγουσιν οἱ τὰ μεθ' Ὅμηρον γράψαντες οὕτω. Τιθωνῷ γίνονται ἐξ Ἡμέρας παῖδες δύο. Μέμνων καὶ Ἠμαθίων. Καὶ Μέμνων μὲν ἀνῃρέθη ὑπ' Ἀχιλλέως, Ἠμαθίων δὲ ὑπὸ Ἡρακλέος. *Haec dicunt, qui post Homerum scripserunt, istum ad modum. Tithono ex Die duo nati sunt filii, Tithonus et Emathion. Memnonem neci dedit Achilles, Emathionem Hercules.* Eiusdem Poëtae versus hi sunt, *Nem.* Od. IV. p. 382.

— βαρὺ
δέ σφιν νεῖκος ἔμπεσ' Ἀχιλ-
λεὺς, χαμαί. καββὰς ἀφ' ἁρμάτων
φαεννᾶς υἱὸν εὖτ' ἐνάρι-
ξεν Ἀοῦς αἰχμᾷ
ἔγχεος ζακότοι-
ο. —

— *Grauis*
autem Aethiopibus concertatio incidit,
Quum Achilles in terram descendens, ex curribus
Filium splendidae Aurorae interficeret cuspide
Hastae periracundae.

Post PINDARVM vix est Graecorum quisquam, qui calamitatem Priami, vrbisque Troiae, attingit, aut gesta Achillis, vel res Memnonis persequitur, qui non hunc quoque miserandum illius interitum memoriae prodiderit. De Aurora, Memnonis matre, canentem legimus OVIDIVM, *Metam.* Lib. XIII. v. 576.

Non vacat Aurorae, quanquam isdem fauerat armis,
Cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moueri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.

Et mox apud eundem Aurora ipsa ita fatur, v. 595.

Memnonis orba mei venio: qui fortia frustra
Pro Patruo tulit arma suo: primisque sub annis
Occidit a forti (sic vos voluistis) Achille.

Extat hodieque in basi Statuae Memnonis, prope rudera priscarum Thebarum, in Aegypto superiori *, Epigramma graecum, idem subinnuens, quod adscribere non grauabor. Est enim sane elegans

Ζώειν, εἰναλίη Θέτι, Μέμνονα, χ᾽ ἁδέα φωνεῖν
  Μάνθαν᾽, ἐπὶ Τροίης ἄλλοκ᾽ ἀπολλύμενον:
Αἰγύπτου Λιβυκῇσιν ὑπ᾽ ὀφρύσιν, οὗ ἀποτάμνει
  Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος
Τὸν δὲ μάχης ἀκόρητον Ἀχιλλέα μήτ᾽ ἐπὶ Τρώων
  Φθέγγεσθαι πεδίῳ μήτ᾽ ἐνὶ Θεσσαλίῃ.

Viuere, marina Theti, Memnona et suauiter sonare,
  Disce, ad Troiam quondam occisum:
Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
  Pulchras portas habentem Thebam Nilus incitatus:
Insatiabilem vero pugnae Achillem, neque in Troum
  Loqui campo, neque in Thessalia.

Quod si QVINTVM SMYRNAEVM adimus, narrat is *Paralipom.* Lib. II. Nestorem ob mortem Antilochi filii, moerore pene confectum, vnicum in vindicta solatium posuisse, et cum alios ad exercendam vindictam hanc, sed sine sperato successu, adhortatus esset, Achillem tandem ad id tentandum exstimulasse, et hunc Memnoni certamine superato, acerbam mortem attulisse. Alii rem ita exponunt. Interfecto Antilocho, ** *Aiax inter vtramque aciem progressus, lacessit Memnonem.* Hic, *vbi ad se tendi videt, curru desilit, confligitque pedes cum Aiace, magno vtriusque partis metu atque expectatione. Tum* Aiax *summa vi vmbonem scuti eius telo in aliquantum foratum,* — telum illud *vertit in latus. Quo viso regis* Memnonis *comites occurrere, Aiacem exturbare nitentes. Tum Achilles, vbi a Barbaris intercedi videt, pergit contra, et nudatum scuto hostis iugulum hasta transfigit.* Quicquid sit, in eo consentiunt omnes, hastam siue telum Achillis, Memnoni vulnus exitiale intulisse.

* Descripsit illud RICHARDVS POCOCKIVS, in his *Description of the East.* Vol. I. ad p. 149. Sequor autem hic emendationes viri doctissimi, PHILIPPI DORVILLE, in Animaduersionibus ad Charitonem Aphrodisiensem, p. 50.

** DICTYS *Cretensis.*

CAPVT IV.

De Memnonis Graeci ſepultura, honoribusque, quos poſt mortem conſecutus eſt.

Plerique ſepulchrum Memnonis prope Ilium locant. §. 1. Sunt tamen, qui ſepulchrum Memnonis alibi collocent. §. 2. Honores quibus Dii mortem Memnonis proſecuti eſſe dicuntur. §. 3. De auibus Memnoniis veterum fabulae. §. 4.

§. 1.

Plerique ſepulchrum Memnonis prope Ilium locant.

Memnoni occiſo, ea fere qua occubuit in regione, non procul ab vrbe Troia, plurimi tribuunt ſepulchrum. QVINTVS SMYRNAEVS fingit Lib. II. *Paralipom.* Iuſſu Aurorae, ventos mortuo circumfuſos, per aërem canum eum ſuſtuliſſe. V. 584. ita canit:

—— νέκυν δ᾽ ἀκάμαντες ἀῆται
Μέμνονος ἀγχεμάχοιο θέσαν, βαρέα σενάχοντες,
Παρ᾽ ποταμοῖο ῥέεθρα βαθυῤῥόυ Αἰσήποιο
Ἧχι τε νυμφάων καλλιπλοκάμων πέλει ἄλσος
Καλὸν, ὃ δὴ μετόπισθε μακρὸν περὶ σῆμ᾽ ἐβάλοντο
Αἰσηποῖο θύγατρες, ἅδην πεπυκασμένον ὕλῃ
Παντοίῃ ——

—— Cadauer autem indefeſſi venti
Memnonis bellicoſi cum graui gemitu repoſuerunt,
Iuxta altiflui Aeſepi amnis vndas:
Vbi pulchre crinitarum Nympharum lucus extat
Amoenus, in quo ei poſtea arduum eduxerunt tumulum
Filiae Aeſepi, omnis generis arboribus opacum.

Locum hunc ipſum ſine dubio deſignare voluit STRABO, quando Lib. XIII. p. 404. in haec verba ſcripſit. *Supra Aeſepi oſtia ad Stadia circiter . . . tumulus eſt, in quo ſepulchrum oſtenditur Memnonis Tithoni filii. Prope etiam Memnonis eſt pagus.* Et PAVSANIAS in *Phocicis*, vel Lib. X. p. 875. cuius pariter locum adſcribo. *Volucres Memnonidas dicunt Helleſpontii ad Memnonis ſepulchrum ſtatis diebus*

diebus quotannis aduolantes, euerrere soli aream, quae circa tumulum pura, et arboribus vndique atque herba nuda sit, et eam collecta pinnis ex Amne Aesepo aqua, aspergere. Eundem sepulchri Memnonii locum in animo habent, quicunque de auibus Memnonidibus memoriae mandarunt, quod quouis anno Ilium ad Memnonis sepulchrum conuolent, de quibus nonnulla mox addemus. *Iuxta Ilium* locat etiam *sepulchrum Memnonis*, MARTIANVS CAPELLA Lib. VI. p. 221. Forte huc referre etiam licebit, quod a nonnullis literis proditum legimus, in vicina Bithynia, * Nicomediae Memnonis ensem asseruatum ostensumque fuisse.

Sunt tamen, qui sepulchrum Memnonis alibi collocent.

§. 2. SIMONIDES vero, Poëta Lyricus antiquissimus, in Dithyrambo, quem inscripserat *Memnonem*, ** scriptum reliquit, *Memnonem* hunc *sepultum fuisse circa *** Paltum Syriae, iuxta fluuium † Badam.* Verosimile est, auctorem libri *de bello Troiano*, qui se DICTYN *Cretensem* nominauit, hunc ipsum locum subinnuisse, vbi scripsit Lib. VI. cap. X. *A Neoptolemo etiam*, Achillis filio, *de reliquiis Memnonis cognitum mihi, vti tradita ossa eius apud Paphum his, qui cum Phallante duce Memnonis mari ad Troiam profecti, ductore interfecto, ablataque praeda ibi morabantur: vtque Himera ——— Soror Memnonis ad inuestigandum cadauer fratris, eo profecta, postquam reliquias repperit, et de intercepta praeda Memnonis palam ei factum est, vtrumque recipere capiens, intercessu Phoenicum, qui in eo exercitu plurimi fuerant, optionem rerum omnium ac seorsum fratris acceperit, praelataque sanguinis affectione, recepta vrna Phoenicem nauigauerit: delata deinde ad regionem eius †† Palliochin, sepultisque*

* PAVSANIAS in *Laconicis* cap. III. p. 211.

** Apud STRABONEM Lib. XV. p. 500.

*** ALDRICHIVS in notis ad Iosephum de bello Iud. Lib. II. cap. X. ex Iosepho putabat, pro *Palto* reponi debere *Ptolemaida*, et pro *Bada*, *Belum*. Verum non meminerat, STRABONEM haec referre ex SIMONIDE, cuius tempore *Acco* vel *Ace*, nomen *Ptolemaidis* nondum habebat.

† Apud STRABONEM loc. cit. legitur Βαδᾶν; verum IS. VOSSIVS in obseruation. ad Pomponium Melam Lib. I. c. XIII. fin. corrigit Βάλδον, satis verosimiliter.

†† Videtur innuere regionem *Paltenam*, in qua vrbs *Paltus* erat sita. Vide notas BERKELII, et HOLSTENII ad Stephani Ἐθνικὰ, articulo Πάλτος.

tisque fratris reliquiis, nusquam repente comparuerit. Si aliis auscultamus, sepulchrum illud in eadem quidem ora maritima; sed propius ad fines Iudaeae, non longe a Ptolemaide situm erat. Ex eorum sententia IOSEPHVS, Lib. II. *de bello Iudaico* cap. X. §. 2. literis haec prodidit. *Duorum Stadiorum interuallo ab vrbe Ptolemaide, praeterlabitur fluuius exiguus omnino, qui * Bellius appellatur, ad quem Monumentum est Memnonis, sibi vicinum habens locum centum cubitorum, admiratione dignum. Est enim rotundus et cauus, et egerit arenam vitriariam.* Si tamen quod sentio dicere licet, Monumentum, cuius IOSEPHVS mentionem facit, credo non fuisse Memnonis, qui ad Troiam interiit, verum Memnonis Rhodii, inclyti ducis bellici, ** quem Darius Codomannus, vltimus Persarum rex, classibus et toti orae maritimae praefecerat, qui dum insulis graecis maris Aegaei occupandis intentus est, morte praeuentus, in regione hac, curae fideique suae concredita, sepultura et Monumento honoratus fuisse videtur. Ex historia certe constat, non ita diu post, *** viduam Memnonis huius Barsinen, Damasci in Syria ab Alexandro captam fuisse. Non desunt etiam, qui Memnonem nostrum, Troianorum adiutorem et columen, post interitum, in patria, siue ea sit Assyria, siue Aethiopia, sepulchrum inuenisse perhibeant. De auibus, quas veteres *Memnonias* nuncupant, commemorat AELIANVS de *Animal.* Lib. V. c. 1. *Recta ad Memnonis sepulchrum proficiscuntur. Id enim vel etiam nunc a Troadis incolis in honorem Memnonis Aurorae filii conditum ibi fuisse dicitur. Et Memnonis quidem cadauer, ex caede a matre in Susa illa Memnonia tam celebrata exportatum fuisse, vt humatione afficeretur, et exequiarum iusta e dignitate ei persoluerentur; illud vero cenotaphium esse.* Qui vero Memnonem inter Aethiopes lucem adspexisse, † ibique sepulchrum etiam inuenisse, perhibent, aues has †† ex Aethiopia arcessunt. PHILOSTRATVS vero *Iconum* Lib. I. p. 742.

* In graeco est Βήλεος, *Beleus.* Plurimi eum vocant *Belum.* Vide CELLARII antiquam Geograph. Asiae p. 483.

** ARRIANVS *de Expedit. Alexandri* M. Lib. II. init.

*** PLVTARCHVS in *vita Alexandri* p. 676.

† Tradunt hoc DIODORVS *Siculus*, Lib. II. p. 109. TZETZA in Chiliad. VI. hist. 64. Alii.

†† PLINIVS Lib. X. c. 26. SOLINVS in *Polyhistore* cap. 43. ISIDORVS Origin. L. XII. c. 7. et alii.

p. 742. negat, *vſpiam terrarum Memnonis extare tumulum*, quandoquidem *ipſe Memnon in nigrum transformatus ſit in Aethiopia lapidem*, digitum intendens ad inclytam eius Statuam marmoream, prope Thebas in Aegypto ſuperiori viſendam.

§. 3. Crediderunt Graeci, idque ſcripto etiam tradiderunt, enituiſſe in morte Memnonis ſui, ſigna fauoris et amoris eximia, quo eum Dii complexi ſunt. Nam, vti canit Poëta: *Honores quibus Dii mortem Memnonis proſecuti eſſe dicuntur.*

* Ἠὼς δ᾽ ἐστονάχησε, καλυψαμένη νεφέεσσιν·
Ἠχλύνθη δ᾽ ἄρα γαῖα· θοοὶ δ᾽ ἅμα πάντες ἀῆται
Μητρὸς ἐφημοσυνῇσι, βίῃ φορέοντο κελεύθῳ
Ἐς πέδιον Πριάμοιο καὶ ἀμφεχέοντο θανόντι
Οἵ καὶ ἀνηρείψαντο θοῶς Ἠώϊον υἷα
Καὶ ἔφερον πολιοῖο δι᾽ ἠέρος — &c.

Tum Aurora nubibus ſeſe condens triſtiſſimos edidit gemitus:
Tellusque inhorruit tenebris, et praepetes venti ſimul omnes,
Matris iuſſu, vno raptim itinere deferebantur
In campum Priami; circumfuſique mortuo,
Extemplo arripiunt Aurorae natum,
Perque aëra canum auferunt. —

Fingit poſtea idem, omnes ſanguinis guttas, quae ex corpore mortui Memnonis in terram ceciderunt, vt ſignum etiam eſſent poſteris, in vnum collectas, voluntate Deorum, fluuium euaſiſſe, dictum Paphlagonium. Apud OVIDIVM *Metamorph.* Lib. XIII. v. 598. Aurora Iouem ſic alloquitur:

Da, precor, huic aliquem, ſolatia mortis, honorem,
Summe Deum rector: maternaque vulnera leni.
Iupiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecere diem. Veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra fauilla volat: glomerataque corpus in vnum
Denſatur; faciemque capit: ſumitque calorem,

Atque

* QVINTVS SMYRNAEVS *Paralipom.* Lib. II. v. 548.

Atque animam ex igni: Levitas sua praebuit alas.
Et primo similis volucri, mox vero volucris
Insonuit pennis. Pariter sonuere sorores
Innumerae; quibus est eadem natalis origo.

Non difficile erit lectori sagaci perspicere, OVIDIVM in his tradere voluisse originem auium Memnoniarum, quas Veteres fingebant ad tumulum Memnonis quotannis spectaculum edere, quod etiam Poëta in sequentibus describit. Auroram vero ipsam fabulantur funus filii sui quotidiano luctu prosequi. Tangit et hoc OVIDIVS Libro illo eodem v. 621.

Luctibus est Aurora suis intenta; piasque
Nunc quoque dat lachrymas: et toto rorat in orbe.

Et ex nostro Poëta id mutuo videtur sumsisse SERVIVS, qui ad VIRGILII Lib. I. Aen. 493. scribit. *Memnon congressus cum Achille, ab eo est interemtus, cuius mortem mater Aurora hodieque rore matutino flere videtur.* Erant et qui talem fabulam spargerent, Memnonem aut potius effigiem eius saxeam in Thebaide, Sole oriente, matrem Auroram laeto salutasse cantu, post Solis vero occasum, flebilem edidisse planctum. Id vero nihil aliud esse, quam fictionem poëticam, veritate omni destitutam, ostendemus Syntagmate III. cap. IV. Non vero Aurorae tantum, Memnonis matri; sed et reliquis Diis, memoriam eius tam charam fuisse ferunt, * vt ex decreto Iouis, diem, quo manu Achillis occubuerat, anniuersario luctu et ieiunio celebrauerint. De luctu Himerae vel Hemerae, Sororis Memnonis, quo fratris sui funus prosecuta est, quaedam habet DICTYS *Cretensis* Lib. VI. c. 10. quae apud ipsum legi malim. Est quoque fabula haud dubie graecanica, etsi ad Memnonem Aegyptium translata, quam DEMETRIVS in libris rerum Aegyptiacarum scriptam reliquit. Refert nempe, ** circa Abydon, vrbem Thebaidis, nasci spinam arborem, de qua hanc Aegyptii fabulam vulgauerint: Aethiopes a Tithono missos Troiam, cum Memnonem audiuissent interiisse, illic loci coronas abiecisse in spi-

* Vide supra cap. I. §. 5.

** Apud ATHENAEVM Lib. XV. p. 680. In graeco legitur περὶ Ἄβυλον. Sed recte viri docti correxere Ἄβυδον. Vide BERKELIVM ad Stephani Ἐθνικὰ, voce Ἄβυδος.

ſpinas, ideoque *** ramos earum floribus onuſtos, coronis eſſe ſimiles. STRABO Lib. XVII. p. 559. meminit etiam arboris huius circa Abydon, vbi eſſet Memnonis regia; ſed fabulam illam inſuper habet, eamque ſilentio inuoluit. Neque vllus dubito, quin a Graecis fuerit excogitata in honorem ſui Memnonis. De honoribus diuinis Memnoni, tum in Aſſyria, tum in Aethiopia, decretis, quaedam tetigimus cap. II. §. 6.

De auibus Memnoniis veterum fabulae.

§. 4. Singularia vero quam maxime ſunt, quae de auibus Memnoniis, heroi huic quotannis ad Monumentum eius parentantibus, veteres, eosque inter Scriptores graues multaque laude merito cumulati, memoriae prodere veriti non ſunt. Originem harum auium fabuloſam ex OVIDIO dedimus §. 3. Nunc quidnam illae in honorem Memnonis agere quotannis conſueuerint, ex eodem accipe.

Terque rogum luſtrant: et conſonus exit in auras
Ter clangor. Quarto ſeducunt caſtra volatu.
Tum duo diuerſa populi de parte feroces
Bella gerunt: roſtrisque et aduncis vnguibus iras
Exercent; alasque adverſaque pectora laſſant.
Inferiaeque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora: ſeque viro forti meminere creatas.
Praepetibus ſubitis nomen facit auctor; ab illo
Memnonides dictae, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali periturae Marte rebellant.

Idem Poëta *Amorum* Lib. I. Eleg. XIII. Auroram ſic compellat

Quo properas Aurora? mane. Sic Memnonis vmbris
Annua ſolenni caede parentet auis.

Totam hanc de iſtis auibus fabulam paulo prolixius hunc ad modum narrat AELIANVS *de Animal.* Lib. V. c. 1. *Terram Parianorum* (in Aſia minori, non ita longe a Troia) *et vicinam Cyzicum aues aſpectu nigras incolere ferunt, quae figura corporis et forma accipitribus ſimiles eſſe videntur: eae vſu carnium cum ſe abſtinent, tum in omni victus ratione ſe continent. Eis enim ad cibum ſemina ſunt.*

 Quum

*** Idem quoque de ſpina Aegyptiaca obſeruant THEOPHRASTVS *hiſt. Plantar.* Lib. IV. c. 3. PLINIVS Lib. XIII. c. 9.

Quum autumnus esse coepit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco Memnonias vocant, quod recta ad Memnonis sepulchrum proficiscantur. Id enim vel etiam nunc a Troadis incolis in honorem Memnonis, Aurorae filii, conditum ibi fuisse dicitur. Aues igitur Memnoni cognomines quotannis eo proficisci ferunt, ibique primum in contrarias partes distrahi, deinde pugnam committere: eamque summa contentione tam diu pugnare, dum ex his dimidia pars pereat, altera vero victrix redeat, vnde discesserat. In pauciora haec PLINIVS sic contrahit, Lib. X. c. 26. *Auctores sunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Aethiopia aues, et confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnonidas vocant.* Deinde vero et ista addit. *Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Aethiopia, circa regiam Memnonis, exploratum sibi Cremutius tradit.* Similia sunt his, quae ex PLINIO, pro more descripsit SOLINVS in *Polyhistore* cap. XLIII. Vidimus supra §. 3. ex OVIDIO, volucres has Memnonis, sic enim fingebant Graeci, exiisse ex busto Memnonis, hancque extitisse earum originem, Aliam earundem volucrium originem, priori non multum absimilem, commemorat SERVIVS, ad Aeneid. I. 755. in haec verba: *Memnon in tanto honore apud suos Socios fuit, vt post eius mortem, cum eum nimium deflerent, miseratione Deorum in aues conuersi dicantur, et quotannis venire ad tumulum eius, et ibi lamentatione et fletibus se dilacerare, donec aliquantae ibi moriantur.* Eandem plane fabulam reperies etiam apud QVINTVM SMYRNAEVM, Lib. II. 642. &c. Et haec sunt Beneuole Lector, quae de Memnone Graeco veteres passim tradidere.

Differemus iam nunc de Aegyptio.

De

* *

De Memnone SYNTAGMA II.

Quod est

De Memnone Aegyptio, siue Amenophi.

CAPVT I.

De nomine Memnonis Aegyptii, Amenophi.

Memnonis Aegyptii Statuam primus memorauit Herodotus. §. 1. Nomine eodem Memnonis vsi etiam sunt Scriptores sequiores. §. 2. Ipsis vero Aegyptiis Statua illa dicebatur Amenophis. §. 3. De causa ob quam Graeci Amenophin semper dixerint Memnonem. Aliorum proponuntur coniecturae. §. 4. Coniectura de re eadem nostra adfertur. §. 5. Interpretatio nominis Aegyptiaci Amenophis. §. 6. De cognominibus Amenophis huius quaedam adduntur. §. 7.

§. 1.

Memnonem regem historia Aegyptiorum prisca penitus ignorat. Erat autem in Thebaide, prope Diospolin, siue Thebas Aegyptias, Statua Colossea longe celeberrima, de qua plura dicemus Synt. III. quam Graeci vocant Statuam Memnonis. Et illi Memnoni solent attribuere Graeci, quae ex eorum relationibus Syntagmate primo exposuimus. Primus qui Statuae huius inclytae mentionem fecit, eamque Memnonis vocauit, est, si recte coniicio, est HERODOTVS, etsi viros eruditos, qui de Statua hac disseruere, quorumque obseruationes oculis meis vsurpaui, loci Herodotei rationem habuisse non deprehenderim. Verba HERODOTI Lib. II. c. 106. id sonant. *Columnae vero, quas in variis regionibus rex Aegypti Sesostris*

Memnonis Aegyptii Statuam primus memorauit Herodotus.

sostris erexit, pleraeque incolumes iam non supersunt. Quasdam in Syria Palaestina ipse vidi inscriptas, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duae huius viri (Sesostris) *figurae visuntur in petris incisae. — In earum vtraque insculptus est vir magnitudine quinum palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcum, ceteramque item armaturam, et Aegyptiacam et Aethiopicam gestans. Ex altera vero ad alterum humerum super pectus euntes sacrae literae Aegyptiacae sunt insculptae in haec verba:* HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. *Quis tamen ille aut cuias fuerit, ibi quidem non significatur; ego vero alibi declaraui. Quidam vero ex illis, qui figuras has sunt conspicati,* MEMNONIS *imaginem esse coniectant* (Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσι μιν) *multum a veritate deflectentes.* Nemini dubium esse potest, quin sermo hic sit de Memnone illo Aegyptio, cuius Statua Thebis erecta, omnium oculis patebat, omnibusque nota erat, etsi HERODOTVS Statuae huius, vbi de rebus Thebaeorum agit, mentionem omnino fecerit nullam. Sed animaduersione nostra indignum non est, Statuam Memnonis in Thebaide, a quibusdam appellari consueuisse Sesostris, quod videbimus §. 7. sicuti figuram Sesostris in Ionia a nonnullis Memnoni attributam fuisse, ex HERODOTO intelligimus.

Nomine eodem Memnonis, Scriptores etiam sequiores vsi sunt.

§. 2. Post HERODOTVM, Scriptores Graeci Romanique, tantum non omnes, illum cuius Statua admiranda Thebis visenda erat, nominant *Memnonem.* Sic PAVSANIAS in *Atticis* de ea loquens p. 101. *Thebis Aegyptiis trans Nilum spectaui Statuam sedentis hominis. Eam vulgo Memnonis esse dicunt.* Et IVVENALIS Sat. XV. v. 5.

Dimidio magicae resonant vbi Memnone chordae,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Consimiliter PLINIVS Lib. XXXVI. c. 7. *Non absimilis illi narratur Thebis, in delubro Serapis, vt putant, Memnonis Statua dicatus.* Et TACITVS *Annal.* Lib. II. c. 61. *Aliis quoque miraculis intendit animum, quorum praecipua fuere Memnonis saxea effigies — disiectasque inter et vix peruias arenas instar montium eductae Pyramides.* De eadem Statua loquens PHILOSTRATVS *de vita Apollonii Tyanei*, Lib. VI. c. 3. *Ipsius vero Memnonis Statua*, inquit, *adolescentis impuberis imaginem, referens, ad Solis radios conuersa est.* Et sic aliis quoque in locis. Quid opus est pluribus testimoniis, quorum

rum nonnulla etiam in ſequentibus adducemus? In ipſa Memnonis Statua hodieque leguntur quaedam Epigrammata graeca in Memnonem, ex quibus illud ex parte tantum adſcribo, quod in Syntagmate I. iam dedi.

Ζώειν, ἐιναλίη Θετι, Μέμνονα χ᾽ ἀδέα φωνεῖν
Μάνθαν᾽, ἐπὶ Τροίης ἄλλοκ᾽ ἀπολλύμενον,
Αἰγύπτυ, Λιβυκῆσιν ὑπ᾽ ὀφρύσιν, ού ἀποτάμνει
Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος.

Viuere, marina Theti, Memnona et ſuauiter ſonare
Diſce, ad Troiam quondam occiſum:
Aegypti Libycis ſub tumulis, vbi abſcindit
Pulchras portas habentem Theben, Nilus incitatus.

Plena eſt Statua eadem Inſcriptionum tum graecarum tum latinarum, in quibus ſemper nominatur *Memnon*, illudque toties legitur: *Audiui Memnonem.* Vide infra Synt. III. cap. IV. Quod videtur argumento eſſe, in ipſa Aegypto, a Graecis, Statuam illam alii, quam *Memnoni*, tribui non conſueuiſſe.

§. 3. Verum enim vero, quod modo verbo tetigi, qui Inſcriptiones illas in Coloſſo Memnonio inſculpi curarunt, Graeci fuerunt et Romani, haudquaquam Aegyptii, neque antiquae ipſorum diſciplinae alumni. Inter omnes illas, quas a ſe deſcriptas, RICH. POCOKIVS Operi praeclaro inſeruit, nullam inuenire potui, quae dominatione Romanorum in Aegypto antiquior cenſeri merito debeat. Quaedam aetatem prae ſe ferunt Domitiani, pleraeque Hadriani. Solent ceteroquin meliores Scriptores, vbi de Statua Memnonis loquuntur, ſubdubitare, ſitne illa vere Memnonis, an vero alio potius nomine inſignienda. STRABO, qui coloſſum hunc vidit ipſe, et cui accurata illius deſcriptio in acceptis ferenda eſt, p. 561. Edit. Geneu. maluit ipſi nullum, quam *Memnonis* nomen imponere. Verba eius infra dabimus. PLINIVS Statuam illam ait eſſe *Memnonis, vt putant*, §. 2. PAVSANIAS adductus pariter, §. 2. de eadem ſimili modo pronuntiat. Μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. *Memnonem eum vocat multitudo*, vel *vulgus*, ſubinnuens graecos, ſiue patria, ſiue ſtudiis, qui tum in Aegypto vbique praeualebant, quibusque opponit indigenas Aegyptios. Et mox iſthanc ſubiungit rationem. *At ipſi Thebani Memnonem hunc eſſe negant: nam Phamenophem fuiſſe indigenam hominem*

Ipſi vero in Aegypto indigenae, Statuam illam dicebant eſſe Amenophis.

minem dicunt. Statuam igitur illam, quam Graeci dicebant *Memnonis*, Aegyptii, quibus *Memnonis* nomen ignotum erat, nuncupabant *Phamenophin*, vbi memento, *ph* nihil aliud esse, quam notam generis masculini. Quem PAVSANIAS vocat *Phamenophem*, ob rationem allatam, alii abiecta nota masculini generis, *Amenophem* appellant. Ita nomen hoc scribitur in *Chronico*, *Alexandrino*, vel *Paschali*, p. 338. Edit. Raderi. Καμβύσης τὸν Ἀμμένοφιν, ὅς Μέμνων νομιζόμενος εἶναι λίθος, καὶ φθεγγόμενος, Τέμνει. Vbi legendum videtur: ὅς Μέμνον νομίζιται εἶναι, καὶ φθεγγόμενος λίθος. *Cambyses Amenophin, quem putant esse Memnonem, lapidem scilicet vocalem, in medio secari iubet.* Auctor iste desumsisse haec videtur ex EVSEBIO, ex quo verbis fere iisdem ea etiam repetit SYNCELLVS in *Chronographia* p. 72. et 151. Οὗτος ὁ Ἀμενῶφθις ἐςὶν, ὁ Μέμνων εἶναι νομιζόμενος, καὶ φθεγγόμενος λίθος. *Hic Amenophis existimatur esse Memnon, lapis ille loquens, et sonum* quotidie *edens.* In *Eusebianis* SCALIGERI graecis, eadem habentur p. 16. nisi quod ibi ex emendatione SCALIGERI legatur Ἀμένωφις, recte prorsus, ita enim nomen illud plerumque scriptum deprehenditur. In EVSEBII *Chronico* latino, Libro posteriori, num. CCCC. p. 72. illa sic redduntur. *Hic est Amenophis, quem quidam Memnonem putant, lapidem loquentem.* Hinc sine dubio descripsit FRECVLPHVS *Lexouiensis*, quae *Chronici* Tom. I. Lib. II. cap. V. leguntur. *Hic est Amenophis, quem quidam Menonem* (lege Memnonem) *putant, lapidem loquentem.* Idem quoque docet *Epigramma* graecum, quod in Statua Memnonis Colossea etiamnum extat, et a RICH. POCOCKIO corrupte admodum editum est. Eius initium ex emendatione * IACOBI PHILIPPI D' ORVILLII, hic apponendum esse duxi.

Ἔκλυον αὐδήσαντος ἐγὼ Πόβλιος Βαλβῖνος,
Φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος ἢ Φαμενώφ.

Ego Publius Balbinus audiui loquentis
Memnonis, siue Phamenoph, diuinas voces.

Idem igitur erat secundum Epigrammatis huius auctorem, *Memnon* et *Phamenoph* (vel *Phamenophis*, vel etiam *Amenophis.*) *Memnonem* dicebant Graeci, *Amenophin* Aegyptii. In historia Aegyptiaca, ** vti eam

* *Animaduersion.* in Charitonem Aphrodisiensem p. 531.

** Praeter MANETHONEM, regis huius mentionem quoque fecerat CHAEREMON in *historia Aegyptiaca*, apud IOSEPHVM Lib. I. contra Apion. §. 32.

eam descripsit MANETHO, * plures occurrunt reges, qui nomen *Amenophis* gesserunt. Dubitari ergo nequit, fuisse nomen hoc inter Aegyptios familiare satis et commune. Fueritne vero inter illos reges etiam is, cui Statua Colossea in Thebaide, quae *Amenophis* nomen gessit, dedicata erat, non praeter rationem addubito. Sed de hoc argumento infra disputabitur.

§. 4. Quaeri hic non abs re potest, qui tandem factum sit, vt *Amenophin* Aegyptium, Graeci de eo loquentes, semper nuncupauerint *Memnonem*. Ignotum non esse auguror, variis hac in re eruditos coniecturis indulsisse, quarum nonnullas adferre non pigebit. Illustris MARSHAMVS, qui de Amenophi copiose et erudite disserit, quique eum ** *esse illum Graecorum Memnonem* contendit, *qui Susis Phrygibusque imperauit*, in tales incidit cogitationes. *** *Phamenophis, siue Amenophis Thebanis is est, qui Graecis Memnon. Nomen ex* Menis, *primi regis nomine componi videtur.* Mennoph *Graecis euphoniae causa* Mennon, *siue* Memnon. *Ceterum obscura est Aegyptiorum nominum ratio.* Postremum hoc vere et recte monuit vir Antiquitatis omnis peritissimus, et proprio exemplo satis hic ostendit, quam periculosae plenum opus aleae illi suscipiant, quotque erroribus se ipsos inutiliter exponant, qui ex linguis sibi ignotis, nominum deriuationes tradere et explicare nituntur. Quis facile sibi persuaderi sinet, a *Mene* deriuatum esse *Amenophis*, et ex *Amenophis* factum esse *Memnonem?* Certe qui linguae Aegyptiacae aliquam notitiam sibi comparauit, non poterit non prima fronte intelligere, quantopere nomina haec a se inuicem differant. Multa dici hic possent; sed a quibus libens abstineo. Illud tantum verbulo tangam, *Menem*, et *Amenophin*, esse quidem vocabula linguae Aegyptiacae genuina; sed quorum significatio vehementer a se inuicem differt; *Memnonem* vero nomen esse Graecis proprium, ex horum lingua formatum, et ex ea tantum explicandum. Neque etiam nomen istud in Graecorum historia infrequenter occurrit. *Memnonis* historia Heracleae vrbis ad Pontum Euxinum, veteribus in pretio fuit, ex qua excerpta nobis reliquit PHOTIVS. In historia rerum ab Alexandro M. gestarum, magnum est nomen *Memno-*

Cur Amenophin Graeci semper dixerint Memnonem, aliorum coniecturae proponuntur.

* Vide IOSEPHVM Lib. I. p. 446. 447. 460. 461. 463. Adde SYNCELLVM p. 70. 71. 72. 73. 74.
** Canone Chronico ad Sec. XV. p. 424.
*** Ibidem p. 425.

Memnonis Rhodii, quem Darius Codomannus classi suae et orae maritimae, quae respicit mare mediterraneum, praefecerat. In bello Troiano, stabat a Troianorum partibus *Memnon*, de quo in Syntagmate I. satis diximus; aduersus eosdem vero dimicabat *Agamemnon*, dux exercitus Graecorum, cuius nomen ex *Memnonis* nomine deriuatum est. Etenim * Μέμνων graecis dicitur ἀνδρεῖος, *fortis*, *virtute* et *robore virili praeditus*, vnde est ἀγαμέμνων, *valde fortis*. *Memnon* ergo cum *Amenophi*, commune plane nihil habet. Prius ignorabant Aegyptii, posterius Graeci. Paulo alio modo rem aggreditur IAC. PERIZONIVS. Audiamus et eum, rationes sic colligentem. ** *Videtur tempore belli Troiani* Proteus, *siue* Sethos, *siue* Keten, *siue etiam* Tithonus, *vt mox dicemus*, *celebris Aegypti rex extitisse*, *vt et eius filius* Rhamsis, *vel* Ramsinitus: Ammenemes *autem et* Thuoris, *seu apud Graecos* Memnon *et* Thonis, *fuisse primum Duces illorum regum*, *at dein reges: Haec autem nomina* Amenophis, *et* Amenemmes, *videntur Graeci confudisse in vnum suae linguae nomen* Memnon, *de quo nunc agendum*. Et aliquanto post. *Quia* Memnonis *nomini propius etiam est* Ammenemmis *nomen idque in regibus Dynastiae* XIX. *ad cuius tempus referendum omnino videtur bellum Troianum*, *occurrit*, *vero congruens sic satis mihi videtur*, Memnonis *nomen apud Graecos inde ortum*. Tanti est acumine ingenii pollere! Quae non hic annotanda mihi forent, si omnia minutatim persequi vellem? Sed valeant haec nunc. Ceterum quae de coniectura MARSHAMI dicenda mihi erant, de hac vltima PERIZONII, repetere etsi inuitum oportet. Haec posterior plus praesidii, neque in sermone neque in historia Aegyptiorum inuenit, quam prior.

Coniectura de eadem re nostra adfertur.

§. 5. Quantumuis autem ea, quae ex obseruationibus virorum merito suo celeberrimorum attuli, mihi, et opinor aliis etiam, rem aequa lance expendentibus, parum satisfaciant, ideoque reiecerim, nescio tamen, possimne lectori aliquid offerre, approbatione ipsius et suffragio dignius. Suspicor tamen, rei huius causam, quod *Amenophis* Aegyptii Colossum, Graeci dixerint *Memnonis*, ab HOMERO esse repetendam. Dubitari vix posse crediderim, vixisse belli Troiani tempore, heroëm aliquem, *Memnonis* nomine insignitum, potentem, rebusque bellicis clarum, qui imperium versus plagas Orientis protulerit,

* EVSTATHIVS in Homeri Iliad. E. p. 591.
** *Origin. Aegypt.* cap. XV. p. 242.

lerit, arcemque vrbis Susianae condiderit, postea Troianis auxilio venerit, et post res praeclare gestas, manu Achillis illic occubuerit. Tradunt hoc Poëtae, Historici, Oratores, Grammatici, et qui non? Neque hactenus rationem prolatam a quoquam vidi idoneam, cur hac in re testimoniis veterum fidem denegare debeam. Illius semel iterumque HOMERVM iniecisse mentionem, monuimus Synt. I. cap. III. §. 1. Quando autem Poëta heroem hunc vocat Ἠοῦς υἱὸν, *filium Aurorae*, Odyss. Δ. 188. in locutione ambigua ludere mihi videtur. Nam quia *Aurorae* nomine, * designari etiam solet *plaga Orientalis*, commode per *filium Aurorae* Poëta subinnuere potuit *virum orientalem*, ex partibus nempe Orientis Troiam profectum, sicuti in Scriptura בני קדם, *filii Orientis*, non raro dicuntur incolae regionis ad Orientem sitae. Et fuerunt inter veteres, ** auctores non spernendi, qui HOMERI locutionem hunc ad modum exponerent. Fuitque haec forte vera ratio, quod *** permulti olim Memnonem hunc ex Assyria, vicinisque Orientis tractibus, Troiam venisse contenderent, quodque *Susa*, inclytam illius regionis vrbem, *Memnonia* dicere consueuerint. Verum si † Homerus gente Aegyptius fuit, et in ipsa Thebaide natus, quod †† Scriptor quidam vetus, eadem Patria satus, affirmat, aut si, quod aliis placet, in Aegypto peregrinatus est, a veri specie non abhorret, eum, quando *Memnonem* dixit *Aurorae filium*, habuisse in animo Colossum Thebaeum, qui vna cum Sole oriente, vocem emittebat, eoque Auroram vel Diem, matrem suam, salutare ab Aegyptiis perhibebatur. Et quia Aurorae ille vel Diei filius, in Thebaide, siue Aethiopia Aegyptiaca, Graecis ab eo tempore ignotus non fuit, HOMERVS vero *Memnonem* Troianum, *Aurorae filium* celebrauit, Graeci id quod verbis ambiguis Poëta de Orientali Memnone dixerat, de Aethiope vel Aegyptio acceperunt, ideoque Memnoni suo, patriam vt plurimum vindicarunt Aethiopiam. Ex eodem fonte dimanasse credo, quod, cum in Graecorum fabulis, Aurora et cum Cephalo,

 et

* Vide supra *Synt.* I. cap. I. §. 2.
** Vide supra loc. cit.
*** Vide ibid. §. 5.
† CLEMENS *Alexandrinus*, *Stromat.* Lib. p. 302. HELIODORVS *Aethiop.* Lib. III. p. 149. ALEXANDER *Paphius*, apud EVSTATHIVM in Odyss. Lib. M. p. 1713.
†† OLYMPIODORVS historicus, apud PHOTIVM in *Biblioth.* Cod. LXXX. p. 191.

et cum Tithono conſueuiſſe perhibeatur, Memnoni *Aurorae filio* pater tributus fuerit Tithonus. Tithonum enim narrant Priami fuiſſe fratrem, ſicque ratio iam conſtat, quamobrem Priamo patruo ſuo, Memnon auxilium tulerit. Hinc denique factum reor, vt multa ad Memnonem Troianum, vel Orientalem referentur, quae recte explicata, nonniſi in Aegyptio Thebaeo locum habent. Verum ſi haec ita ſunt, vti dixi, qua ratione tandem eueniſſe dicemus, vt HOMERVS loquens de *Memnone Aſſyrio*, vel *Troiano*, ad hunc, locutione ſaltem ambigua, quae Poëtis ſecutis fucum fecit, ea retulerit, quae *Aegyptio* ſunt propria? Dicere poſſumus, penes HOMERVM forte culpam fuiſſe nullam. Quando enim *Memnonem* nuncupauit *Aurorae filium*, quid nos credere vetat, eum nonniſi hoc ſubinnuiſſe, heroëm illum ex *Orientis partibus* in regionem Troianam delatum fuiſſe. Fieri facillime potuit, vt, qui ipſum ſecuti ſunt, locutionis huius verum ſenſum haud aſſequerentur, iſteque eorum error, fabulam decantatam de Memnone, Tithoni et Aurorae filio nobis pepererit. Quod ſi vero Poëtarum Princeps, *Memnonem* Troianum, *Aurorae filium* vocans, digitum intendit in Coloſſum Thebaeum, quem in Patria viderat, quemque *Aurorae* vel Diei filium vulgo appellari nouerat, in quo abſurdi nihil video, lingua Aegyptiaca, * cuius non plane ignarus fuiſſe videtur, fictionem hanc Poëticam ſuggerere ipſi potuit. Sermone Aegyptiorum ⲱⲛⲓ (*Oni*) dicitur *lapis*, et ⲛⲱⲛⲓ (*Noni* vel *Enoni*) *lapideus*. In caſu quarto, ⲙ̇ⲛⲱⲛⲓ (*Menoni*, vel *Emenoni*) dicebant *lapideum*, ſubintellige *coloſſum*, vel *lapideam Statuam*. Probabile eſt, vulgum de coloſſo hoc loquentem, eum communi ſermonis vſu dixiſſe *Emnoni*, vel ** *Menoni*, id eſt *lapideam*, ſcilicet *Statuam*, quam TACITVS conſimiliter *Annal.* Lib. II. c. 61. *ſaxeam effigiem* vocat, quod plane eodem redit. Auguror itaque, HOMERVM, vbi de *Memnone* orientali loqui volebat, recordatum fuiſſe coloſſi ſui Thebaei, qui vulgo, nomine, ad illud *Memonis* accedente, inſigniri ſoleret, eaque de cauſa Troianum locutione ambigua et fallace, dixiſſe *Aurorae filium*, eoque figmentis Poëtarum aliorum,

* Vide *Prolegomena* ad *Pantheon* noſtrum, §. LV. p. CXXVII.

** Nonnunquam Memnonis nomen ſcriptum reperitur *Menon*. Exempla habes capite hoc, §. 3. &c.

aliorum, de *Memnone Aethiope*, Tithoni et Aurorae filio, occasionem subministrasse.

Interpretatio nominis Aegyptii Amenophis, tentatur.

§. 6. Sed e diuerticulo in viam redeo, ad *Amenophin* Aegyptium. Nominis huius originationes attuli, §. 4. quas parum habere verosimilitudinis, fatebuntur credo omnes rerum iusti et aequi aestimatores. Verum quandoquidem rem hanc tetigi, eaque ad argumentum, quod hic ornandum in me suscepi, vtique spectat, exponam quae mihi verior videatur nominis huius interpretatio. Erat cum coniicerem, *Amenophis*, literis Copticis scriptum, sonare ⲀⲘⲞⲨⲚ-ⲚⲞϨ-ϤⲒ, *Amun-noh-phi*, idque interpretor *custodem vrbis Thebarum*. Norunt eruditi, priscum genuinumque vrbis Thebarum nomen Aegyptium, fuisse *Amun-noh*. In Textu hebraico librorum Veteris Testamenti legimus * אמון נא, *Amun*, vel *Amon-no*, et ** המון נא *Hamun-no*, vti et *** נא אמון, *No-Amun*, idque interpretes Alexandrini perquam commode reddunt, loco postremo, μερίδα Ἀμμών, id est *portionem* vel *possessionem Ammonis*. Scriptores Graeci exotici, vrbem eam vocant Διόσπολιν, *vrbem Iouis*, scilicet *Ammonis*, et has sequuntur interpretes etiam Alexandrini, *Ezech.* XXX. 16. Nam † *Amun* Aegyptiis nomen est Diuinitatis, quam Graeci Δία, *Iouem* interpretantur. ⲚⲞϨ, *(noh)* vero certam et *demensam possessionem* significat, vnde oportet deducere vocem νομὸς, ita Aegyptii appellabant certam regionis suae partem, vel, vt Latini loquuntur, *Praefecturam*, quod pluribus nunc persequi, prolixum nimis foret. ϤⲒ, *(phi)* denique, sermone Aegyptiorum dicitur τηρεῖν, *seruare*, *custodire*. Ex ea ratione obseruauimus quondam †† *Vulcanum*, Princeps Aegyptiorum Numen, in Theologia gentis huius dici consueuisse ⲬⲎⲘⲒ-ϤⲒ, *Chami-phi*, vel ⲔⲎⲘⲈ-ϤⲒ, *Came-phi*, *Custodem Aegypti*. Consimili sane ratione, *Amenophin* interpretari nobis licebit *Amun-noh-phi*, siue *Custodem Thebarum Aegyptiarum*. Est enim credibile, Thebaeos Aegyptios, *Amenophin*, ceu vrbis suae seruato-

 rem

* *Ieremiae* XLVI. 25.
** *Ezechiel.* XXX. 15.
*** *Nahumi* III. 8.
† Videri potest *Pantheon* nostrum Lib. II. cap. II.
†† In *Pantheo* Lib. I. cap. IV. §. 9.

rem et custodem reueritos fuisse. Testatur id inscriptio graeca, quae in Colosso Memnonio visenda, a POCOCKIO edita est, quamuis iniuria temporis non leuiter corrupta. Haec tamen ex vocibus valde inquinatis eruere licuit. ΕΦΘΕΓΞΑΤΟ ΜΕΜΝΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΠΡΟΜΑΧΟC. *Sonum dedit Memnon Thebaeorum Propugnator.* Id certe Aegyptiace sonat *Amun-noh-phi.* Venit et alia nominis huius interpretatio in mentem; sed quam sequentibus reseruo, vbi de Statua Memnonis differendum mihi erit, Synt. III. cap. VI.

De cognominibus Amenophis Aegyptii.

§. 7. Nomen, quod nunc excussimus, *Amenophis*, est veluti proprium *Memnonis* Aegyptiorum. Sed illum tamen aliis etiam nominibus, quae possis dicere *appellatiua*, vel *cognomina*, insignitum fuisse, deprehendimus. Ad illa refero nomen *Memnon*, non graecum, de quo diximus §. 4. quodque ibidem sumus interpretati; verum Aegyptium, quo Thebaidis incolae *colossum* suum saxeum solebant cognominare, §. 5. Aliud Amenophi nostro ab Aegyptiis impositum nomen erat *Osymandes*, vel *Osymandyas*, quod ex HECATAEO *Abderita*, DIODORVS *Siculus* memoriae prodidit Lib. I. p. 44. Perbene profecto animaduertit MARSHAMVS ex STRABONE, qui eum *Ismanden* appellat, hunc ab *Amenophi*, siue *Memnone*, re ipsa non differre. Idque ex DIODORO recte lecto et intellecto, facile potest confirmari. Sed audiamus MARSHAMVM, quia eadem opera, *Memnonis* quoque et *Osymandyae* nomina Aegyptiaca illustrare annisus est. * *Porro*, inquit, *Amenophis hic siue Memnon, qui Straboni est Ismandes, et Imandes, Hecataeo dicitur Osimandes, hoc forsitan ab Osiride, illud ab Iside nomen.* Opportune vir idem illustris, quod iam monuimus §. 4. in superioribus obseruauerat, *obscuram esse Aegyptiorum nominum rationem*, quare vehementer optauerim, vt ab explicandis obscuris huius generis nominibus, potius abstinuisset. Id enim negotium, neque hic, neque vspiam alibi, feliciter ipsi cessit. Verum id recte omnino peruidit, *Osymanden*, et *Amenophin*, siue *Memnonem*, nomina esse, quae ad vnum eundemque Colossum Thebaeum referri debent, illique ab Aegyptiis imposita sunt. Idque ipsum in Syntagmate III. ex vetusto Aegyptiorum sermone, luculenter confirmabimus. Denique et *Sesostris* nomine condecoratum fuisse a nonnullis *Amenophin*, testimonio Scriptoris magni nominis nititur. Conceptis namque verbis id testatur PAVSANIAS, curiosus Colossi Thebaei

* In *Canone Chronico* p. 427.

Thebaei ſpectator, quique quae de eo tradit, ab accolis accepit. Is poſtquam obſeruaſſet, eum, quem *Memnonem* vocarent Graeci, ab indigenis nuncupari *Amenophin*, §. 2. 3. iſta ſubiungit. *Audiui etiam, qui Seſoſtris illam Statuam eſſe dicerent.* Nemo vero ſibi perſuadeat, intelligi hic *Seſoſtrin*, inclytum illum regem Aegypti, omnium gentium ſermonibus celebratum. Id enim ſi eſſet, nemini in tota Aegypto res huius indolis obſcura et ignota eſſe potuiſſet. Etenim inter reges omnes, qui Aegyptiis vnquam imperarunt, non eſt quisquam illuſtrior, cuiusque memoria charior exiſteret omnibus, Seſoſtri. Coloſſus porro ille Thebaeus, a primis inde temporibus, in tanta fuit vbique exiſtimatione, * vt inter admiranda Aegypti, numeratus ſemper fuerit. Et cum Aegyptii rerum inſigniorum omnium memoriam tam ſollicite cuſtodiuerint, et ſaxis adeo inſculpi curauerint, quomodo res huius generis obliuioni mandari, aut ſequiori aeuo in dubium vocari potuiſſet? Et tamen nouimus, Statuam illam communiter, ab omnibus dictam fuiſſe *Amenophis*, et paucos tantum quosdam eam *Seſoſtris* nuncupaſſe. Facit hoc, vt ſuſpicer, nomen *Seſoſtris*, hic non eſſe nomen alicuius viri proprium; ſed appellatiuum. Memini, aliquando beatum LA CROZIVM, cum de rebus geſtis magni Seſoſtris confabularemur, nomen Seſoſtris ita interpretatum eſſe, ϭ̄ⲥ-ⲟⲩⲱϣⲧ-ⲣⲏ, *(Sois* vel *Siſ-oſtre)* quo ſignificatur κύριος προσκυνῶν τὸν ἥλιον, *Dominus adorans Solem*, idque poſtea in Miſcellaneis, manu eius exaratis, quorum, ſub nomine *La Crozianorum*, editionem in me ſuſcepi, ſcriptum inueni. Hoc nomine vero, etiam Statua Amenophis quam optime compellari potuit, quia ſolebat oriente Sole, vocem emittere, eaque Solem quaſi ſalutare, aut adorare. Poſſet etiam nomen idem exponi ϭ̄ⲥ ϫⲟⲩϣⲧ ⲉ̀ⲣⲏ, *(Sois*, vel *Siſ-ſuſt-ere) Dominus intuens in Solem*, quod fere eodem redit. Prior tamen interpretatio pluribus forte arridebit, neque me inuito.

CAPVT

* Vide Synt. III. cap. I.

CAPVT II.

De loco, vbi regnauit Amenophis, deque eius aetate.

Operae pretium est, quaerere, in quanam Aegypti Prouincia regnauerit Amenophis §. 1. Amenophis Aegyptius fuit Thebaeus. §. 2. Neque obest nobis Philostrati et aliorum quorundam auctoritas. §. 3. Neque gens Memnonum in Aethiopia. Vera Memnonia non sunt, nisi in Aegypto superiori. §. 4. Aetas Amenophis, ex aetate Memnonis graeci, aestimari non potest. §. 5.

§. 1.

Operae pretium est quaerere, in quanam Aegypti Prouincia regnauerit Amenophis.

Amenophin MANETHO in historia rerum Aegyptiacarum, * repraesentauit vt regem pium, fortem, felicem, et potentem. Ab eo id acceperunt alii. Quinimo Scriptor ille Aegyptius, inter reges, quorum historiam scripto consignauit, ** plures recensuit, nomine eodem Amenophis designatos. Existimant igitur viri eruditi, Colossum Thebaeum, effigiem esse saxeam *** vnius ex his regibus, qui *Amenophis* nomen gesserunt. Ex iis quae diximus, per se iam satis colligi posse videtur, quamuam rex ille, secundum traditionem Aegyptiorum historicam, habuerit patriam, et vbinam gentium imperauerit. At etiamnum tamen dispiciendum restat, in quanam Aegypti regione imperasse perhibeatur. Nam in pluribus Aegypti partibus, plures simul reges, et eodem tempore summae rerum praefuisse, *Dynastiae* MANETHONIS satis testantur. Hanc vero quaestionem de patria et loco regni Amenophis, non ita esse inutilem aut superuacaneam, atque multis quidem prima fronte videri posset; sed argumentum potius, in quo mea nunc desudat opera, non parum illustrare, sequentia planum facient, et infra in Syntagmate III. data occasione, obseruabitur.

Amenophis Aegyptius fuit Thebaeus.

§. 2. Amenophi igitur, siue Memnoni Aegyptiorum, patria fuit, si traditiones gentis huius audimus, Aegyptus superior, vel Thebais. Hic etiam MANETHO regnum ei assignauerat. Etenim reges

* Apud IOSEPHVM Lib. I. adu. Apion. §. 26. 27.
** Vide supra cap. I. §. 3.
*** MARSHAMVS *Canone Chron.* ad Secul. XV. p. 424.

ges illi, * quorum seriem Scriptor hicce in *Aegyptiacis* suis contexuerat, quaeque reges plures nobis exhibet, nomine *Amenophis* nobiles, componunt *Dynastiam* eius, ** vti ab AFRICANO, et EVSEBIO ordinata est, numero XVIII. quae est *Diospolitarum*, siue *Thebaeorum*. In serie igitur regum Thebaeorum, *Amenophi*, vel *Memnoni* Aegyptiorum, locus concedendus est. Spectat eodem locus PAVSANIAE, semel iterumque ad testimonium vocati. Verba eius et hic, ac pleniora quidem, adscribere non pigebit. *** *Colossum, qui Thebis Aegyptiis est, trans Nilum — spectaui. Statua ibi est sedentis hominis. Eam vulgus Memnonis vocat: quem ex Aethiopia venisse — tradunt. At ipsi Thebaei Memnonem esse negant; verum dicunt esse eum Phamenophin, vnum ex indigenis.* Ab ipsis igitur Thebaidos incolis accepit PAVSANIAS, *Phamenophin*, cuius viderat cum admiratione Statuam, ortu fuisse Thebaeum, τῶν ἐγχωρίων, *vnum ex indigenis*. Quod vero ad situm illius loci, vbi Scriptor eximius Colossum inclytum vidit, quem ait esse Thebis, prope decantatas illas Syringas, de eo ambigi hodie non potest. Locum illum plures oculis vsurpauere, et accurate descripsere peregrinatores. Plura his iam non addo, quoniam hac de re, infra Syntagmate III. disserendum mihi esse video. Ille vero locus, in quo stabat *Amenophis* saxea effigies, patria quoque ipsi fuisse credebatur. Hinc IOHANNES TZETZES Chiliad. VI. hist. 64. de Memnone ait:

Ἐν τῇ πατρίδι δ' ἀπαχθεὶς ἐτάφη δ' οἰκεία
Καὶ στήλη τούτῳ γέγονε πυῤῥοποικίλου λίθου.

In patria vero propria, postquam corpus eius abductum esset Troia, sepultus est.
Et posuerunt ei Statuam ex variegato lapide.

Nec alia de causa, in Inscriptione, quam cap. I. §. 6. attulimus, is ipse appellatur Θηβαίων Πρόμαχος, *Thebaeorum Propugnator*.

Neque obest Philostrati, et aliorum quorundam auctoritas.

§. 3. A constanti illa Aegyptiorum traditione, quam §. 2. exposui, re ipsa non recedit PHILOSTRATVS, quando Lib. VI. *de vita Apollonii* cap. 3. in haec verba scribit. *Refert Damis, fuisse Memnonem*

* Apud IOSEPHVM *contra Apion.* Lib. I. p. 446. 447.
** Apud SYNCELLVM in *Chronographia*, p. 62. 70. 72.
*** In *Atticis* p. 101.

mnonem Aurorae filium: occubuiſſe vero non apud Troiam, quo etiam illum non veniſſe conſtat; ſed in Aethiopia, cum apud Aethiopes regnaſſet per generationum quinque ſpatium. Ipſi tamen Aethiopes, quoniam ſupra ceteros homines longiſſimae ſunt vitae (ἐπειδὴ μακροβιώτατοι ἀνθρώπων εἰσὶν,) *Memnonem lugent, quaſi in adoleſcentia defunctum.* Equidem PHILOSTRATVS, et quem is ſequi ſe profitetur, DAMIS, ſignificare videntur, Memnonem Aegyptium, inter illos Aethiopes et vixiſſe et diem ſuum obiiſſe, qui propter ſingularem vitae longaeuitatem, veteribus *Macrobii* dicuntur. Hi autem in Geographia antiqua, longe ſupra Aegyptum, in ea Africae collocantur parte, quam hodie etiam *Aethiopiam* appellamus. HERODOTVS Lib. III. c. 17. eos *in Africa ad mare auſtrale* locat. MELA Lib. III. c. 9. eosdem Aethiopibus illis accenſet, quibus regni ſedes erat Meroë. Hanc eandem oram illis aſſignat PLINIVS Lib. VI. c. 30. ad quem haec notat HARDVINVS de *Macrobiis. Pars eſt regni, quod Nubiam hodie appellant: non Bagamedri, vt Sanutus exiſtimat.* Ex hac igitur regione Memnonem Aegyptium deducere videtur PHILOSTRATVS, neque id nego. Verum tot errores pueriles Scriptor hic aduerſus praecepta Geographiae commiſit, vt illius, in his rebus, ſit perexigua, et pene nulla auctoritas. Eum ceteroquin nomine *Aethiopiae* re ipſa Thebaidem Aegyptiacam deſignare voluiſſe, aut certe debuiſſe, vel id eſt argumento ineluctabili, quod in Aethiopum illorum, de quibus loquitur, regione, inclytum ponat, Memnonis Coloſſum, quem et prolixe deſcribit. Fueritne huius Coloſſi ſitus verus PHILOSTRATO perſpectus nec ne, nunc non disquiro; ſed eruditorum hodie nemo negat, fuiſſe eum in Thebaide, prope vrbem *Thebas* erectum. Haec igitur eſt Aethiopia, ex qua Memnonem Aegyptium fuiſſe oriundum, et in qua eum regnaſſe, ex communi fama, ſubinnuit PHILOSTRATVS. Idem de aliis iudicandum quoque eſt, qui Memnonem Aethiopem extitiſſe, eoque nigrum, perhibent. Veteres certe, eosque inter HOMERVM ipſum, *Aethiopiae* nomine deſignare Thebaidem Aegyptiacam, * alio loco monuimus. Non nego, recentiores quosdam, priſcam illam traditionem de Memnone Aethiope, ſiue Thebaeo Aegyptio, nouis figmentis ſic inquinaſſe, vt videri poſſit Memnon ſemper pro indigena Aethiopiae proprie ſic dictae habitus fuiſſe, cuius rei exempla, ** in ſuperioribus attuli;

* Synt. I. cap. II. §. 4. ** Loc. cit. §. 3.

attuli; verum illi morari nos non debent. Non enim tum traditionem priscam nobis sinceram referunt; verum propria cerebri sui figmenta exornant.

§. 4. Obiici forsan nobis posset, quod supra ipsi tetigimus, a veteribus nonnullis memoriae proditum inueniri, fuisse aliquam in Aethiopia gentem, cui a *Memnone* nomen inditum fuerit *Memnonum* *. Erant et olim, qui contenderent, eorum ipsum iam HOMERVM mentionem fecisse. Verum vbi in omnibus Exemplaribus legitur Iliad. A. 423. μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας, *ad inculpatos Aethiopes*, illi reponebant μετὰ Μέμνονας Αἰθιοπῆας, *ad Memnones Aethiopes:* dicebantque, esse Aethiopum gentem quandam, quae a Memnone Tithoni filio et Diei, nomen adsciuisset *Memnonum*. Et fateor, gentem hanc vetustis Geographis incognitam non fuisse, quippe qui situm regionis ipsorum in Aethiopia designent. PLINII haec verba sunt Lib. VI. c. 30. *Ex aduerso in Africae parte Macrobii: Rursus a Megabaris Memnones et Dauelli.* Coniunguntur hic *Memnones* et *Macrobii*, inter quos posteriores vixisse Memnonem et regnasse, PHILOSTRATVS auctor est. Vide §. 3. PTOLEMAEVS vero *Geograph.* Lib. IV. cap. VIII. p. 130. de iisdem haec habet. *Inter Nilum autem et Astapodem fluuium, ad Meroën insulam* (sic est in graeco) *Memnones.* Vix igitur in dubium vocari posse arbitror, ex recepta Geographorum veterum sententia, fuisse gentem aliquam Aethiopicam, quam ipsi nominarunt *Memnones*. At vero illos in honorem Memnonis Aegyptii, ita denominatos non fuisse, ex eo satis constare vnicuique potest, quod *Memnonis* nomen in illis oris cognitum nemini fuerit. Quem Graeci *Memnonem* appellant, is ab Aegyptiis constanter dicebatur *Amenophis*, nomen vero *Memnonis* ipsis ignotum erat. Estne igitur dubitandum, *Aethiopes*, si omnino *Amenophis* notus ipsis esset, et si ab eo se ipsos cognominare vellent, nomen hocce eius verum ab Aegyptiis adoptaturos potius fuisse, quam *Memnonis* nomen sibi penitus peregrinum, a Graecis, tam longo terrarum interuallo, a patria sua dissitis? Genuina *Memnonia*, quibus nempe nomen istud, a Memnone Aegyptio adhaesisse creditur, omnes vnanimiter locant in Aegypto superiori, plerique circa Thebas et Abydum. De iis STRABO, Geographorum antiquorum praestantissimus, Lib. XVII. p. 559 ait: *Supra Ptolemaidem est Abydus*, ** *in qua est*

Neque Memnonum gens in Aethiopia. Vera Memnonia non sunt, nisi in Aegypto superiori.

* EVSTATHIVS in Iliad. A. p. 128.

** Sic et PLINIVS Lib. V. cap. 9. et SOLINVS in *Polyhistore*, cap. 32.

est Memnonis regia, mirifice structa, e solido lapide, quemadmodum diximus de Labyrintho. Et mox: *Quod si, vt nonnulli sentiunt, Memnon ab Aegyptiis, Ismandes dicitur: etiam Labyrinthus Memnonius erit, et eiusdem opus, cuius Abydensia et Thebana, nam et ibi quaedam Memnonia dicuntur.* Quod auctor excellens de Labyrintho coniectat, minus firmum certumque iudicari debet, nititur enim errore manifesto, quem infra indicabimus, cap. III. §. 5. Verum apud omnes in confesso est, quod et ipse obseruat, Thebis et Abydi ostendi quaedam *Memnonia.* Idem p. 561, vbi memorabilia Thebis visenda describit, *supra Memnonium*, inquit, *sunt regum loculi*, in speluncis quibusdam in lapidem incisi. De iisdem omnino loquitur DIODORVS *Siculus* Lib. II. vbi p. 109 et haec leguntur: Ἀμφισβητοῦσι δὲ οἱ περὶ Αἴγυπτον Αἰθίοπες λέγοντες ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις γεγονέναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ βασίλεια παλαιὰ δεικνύουσιν, ἃ μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεσθαι φασὶ Μεμνόνεια. *In dubium hoc vocant Aethiopes, circa Aegyptum*, Memnonem in Oriente imperasse, regiamque habuisse Susa, *nam Memnonem patriae suae arrogant, idque domus regiae, quas etiamnum Memnonia vocari ferunt, indicant.* Quae hic dicitur *Aethiopia circa Aegyptum*, re ipsa alia non est, quam Aegyptus superior, quod et res ipsa loquitur, et ex iis, quae saepe in superioribus obseruanda nobis fuerunt, intelligi potuit. Verum DIODORVS ex eo, quod Memnonia perhiberentur in Aethiopia esse, satis se expedire non potuit, cum in mente eius haereret Aethiopia ab Aegypto distincta. AGATHARCHIDES, vt qui bene nosset, *Memnonia* genuina reperiri nulla, nisi in Aegypto superiori, et nihilo tamen minus intelligeret, ea etiam in Aethiopia locari, difficultatem hanc alio modo solui posse existimauit, aut solutionem ab aliis oblatam, amplexus est. Ita autem scribit in *Periplo Maris rubri* *. *Desiit hoc metallum in actu esse tum, quando Aethiopum olim agmen Aegyptum incursauit, et multis annis vrbes custoditas praesidiis suis tenuit, a quibus etiam Memnonia esse perfecta memorant, tum quando Medi et Persae rerum potiebantur.* Credat hoc Iudaeus Apella. *Memnonia* illa non alia de causa a vetustioribus dicta sunt *Aethiopica*, quam quod extructa essent in Aethiopia Aegyptiaca, seu Aegypto superiori, aut Thebaide. Verum dices forte, quidnam haec *Memnonia* ad *Amenophin*, qui in Aegypto semper hoc, nunquam *Memnonis*

* Apud PHOTIVM in *Biblioth.* Cod. CCL. p. 1322. et in *Hudsoni Geographis minor.* T. I. p. 26.

mnonis nomine primitus compellatus fuit? Recte quidem id aduersus ea, quae huc vsque adstruxi, excipi posset, si loca illa, quae a Scriptoribus *Memnonia* vocantur, nomine hoc ab ipsis priscis Aegypti incolis designata fuissent. Quis vero id dixerit? Graeci sunt, qui nomen hoc nobis conseruarunt, quique id ab interpretibus Sacrorum graecis in Aegypto acceperunt. Iidem nobis *Heliopolin*, *Diospolin*, *Aphroditopolin*, *Heracleopolin*, et similes vrbes in Aegypto commemorant, a Graecis sic denominatas, quarum tamen vrbium nomina Aegyptiaca plane diuersa fuisse nouimus. *Heliopolin* Aegyptiis dictam fuisse *On*, ipsa Scriptura magistra tenemus. Eadem nos docet, *Diospolin* ab indigenis dictam fuisse *Amun-noh*, vel *Noh-Amun*. Et sic in reliquis. Idem plane existimandum est de *Memnoniis*. Quoties illa a Scriptoribus Graecis Romanisque nominantur, nihil nisi hoc subindicatur, fuisse aedificia structurae antiquae et splendidae, in honorem *Amenophis*, siue, vt eum Graeci vocare consueuerunt, *Memnonis*, condita, eiusque memoriae consecrata.

Aetas Amenophis Aegyptii, ex aetate Memnonis Graeci aestimari non potest.

§. 5. Si Amenophis in Aegypto regnauit, quod Graecis saltem persuasum erat, difficile non videtur, de aetate eius, certi quidpiam constituere. Ingens enim illa nominis eius celebritas, permittere non potuisset, vt memoria rerum ab eo gestarum, et temporis, in quod regnum eius et gesta ingruunt, intercideret. Et sunt viri eruditi, inque rebus chronologicis summa cum laude versati, qui labori pepercerunt nulli, vt rem hanc ad aliquem certitudinis gradum perducerent. Verum post expensa serio omnia causae huius momenta, post excussas diligenter rationes, quas pro sententiis suis viri doctissimi adferunt, fateri tamen cogor, me iisdem tenebris, eademque incertitudine, qua antea, etiamnum premi. Equidem si Amenophis Aegyptiorum, a Graecorum Memnone haud quaquam differret, quod veterum plerique existimarunt, negotium hoc omne expeditum esset, ac conclamatum. Nam dubitare non licet, Memnonem Graecorum, si extitit, extitisse tempore belli Troiani, quod exitium ipsi attulit. Vide Synt. I. cap. III. Neque etiam diffiteri possum, venditari quasdam, tanquam veterum Aegyptiorum traditiones, quae cum traditionibus hac de re Graecorum poëticis et historicis plane consonant. * *In dubium hoc vocant*, inquit Scriptor pereximius, *Aethiopes circa Aegyptum, qui patriae suae Memnonem arrogant, et Palatia hodieque Memnonia vocitata ostendunt. Vtut sit, constans fama est, Memnonem Troianis auxilio venturum*, — *magna*

* DIODORVS *Siculus.*

magna fortitudinis gloria multos in praelio graecos neci tradidisse: donec ad extremum Thessalorum insidiis trucidatus, occubuit. Cadauer tamen Aethiopes ereptum combusserunt, ossaque reportarunt ad Tithonum. Haec sane de Memnone in regiis descripta commentariis haberi, Barbari asserunt. Et §. 2. TZETZAE iam adduximus versus politicos, quorum hicce est sensus: *Memnon vero in propria patria, postquam corpus eius abductum esset Troia, sepultus est. Et posuerunt ei illic Statuam ex variegato marmore.* Potest his quoque addi traditio Aegyptiorum, vti iactatur, vetus, quam ex DEMETRII *rerum Aegyptiacarum* libris attuli *Synt.* I. cap. IV. §. 3. Verum haec lectori exercitato scrupulum iniicere nequeunt. Nam quod ad DIODORVM attinet, videbunt facile, qui in huiusmodi rebus hospites non sunt, eum quae refert, ex fama incerta accepisse, quod multis adstruere opus non est. TZETZES vero, rerum Aegyptiacarum, in hoc negotio, vt videtur, plane expers, Scriptores graecos aperte et vnice secutus hic est. De loco DEMETRII quae sentio, supra iam exposui loc. cit.

Re ipsa aetas eius plane incerta est.

§. 6. Aliud omnino de *Amenophi* testantur ipsorum Aegyptiorum traditiones et Monumenta, quae attentionem aliquam merentur. Ex his DAMIS, Apollonii Tyanaei in itineribus comes, retulerat *, *Memnonem* Aegyptium, *nec ad Troiam occubuisse, nec omnino iter illuc fecisse.* Ipse vero PHILOSTRATVS commemorat ** Μέμνονα ἕτερον νεώτερον, ἐπὶ τȣ̃ τρωϊκȣ̃ πολέμȣ, *Memnonem alium iuniorem, qui claruit tempore belli Troiani.* Prior est Aegyptius, siue *Amenophis*, posterior autem Graecorum *Memnon.* Si vera narrat PLINIVS Lib. VII. c. 56, et si de Memnone Aegyptio loquitur ***, quod mihi, non diffiteor, videtur, plurimis Seculis hic Troiani belli tempus antevertit. Sic namque scribit: *Anticlides in Aegypto literas inuenisse quendam nomine MENONA tradit, XV. annis ante Phoroneum antiquissimum Graeciae regem.* Aetas huius *Phoronei*, quem PLINIVS vocat *antiquissimum Graeciae regem*, et quo nihil antiquius in Graeca historia occurrere fatetur PROCLVS Lib. I. *in Timaeum Platonis* p. 31. aetas inquam huius Phoronei, Chronologis nostris ignota non est; sed hoc tamen antiquiorem esse *Menonem* (id est Memnonem Aegy-

* Apud PHILOSTRATVM *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3.
** Vide Synt. I. cap. II. §. 3.
*** Vide Synt. III. cap. IV. §. 7.

Aegyptium) affirmat PLINIVS. MANETHO, Sacerdos Aegyptius, *Amenophin* multo quidem iuniorem nobis commemorat *Phoroneo*; sed non parum tamen antiquiorem belli Troiani tempore. Nam si ipsius historiae rerum Aegyptiacarum, rationem aliquam habendam putamus, fuerunt tres Aegyptiorum reges, nomine *Amenophis* condecorati. Et post hos tres, alium etiamnum in Catalogum regum Aegypti infert *Amenophin* *, aequalem Mosi Hebraeorum Legislatori; sed quem ** pessima fraude, contra fidem historicam intrusum esse iudicat IOSEPHVS. Eadem de aetate huius *Amenophis* memoriae mandauit CHAEREMON, in *** *historia Aegyptiaca.* Iuxta hos itaque calculos, *Amenophis* in aetatem Mosis ingruit, tempora autem cladis Troianae, aliquot Seculis antecessit. Iam vero obseruauimus, id quod dixi, Amenophi tribui quarto, illique, vt judicat Scriptor Iudaicus, contra fidem annalium genuinorum, pessime intruso. At vero longe verosimilius est, Colossum Thebaeum, si fuit effigies vnius ex his regibus, ad primum potius referri, qui secundum rationem temporum MANETHONIS, diu ante Mosen regnauit. MANETHON ipse, si sententiam eius recte repraesentarunt † AFRICANVS et EVSEBIVS, Colossum regi illi vindicat, qui secundus nomen *Amenophis* gestauit. Verum enim vero, mihi longe credibilius videtur, ipsum primum *Amenophin*, nomen hoc suum, more Aegyptiis perquam familiari, a Colosso Thebaeo, tanquam a diuinitate aliqua symbolica, accepisse, et ab hoc, idem nomen adsciuisse alios. Equidem nescius non sum, magnum historiae veteris, et doctrinae de temporibus investigatorem, MARSHAMVM ††, Colossum nostrum attribuere *Amenophi* quarto, illi, quem fictitium et suppositítium indicat IOSEPHVS. At quis non videt, eum rationes suas ita digessisse, vt hypothesibus suis seruiret, et quod *Amenophin* Aegyptium, cum *Memnone* Graecorum, in vnam eandemque personam compingere vellet, reclamantibus licet genuinis Aegyptiorm relationibus et traditionibus. Eam quoque ob causam, rationes temporum MANETHONIS, quem tamen sequitur, mirum in modum turbat. Scribit enim †††, *Memnonem Thebanum,*

* Apud IOSEPHVM *contra Apion.* Lib. I. §. 26. p. 461.
** IOSEPHVS lib. cit. §. 26. p. 461. semel iterumque.
*** Apud IOSEPHVM, vbi supra, §. 32.
† Apud SYNCELLVM in *Chronograph.* p. 72.
†† In *Canone Chronico*, p. 424.
††† Ibidem p. 432.

num, *bello Troiano esse longe recentiorem*, cum tamen certum et ab omni dubio repulsum sit, quartum *Amenophin*, secundum MANETHONEM et CHAEREMONEM, ex quorum Commentariis historicis nobis tantum innotuit, tempora Mosis attingere, eoque bello Troiano multo antiquiorem esse. Quid diutius morer in re tam obscura, et quam, me quidem iudice, non quisquam facile extricauerit? Malo hic igitur acquiescere in iudicio IAC. PERIZONII, qui, vbi varias virorum eruditorum, de hoc argumento, sententias expendit, ita tandem pronunciat *: *Atqui nihil incertius Amenophis istius aetate, quippe quem Vsserius ad Mosis tempora refert, alii plerique ad seriora longe demittunt.*

CAPVT III.

De vita Amenophis Aegyptii rebusque ab eo gestis.

Traditio Damidis de vita Amenophis longaeua examinatur et reiicitur. §. 1. De rebus ab Amenophi gestis Aegyptiorum traditiones. §. 2. Osymandyae, qui ab Amenophi diuersus non est, res gestae. §. 3. 4. Amenophis vel Osymandyas Labyrinthum non construxit. §. 5.

§. 1.

Traditio Damidis de vita Amenophis longaeua examinatur, et reiicitur.

Non desunt, qui de vita Amenophis, siue Memnonis Aegyptii, rebusque ab eo gestis, literis nonnulla mandarunt. Eo retulerim traditionem Aethiopum, id est incolarum superioris Aegypti, vel Thebaidos, quam ex *Damide* refert PHILOSTRATVS *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3: *Memnonem Aurorae filium Aethiopem, neque Troiae occubuisse, neque illuc profectum vnquam fuisse; sed diem obiisse in Aethiopia, cum ibi regnasset per generationum quinque spatium.* Addit postea, eum nihilo minus *in adolescentia* fato functum fuisse, quandoquidem Aethiopes, ex quibus ortum traxisset, et quibus imperasset, sint μακροβιώτατοι ἀνθρώπων, *supra ceteros homines longissimae vitae.* Tradiderintne hoc, quod de longaeuitate Memnonis sui, ex DAMIDIS testimonio, PHILOSTRATVS narrat, re ipsa Aegyptii, certo sciri non potest. Oppido tamen probabile est, plurimis et crassis

* *Origin. Aegypt.* cap. XII. p. 188.

craſſis valde mendaciis, quibus vita illa Apollonii tota ſcatet, et hoc eſſe annumerandum. Quis enim non intelligit, auctorem huius famae, de incredibili longaeuitate Memnonis, eum ex Aegypto transferre ad illos Aethiopes, qui longius aliis hominibus vitam producere credebantur, et quos ideo veteres appellarat *μακροβίους*, *Macrobios*, de quibus nonnihil dixi cap. II. §. 3. Res ipſa id non loquitur, ſed clamat. Verum iſta profecto genuina Aegyptiorum traditio non eſt. Nam Thebaei in Aegypto ſuperiori, Pauſaniae affirmarunt *, Memnonem aut Amenophin eſſe τῶν ἐγχωρίων, *vnum ex indigenis*, in regione ſua natum. Et multa ſunt, quae inuicte docent, fuiſſe hanc communem inter omnes Aegyptios famam. Vide cap. II. §. 2. 3. 4. Verum enim vero, vt etiam concedam, Memnonem DAMIDIS, inter Aethiopes Macrobios vixiſſe, iisque imperaſſe, ne ſic quidem, cum teſtimoniis de his hominibus veterum, conciliari poteſt, quod nugator ille blaterat, Memnonem regnaſſe *per generationum quinque ſpatium*. Sic enim tempus, quod regnando emenſus eſt hicce Memnon, complecteretur ** annos plusquam centum et ſexaginta. Addendi autem annis hiſce complures alii, quos vixiſſe credi poteſt, antequam regni habenas capeſſeret. Multo magis ab omni veri ſpecie remotum eſt, quod illic additur, eum qui tot annos inter Macrobios vixerit, habitum fuiſſe pro adoleſcente. Quot igitur non anni, in gente illa, tribuendi erunt viris? quot ſenibus? quot tenique decrepitis? Haec non modo fidem omnem ſuperant; ſed et teſtimoniis veterum de longaeuitae Macrobiorum. De iis enim haec tradit MELA *de ſitu orbis* Lib. III. cap. IX. *Aethiopes ſedem Meroën habent, terram, quam Nilus primo ambitu amplexus, inſulam facit. Pars, quia vitae ſpatium dimidio fere, quam nos, longius agunt, Macrobii dicti.* Si igitur Scriptorem hunc, et quos ille ſecutus eſt, audimus, Macrobii, vbi ad ſenilem aetatem peruenirent, annos viuebant circiter centum et viginti. Alexander M. in Epiſtola ***, cui Sophiſta quidam nomen eius praefixit, Macrobiis; ſed quos in India Orientali locat, attribuit annos centum et quinquaginta. Sed quid hoc ad *Macrobios* DAMIDIS, et ad *Memnonem* eius Aethiopicum? qui ſi, ſenectutem attigiſſet, annos trecentos

* PAVSANIAS p. 101.
** Apud veteres enim communiter, tres generationes conficiunt centum annos. Vide BENTLEII *Diſſertation upon Phalaris's Epiſtels* p. 35.
*** Apud SVIDAM in Βραχμᾶνες.

trecentos vtique, quin et quadringentos viuendo ſuperaſſet. Quod ſi igitur, quod DAMIS de Memnone Macrobio Aethiope nugatur, ne de Macrobiis quidem, quales a veteribus nobis repraeſentantur; cum aliqua veri ſpecie dici potuit, quanto minus de Thebaeis Aegyptiis, qui Memnonem ciuem ſuum extitiſſe, perhibebant? Quantum non ab inepto hoc figmento, diſtat Aegyptiorum traditio de illis regibus, qui *Amenophis* nomen geſſerunt? Primus enim ex illis * annos regnavit viginti et ſeptem: ſecundus annos triginta, ac menſes quinque: tertius nouem et decem annos, menſesque ſex. De quarto autem *Amenophi*, nihil neque ** MANETHO, neque *** CHAEREMON commemorant, quod credere nos iubeat, † eum communem vitae humanae ſortem atque terminum aliqua ſuperaſſe. Haec tam prolixe perſecutus minime eſſem, niſi viderem †† viros in doctrina temporum Principes, figmentum illud DAMIDIS putidum, non modo referre; verum illud etiam admittere, illique rationes temporum accommodare. Mihi poſt haec, quae nunc diſputaui, tuto affirmare licebit, narrationem illam DAMIDIS, aut nil eſſe, niſi figmentum ineptum et nugaciſſimum, aut ſubeſſe illi ſenſum aliquem arcanum, ex doctrina Sacerdotum myſtica explicandum. Non ego, poſtremum hoc, moribus Aegyptiorum tam bene congruens, mihi maiorem in modum placiturum fuiſſe, ſi teſtimonio alius cuiusdam Scriptoris fide digni confirmatum vidiſſem.

De rebus ab Amenophi geſtis, Aegyptiorum traditiones.

§. 2. Quod attinet ad res geſtas *Amenophis*, ſiue *Memnonis* Aegyptii, de iis MANETHO aut literis mandauit nihil, aut quod mandauerat, diu iam deperditum eſt. In fragmento certe huius Scriptoris, quod IOSEPHVS conſeruauit, tres quidem reges, nomine *Amenophis* nobiles, commemorantur; ſed ††† praeter annos, quos regnando expleuerunt, aliud quicquam de illis ibi non refertur. In *Dynaſtiis* eiusdem, ſicuti AFRICANVS et EVSEBIVS eas digeſſerunt, monetur quidem * de ſecundo ex his regibus, quod is ſit, cuius

* IOSEPHVS *aduerſus Apion.* Lib. I. §. 15. p. 446. 447.
** Apud IOSEPHVM, *aduerſ. Apion.* Lib. I. §. 26. p. 460. 461.
*** Apud eundem, vbi ſupra, §. 32. p. 465.
† Vide mox §. 2. not. ***.
†† MARSHAMVS in *Canone Chron.* p. 432.
††† Vide IOSEPHVM *aduerſ. Apion.* Lib. I. §. 15. p. 446. 447.
* In SYNCELLI *Chronographia* p. 72.

ius habeatur colossus saxeus, loquela praeditus. At praeter hoc, nihil de eo amplius traditur. Et dubitari insuper non immerito potest, fueritne hoc ab ipsa MANETHONIS manu profectum. Est et in eiusdem *historia Aegyptiaca*, * quartus *Amenophis*, de quo extat ** prolixa eius narratio; sed illum IOSEPHVS fictitium et insititium iudicat, malaque fide in catalogum regum Aegypti a MANETHONE intrusum. MARSHAMVS vicissim, quod supra vidimus, cap. II. §. 6. ex temporum ratione concludi posse putat, hunc vere esse illum, cuius marmorea effigies a tot Scriptoribus celebratur. Ego, si quatuor extiterunt reges Aegypti, *Amenophis* nomine celebres, induci quidem non possum, vt credam, quartum inter hos illum esse, in cuius honorem Colossus Thebaeus erectus est. Sed de hoc quarto *Amenophi*, talia tamen a Sacerdote Aegyptio commemorari video, quae me quidem iudice, ad *Amenophin* nostrum, siue *Memnonem* Aegyptium, referri debent. Adscribamus quaedam huc spectantia, ex IOSEPHO Lib. I. *adu. Apion.* §. 26. 27. *Amenophin regem, fictum et contra historiae fidem catalogo regum inserit, ideoque *** annos regni eius definire ausus non est, quamuis ceteris regibus annos, quibus regnarunt, accurate apponat. Et huic fabulas quasdam annectit, oblitus ferme eorum, quae tradiderat. — Hunc igitur Amenophin, quem supponit, ait desiderio incensum fuisse, videndi Deos, quod etiam Horo, alicui eorum, qui ante ipsum regnauerant, regi, contigisset, et hoc suum desiderium patefecisse Amenophi cuidam, sibi cognomini, filio Paapis, qui propter sapientiam et praescientiam futurorum, diuinae naturae videbatur particeps: hunc vero dixisse regi, quod posset videre Deos, si regionem vniuersam a leprosis immundisque hominibus perpurgasset.* Narratur deinde, quo pacto rex Amenophis, homines aliqua parte corporis mutilatos, vsque ad octoginta millia, in lapicidinas miserit, quae in parte Aegypti orientali versus mare rubrum sitae sunt, postea vero ipsis permiserit, vt in vrbem Auarin a Sacerdotibus dictam Typhoniam, se reciperent, vbi ducem nacti sunt Mosen, Sacerdotem quondam

 Helio-

* Vide cap. II. §. *6.*
** Apud IOSEPHVM Lib. I. *adu. Apion.* §. *26.*
*** In ipso MANETHONIS Opere annos regni huius Amenophis non repererat IOSEPHVS. At vero, qui Dynastias eius digesserunt, AFRICANVS et EVSEBIVS, largiti sunt ipsi, prior annos XX. posterior vero XI. MARSHAMVS p. 433.

Heliopolitanum, * cui nomen Aegyptium fuit *Osarſiph*, vel *Oſtrſaph*. Dum vero in vrbe Typhonia a priſtinis malis requieſcerent, contigiſſe fertur, vt Paſtores, qui olim Aegypto potiti erant, deinde vero in Syriam Palaeſtinam receſſerant, iam redirent, ſeque ad illos adiungerent; ſed et peſſimis modis eos affligerent. Vltimo denique loco commemoratur, Amenophin valido Aethiopum exercitu adiutum, Paſtores et immundos homines aggreſſum eſſe, eosque ex Aegypto in Syriam repuliſſe. Haec eſt ſumma eorum, quae de Amenophi ſuppoſititio, literis conſignauerat MANETHO, et quae prolixius apud IOSEPHVM legi poſſunt. Quaedam in his occurrere, quae vix alium quam myſticum ſenſum admittunt, etiam me non monente, lector attentus et exercitatus facile obſeruabit. Et nos plura iſthac de re diſputabimus *Synt.* III. cap. VI.

Oſymandyae, qui ab Amenophi non differt, res geſtae.

§. 3. In Superioribus poſt MARSHAMVM, ** obſeruauimus e STRABONE, *Oſymandyam* HECATAEI, re ipſa non differre a *Memnone* Aegyptio, vel *Amenophi*, etſi Scriptores plerique duos hos a ſe inuicem diſtinguant. Ipſe quoque DIODORVS *Siculus* *** qui narrationem HECATAEI de *Oſymandya* nobis conſeruauit, † ſi verba eius curate expendantur, obſeruationem noſtram mirifice confirmat. In Statua huius *Oſymandiae*, vel *Memnonis*, aliorum tamen fide, hanc Inſcriptionem legi perhibet, quam ſecuti †† MARSHAMVM, talem hic exhibemus.

Βασιλεὺς Βασιλέων Οσυμανδύας εἰμί.
Ἐι δέ τις εἰδέναι βέλεται πηλίκος εἰμὶ, καὶ πȣ̃ κεῖμαι
Νικάτω τὶ τῶν ἐμῶν ἔργον.

Sum Rex Regum Oſymandyas; Si quis noſſe velit, quantus ſim, et vbi iaceam, vincat aliquid meorum Operum. Statua haec, quam DIODORVS ſubinnuit, etſi eam oculis ipſe vſurpaſſe minime videatur, hodieque, vti auguror, ſupereſt, eamque, ſi recte coniicio, RICHARDVS POCOCKIVS accurate delineatam aeri incidi curauit. Verum enim vero, Inſcriptio haec DIODORI nunc in illa non modo

* Vide *Prolegomena* ad *Pantheon* noſtrum §. XI. n. **.
** Vide ſupra cap. I. §. 7.
*** Lib. I. p. 43. 44.
† Vide *Synt.* III. cap. V. §. 2. 3.
†† *In Canone Chron.* p. 428.

do non legitur; ſed nulla etiam illius indicia et veſtigia apparent. Neque etiam memini, ex veteribus quenquam, vno DIODORO excepto, Inſcriptionis illius mentionem iniicere qualemcunque, tametſi Statuam memorent permulti, et quidam ex iis, eandem ſatis prolixe deſcribant. Et id tamen, quod DIODORVS memoriae prodidit, Sacerdotes Aegypti, * e *commentariis* ſuis *ſacris*, vt iactabant, retulerant Hecataeo Mileſio, aliisque Graecis, qui poſtea id ipſum literis conſignarunt. Ab hiſce auctoribus, diu iam deperditis, rem hanc accepit DIODORVS. Poteſt exemplo hoc colligi, quam ſtrenue et ſuauiter, Sacerdotes Aegyptii, inprimis a tempore Ptolemaeorum, ** quo omnis eorum ſcientia arcana, quam ſibi tamen arrogabant, vehementer diminui, et paulatim plane interire coeperat, peregrinis imponere ſolerent. Licet etiam ex eo aeſtimare, quae fides hominibus his haberi poſſit, quando interpretationes Obeliſcorum priſci aeui, aliorumque antiquorum Monumentorum, literis hieroglyphicis conſcriptorum, iactarunt, aliisque fidenter venditarunt. Nam etſi minime negare velim, eos memoriam quarundam rerum, Monumentis his inſcriptarum, a Maioribus acceptam, conſeruare potuiſſe, et id tamen certum eſt, *** plurimos ſibi talium rerum ſcientiam attribuiſſe, qua re ipſa plane deſtituti erant. Verum ea haud quaquam ignorare videri volebant, quae maiores ipſorum, diligentia et opera mirifica memoriae mandare, lapidibusque non facile perituris inſcribi voluiſſent.

§. 4. Sed operae pretium fuerit, noſſe, quaenam ſint magna illa et admiranda opera, Oſymandyae, quae in Inſcriptione DIODORI, illi tribuuntur, et in quibus ipſum ab alio quoquam vinci poſſe negabatur. Et iſtud auctor idem ille egregius nos docebit. Ex aliorum enim narratione refert, poſt atrium iſtud, in quo erecta ſtabat Oſymandyae Statua, ſequi Periſtylion atrio praeſtantius et magnificentius, vbi in marmore literis hieroglyphicis inſculpta cernebantur magna regis huiuſce facta, et opera illuſtriora. Commemorabatur illic † *bellum geſtum cum Bactris, qui deſciuerant ab eo, aduerſus quos exercitum eduxerat quadringentorum millium peditum, et viginti millium equitum. Exercitus in quatuor agmina diuiſus, a totidem ducebatur* *In eodem argumento pergitur.*

 filiis

* DIODORVS, vbi ſupra, p. 44.
** Videri poſſunt *Prolegomena* ad noſtrum *Pantheon*, §. LXIV.
*** Eadem *Prolegomena*, vbi ſupra.
† DIODORVS p. 44. 45.

filiis regis. In primo pariete rex conspiciebatur murum oppugnans amni circumfluum, in primaque acie cum hostibus oppositis dimicans, socio leone, cuius una cum rege pugnantis terribilis erat species. — *In secundo pariete cernebantur captiui huius regis tracti, absque virilibus et manibus, quo effoeminati eorum animi videntur significari. Tertius inde paries omnis generis sculpturas et picturas insignes exhibet, quibus victimae regis et triumphus ob illud bellum profligatum actus, exprimitur.* &c. &c. Et post paucula interiecta. *Exinde ambulachrum est variis aedificiis refertum. Tum affabre sculptus et floride pictus rex spectatur, aurum et argentum Deo offerens; quod annuatim rex ex omni Aegypto, de argenti et auri fodinis percepit. Summa quoque ad argenti rationem adscripta erat trecenties vicies centena minarum millia.* Vides, quantae tribuantur regi huic laudes. Plura apud DIODORVM videri possunt. * *Summa est, hunc regem, non bello tantum, sed etiam pace magnum; erga Deos pium; erga homines iustum fuisse.* Quis vero quaeso, Opera haec *Osymandyae* apud DIODORVM legens, animoque suo voluens, in eam se induci facile patietur sententiam, hunc ipsum, eundem esse cum *Amenophi* quarto, de cuius rebus ex MANETHONE quaedam attulimus §. 2. quod asserit ** MARSHAMVS; cum tamen duorum horum regum facta et res gestae, toto coelo differant? Et cui vicissim, lectis iis, quae de *Osymandya* praedicantur, non in mentem confestim veniat, ea ipsi tribui, quae alii de magno *Sesostri* narrant. Conferantur modo, quae ex Diodoro de rebus *Osymandyae* hic descripsimus, cum hisce TACITI Annal. Lib. II. c. 60. *Mox visit veterum Thebarum magna vestigia. Et manebant structis molibus literae Aegyptiae, priorem opulentiam complexae: Iussusque e Senioribus Sacerdotum patrium sermonem interpretari, referebat, habitasse quondam septingenta millia aetate militari: atque eo cum exercitu regem *** Ramsen Libya, Aethiopia, Medisque et Persis, et BACTRIANO, ac Scytha potitum; quasque terras Suri, Armenique et contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Libycum ad mare imperio tenuisse. Legebantur et indicta gentibus tributa, pondus argenti et auri, numerus armorum equorumque, et dona templis ebur atque odores.* &c. Narranturne et ab hoc et ab illo

* MARSHAMVS in *Canone Chronico*, p. 425.
** Ibid. p. 424.
*** Hunc viri doctissimi eundem existimant cum Sesostri.

illo res penitus eaedem? Et hinc peti forte ratio poterit, quod * nonnulli olim *Amenophin* Thebaeum nominarent *Sesostrin*, etsi id ab omni veri specie repulsum esse, aliamque etiam famae huius rationem reddi posse, monuerim cap. I. §. 7. Prior tamen coniectura, quod non diffiteor, aliquid ex eo pondus accipit, quod nonnulli Statuas memoriae et honori Sesostris consecratas, *Memnoni* Aegyptiorum, siue *Amenophi* attribuerent.

Amenophis vel Osymandyas Labyrinthum non construxit.

§. 5. Quod si vera narrat STRABO, *Osymandyae* huic debetur etiam constructio Labyrinthi in Aegypto, quod videtur fuisse aedificiorum omnium, quae in mundo vnquam condita fuere, amplissimum, sumtuosissimum, et admiratione dignissimum. Verba eius sunt Lib. XVII. p. 559. *Quod si, vt nonnulli aiunt, Memnon ab Aegyptiis Ismandes dicitur, etiam Labyrinthus nomine Memnonii condecorandus erit, opus videlicet illius, cuius et extant Abydi et Thebis Monumenta. Nam et illic Memnonia ostenduntur.* Non animus hic est, de conditoribus Labyrinthi accurate disputare, ad cuius mirabilem Structuram, quod ex indiciis nonnullis colligo, Israëlitas seruitute Aegyptiaca pressos, adhibitos fuisse auguror; verum obseruo tantum, id quod ex STRABONE hac de re attulimus, non niti fide veterum Monumentorum; sed esse meram tantum coniecturam nobilissimi Scriptoris. Sciebat nempe, eum quem Graeci *Memnonem* appellare solerent, ab ipsis Aegyptiis *Amenophin*; sed et *Ismanden*, vel *Usmenden* nuncupari. Audiuerat etiam ex fama, sane obscura et valde incerta, illi qui in Labyrintho sepultus esset, nomen fuisse *Imandis*. Ex hac soni in duobus nominibus qualicunque similitudine et affinitate, colligit Scriptor eximius, verum sermonis Aegyptiaci expers, duo haec nomina esse vnius tantum viri. Quot non consimilis argumentationis exempla, in MARSHAMI *Canone Chronico*, et PERIZONII *Aegyptiacis*, et haud minus apud alios quoque historiae et Chronologiae veteris inuestigatores, reperire licet? Quare operae vix pretium est, hariolationem illam praestantissimi Geographi, serio confutare. Adscribam tamen iudicium ea de re MARSHAMI, quod non possum non magnopere probare. Ita autem ille p. 426. postquam STRABONIS verba, etiam a me prolata, adduxisset. „Paulo ante idem de Labyrinto dixerat, *sepulti nomen esse Imanden*,

* PAVSANIAS p. 101.

a Lib. I. p. 30. C. „*den*, qui * in *Epitome* scribitur Μαΐνδης. Apud Diodorum a „*Mendes sepulchrum sibi construxit Labyrinthum*, quem cum *nihil* „*bellici suscepisse* dicat, ille Memnona non intellexisse videtur. „ et quae illic plura sequuntur. Quibus vnicum hocce addo, plerosque conditorem Labyrinthi vocare non *Menden* vel *Imanden* ** verum *Moerin*. Et si vel Operis huius admirandi auctor, aut qui primus in eo sepulchrum inuenit, *Mendis* aut *Imendis* nomen gessisset, quod valde incertum est, alius tamen omnino ab *Osymandya* Thebaeo, censeri omnino deberet.

* Ea ab HVDSONO edita est inter Geographos minores. Vide eam To. II. p. 220.

** Vide MARSHAMVM Lib. cit. p. 237. 238.

SYN-

* *

SYNTAGMA III.

De Statua celeberrima Memnonis Aegyptii, siue Amenophis et Osymandyae.

CAPVT I.

De magna, in qua Statua haec apud veteres fuit existimatione.

Magna quondam fuit celebritas Statuae Amenophis in Thebaide. §. 1. Etiam postquam mutilata esset, a veteribus magnopere celebrata fuit. §. 2. Qui iter in Aegyptum suscipiebant, Statuam quoque Memnonis inspicere solebant. §. 3.

§. 1.

Magna quondam fuit celebritas Statuae Amenophis in Thebaide.

Transeo nunc ab Amenophi siue Osymandya, ad celebratam tot veterum Scriptis, Statuam eius saxeam, prope Thebas, in Aegypto superiori, erectam, ad quam visendam tot vndique spectatores, indigenae et peregrini, confluebant, et quae ab omnibus olim inter admiranda Aegypti numerata fuit. Vix igitur ex Scriptoribus vetustis quisquam de Aegypto, et spectatu in illa dignis, loquitur, quin etiam Statuae huius celebris mentionem iniiciat. Exemplo sit DIONYSIVS *Periegetes*, qui in breui Orbis descriptione, vbi ad Aegyptum peruenit, Memnonem siue Statuam Osymandyae tacere non potuit. Sunt enim hi eius versus, etiam supra allati:

Ἠ μὲν ὅσοι Θήβην ἐρικυδέα ναιετάουσι
Θήβην ὠγυγίην ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεγωνὼς
Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεταί Ἠῶ.

Et qui Thebas percelebres inhabitant:
Thebas priſcas, centum portas habentes: vbi reſonans
Memnon exorientem ſuam ſalutat Auroram.

Quare ſatis mirari non poſſum, HERODOTVM, diligentem illum antiquitatum Aegypti inueſtigatorem et narratorem, Statuae illius admirandae mentionem inieciſſe nullam. Ipſe equidem * in ſuperioribus, lectorem obſeruare iuſſi, Scriptorem hunc laude digniſſimum, in loco, vbi id minime expectaſſes, obiter ac aliud agendo, Statuae iſtius fortuitam et breuem facere mentionem. At vbi res ipſa id poſtulare videbatur, vbi admiranda Aegypti praedicat, vbi de Thebis Aegyptiis, vbi de Diis et Sacris magnae illius vrbis referre ſatagit, prodigium Statuae Thebaeae commemorare negligit. Non ſane diffiteor, Statuam Amenophis, illo iam tempore, quo Herodotus Aegyptum itineribus peragrauit, ſiue iuſſu ferocis Cambyſae, ſiue, vt alii narrant, terrae motu, violatam et media corporis parte diſruptam fuiſſe. Verum caſus ille tamen non effecit, vt Statuae huius miraculum, ſonitus oriente Sole, a lapide emiſſus, deſierit penitus. Teſtimonia, quae iamiam in medium proferam, ſatis oſtendunt, vocem illam lapidis, loquelam imitantis, auditam poſthaec ſemper fuiſſe, vſque ad ſeculum IV. aerae Chriſtianae. Suſpicari tamen quis poſſet, Statuam Memnoniam, tempore Herodoti, mutilatam quippe et ex parte collapſam, neglectam iacuiſſe, et diu demum poſt, forte regnantibus Ptolemaeis, vocem miraculoſam, Coloſſo huic, etſi truncato, reſtitutam fuiſſe. Inter omnes certe, quos memoria repetere poſſum, MANETHO Sacerdotum Aegyptiorum tempore Ptolemaei Philadelphi Princeps, primus eſt **, qui et ſtatuae Memnoniae diſertis verbis meminerit, et vocis admirandae a Statua hac emiſſae. Is vero annis circiter ducentis Herodoto iunior extitit. Sed dubitari etiam merito poteſt, an ab ipſo MANETHONE annotatio haec profecta fuerit, habueritne vero auctorem AFRICANVM, vel EVSEBIVM, quod mihi certe longe fit veroſimilius. Quod ſi vero res iſta ita ſe habet, vti dixi, pronum eſt coniicere, ante Auguſti Imperatoris aetatem, neminem de voce Memnonis mirabili aliquid literis mandaſſe, remque hanc totam illo ipſo tantum tempore inter Graecos innotuiſſe. Nam non poteſt produci ante illud aeuum quisquam, qui vocis Memnoniae mirandae prodigium

* *Synt.* II. cap. I. §. 1.
** Apud SYNCELLVM in *Chronographia* p. 72.

digium celebrauerit. Quot vero non ſunt, qui ab illo tempore rem adeo miram et ore et ſcripto celebrarunt? Videtur res haec illo tempore tantum, haut vero antea itidem orbi graeco cognita fuiſſe. Teſtantur vero plures Scriptores antiqui, ante Cambyſis tempora, vocem Memnoniam valde celebrem, inque Aegyptiorum omnium ore fuiſſe. Neque video, cur id negari a quoquam debeat. Verum quo tempore HERODOTVS Aegyptum adiit, vox illa defeciſſe mihi videtur.

§. 2. Non tamen a Cambyſis tempore vox illa Memnonia in vniuerſum audiri deſiit. Sunt qui diu poſt caſum illum, celebris Statuae Memnonicae virtutem mirificam praedicauerint, laudibusque extulerint. PAVSANIAS poſtquam * de lapide quodam, in arce Megarenſium ſeruato, qui percuſſus alio lapide ſonum ederet, qualem edere ſolent fides digito pulſae, verba feciſſet, teſtatusque eſſet, ſibi rem hanc viſam fuiſſe mirabilem, confeſtim addit. *Verum enim vero, coloſſum qui Thebis Aegyptiis eſt, trans Nilum, —— maiori vtique cum admiratione ſpectaui. Statua ibi eſt ſedentis hominis*, et quae plura illic legi poſſunt, a nobis etiam in ſequentibus adducenda. Apud LVCIANVM ** in *Philopſeude*, Eucrates quidam introducitur, haec de ſe narrans. *Cum in Aegypto degerem adhuc adoleſcens, doctrinae gratia a patre miſſus, cupiui nauigio Coptum profectus, indeque ad Memnonem progreſſus, miraculum illud audire, eum videlicet ſonum edentem ad orientem ſolem.* TACITVS quoque emunctae naris Scriptor, *miraculis* in Aegypto, *Memnonis ſaxeam effigiem* accenſet. Locum dabimus §. 3. HIMERIVS tamen, Sophiſta non incelebris, magnam Statuae illius exiſtimationem, ex eo tantum deriuari debere contendit, quod conſpectui multorum ſubducta, in vltimo Aegypti angulo ſpectari tantum potuerit. Verba eius ſunt: *** Τὶς δ' ἂν εἴη πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόῤῥω τοῦτο τὸ θέαμα. ἢ τοῦ κατ' αἰθιόπας Μέμνονος, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἄνω τῆς πολλῆς θέας ἡ μητὴρ ἔστησε. *Quis tanti faceret Pyramides, niſi via adeo longinqua ad ſpectandas eas eſſet emetienda: aut lapidem Memnonium in Aethiopum regione poſitum, niſi eam mater tam longe a conſpectu noſtro remouiſſet?* Vides in his, vti ſaepe alias, (§. 3.) Pyramides cum Statua Memnonis coniungi, tanquam quae prae reliquis omnibus, attenta peregrinatorum contemplatione

Eam, etiam poſtquam mutilata fuiſſet, vehementer tamen celebrarunt veteres.

* In *Atticis* p. 101.
** Operum T. II. p. 496. Edit. Salmur.
*** Apud PHOTIVM in *Bibliotheca*, Cod. CCXLIII. col. 2032.

tione digna essent, plurimosque ad visendam Aegyptum allicerent. Notum vero est, Stupendis illis molibus, quas Pyramides vocant, inter VII. praecipua orbis miracula locum semper assignatum fuisse, illumque si * Poëtae sententiam audiendam putamus, primum:

Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis;
Assiduus iactet nec Babylona labor.
Nec Triuiae Templo molles laudentur Iones;
Dissimuletque Deum cornibus Ara frequens.
Aëre nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Caesareo cedat labor Amphitheatro:
Vnum prae cunctis fama loquatur opus.

Et cum his tamen Pyramidibus, praecipuis totius Mundi miraculis, comparatur Statua Memnonia, illarumque ad latus veluti a Scriptoribus ponitur. Ex quo de magna, in qua olim apud omnes fuit, existimatione, iudicium ferre licet.

Qui in Aegyptum iter suscipiebant, Statuam quoque Memnonis inspicere solebant.

§. 3. Vt ea, quae diximus, nouo argumento corroborentur, abs re non erit, exemplis luculentis ostendere, eos, qui animi oblectandi caussa in Aegyptum proficiscerentur, interque hos, viros etiam Principes, ad Memnonis quoque Statuam iter suscepisse, vt quae de ea fama vulgauerat, ipsi propria experientia cognoscerent. De Alexandro M. cum Aegyptum occupasset, relatum legimus: ** *Cupido haut iniusta quidem, ceterum intempestiua incesserat, non interiora modo Aegypti; sed etiam Aethiopiam*, (id est Aegyptum superiorem) *inuisere Memnonis Tithonique celebrata regia* (Memnonium Thebaeum) *cognoscendae vetustatis auidum trahebat pene extra terminos Solis. Sed imminens bellum — otiosae peregrinationi tempora exemerat.* Satis ex his intelligi potest, CVRTIVM illius rei, cuius iniecerat mentionem, non optime fuisse peritum. Et sane plures in historia eius errores geographicos animaduerterunt viri eruditi. Id tamen ex antiquioribus Commentariis de vita Alexandri didicerat, heroëm hunc, vt Aegyptum totam in potestate sua vidit, ingenti desiderio videndi Memnonii in Thebaide

* MARTIALIS Lib. I. Epig. I. Alium ordinem seruat ANTIPATER *Sidonius*, in Anthol. Lib. I. cap. LIV. Ep. 1.
** CVRTIVS Lib. IV. c. VIII. §. 3.

Thebaide exstimulatum, instinctui huic obtemperaturum fuisse, nisi immensa belli moles, ceruici eius imminens, subito eum auocasset. De Germanico similia narrat TACITVS, *Annal.* Lib. II. c. 61. *Ceterum Germanicus aliis quoque miraculis* (in Aegypto) *intendit animum, quorum praecipua fuere Memnonis saxea effigies, vbi radiis solis icta est vocalem sonum reddens: disiectasque inter et vix peruias arenas instar montium eductae Pyramides.* Eandem fuisse Septimio Seuero Imperatori mentem, Scriptor vitae eius paucis ita refert: * *Nam et Memphim et Memnonem, et Pyramides, et labyrinthum diligenter inspexit.* De Imperatore Hadriano, in historicis, qui aetatem tulere, tale quid relatum me legisse, recordari non possum. At testantur Epigrammata, Statuae Memnoniae insculpta, a RICHARDO POCOCKIO vero descripta et edita, tum ipsum, tum Sabinam vxorem eius Statuam Memnonis vidisse, sonumque ab eo prolatum audiuisse. Tetigerat id haud dubie AMMIANVS MARCELLINVS *in actibus Adriani et Seueri Principum*, quorum ipse meminit Lib. XXII. p. 245. De Demetrio quodam narrat LVCIANVS in *Toxari.* ** *Aliquando etiam in Aegyptum est profectus, vt Pyramides et Memnonem viseret: siquidem audiuerat, Pyramides quanquam excelsae essent, vmbram non praebere, Memnonem autem oriente Sole clamare.* Nihil vero aeque testatur, quanta vndecunque hominum multitudo, ad visendum et audiendum Memnonem, ex Aegypto, aliisque regionibus confluere soleret, quam Epigrammata et Inscriptiones, quae in Statua Memnonis hodieque leguntur, quasque cum notis edere operae pretium foret. Sunt equidem, vti eas RICHARDO POCOCKIO, viro de antiquitatibus Aegyptiacis praeclare merito, describere, et postea in lucem edere licuit, multis et insignibus vitiis passim vehementer inquinatae, eoque et lectu et intellectu difficillimae; at enim non est, quod dubitem, pleraque, quae in his Inscriptionibus supersunt menda, a viro docto, rerum Seculi II. aerae Christianae bene perito, si opera adhibeatur diligens et indefessa, feliciter sublatum iri. Tentarunt rem hanc non infeliciter viri doctissimi, nunc beatorum choro adscripti, LEICHIVS et D'ORVILLIVS. Etiam atque etiam opto, vt alii vestigiis ipsorum, pari cum successu insistant.

* SPARTIANVS in *Seuero* cap. 17.
** Operum To. II. p. 74.

CAPVT II.

De loco, vbi Statua Memnonis vel Oſymandyae ſpectanda fuit.

Statua Memnonis Aegyptii poſita erat prope vrbem Thebas. §. 1. Statuae illius ſitus paulo accuratius deſignatur, ex indicio veterum. §. 2. De Syringibus, apud quas Statua illa locatur a Pauſania. §. 3. Statua illa poſita erat in Porticu magnifica, quae ad Templum ducebat. §. 4.

§. 1.

Statua Memnonis Aegyptii poſita erat in Thebaide prope vrbem Thebas.

Ex iis quae in ſuperioribus de Memnone, tum Graeco, tum Aegyptio, ex veterum narrationibus attuli, intelligi ſatis ſuperque potuit, mirabilem illius Statuam, prope Thebas, ſiue Dioſpolin, in Aegypto ſuperiori, erectam, viſendamque fuiſſe. PHILOSTRATVS quidem, qui inclytam hanc effigiem ſaxeam toties commemorat, et curate deſcribit, aſſeuerat *, eam in Athiopia ab indigenis, in honorem regis ſui conſtructam fuiſſe, et colore, qui lapidi ineſt, nigro, genuinam eius formam referre. Et omnia recte perpendenti dubium eſſe nequit, quin Scriptor hicce, qui miram in rebus Geographicis imperitiam, vbique ad nauſeam vſque prodit, Aethiopiam intelligere voluerit, quae eſt ſupra Aegyptum, et in ea Memnonis ſui Statuam locauerit. Nempe nouerat bonus PHILOSTRATVS **, Poetas graecos, Memnonis ſui genus, vt plurimum ex Aethiopia, tanquam vera eius patria, deducere conſueuiſſe; verum ignorabat ***, antiquiores inter hos, ipſumque adeo HOMERVM, per *Aethiopiam* ſaepius intelligere *Aegyptum ſuperiorem.* Poterat tamen, quod ipſe ignorabat, ex tot aliis Scriptoribus egregiis diſcere, qui locum et ſitum Statuae Memnoniae tam accurate deſignarunt, vt nullus errori ſupereſſe amplius poſſet locus. Verum enimuero praeſtantiſſimorum horum auctorum ſcripta, manu tam diligenti non verſauerat, atque Rhetorum libros, et Poëtarum carmina, quibus ſe in errorem induci paſſus eſt.

§. 2.

* *De vita Apollonii* Lib. VI. c. III. itemque in *Heroicis* p. 672. et *Iconum* Lib. I. p. 742. Adde CALLISTRATVM in *Expoſitione Statuarum* p. 865. 876. 877. Edit. Paris. Morelli.

** Vide Synt. I. c. II. §. 2. 3.

*** Vide ibidem §. 4.

§. 2. Eos inter, qui ex veteribus Statuam Memnoniam oculis vsurpauere, eiusque locum et situm curate descripserunt, est PAVSANIAS, qui illa de re hunc in modum scribit: * *Thebis trans Nilum ad Syringes, quae sic vocantur, Statua est hominis sedentis ** resonans, quam vulgo Memnona vocant, —— Verum Thebaei non dicunt Memnonem, sed Phamenophin, aliquem ex indigenis esse, cuius erat illa Statua.* Obseruat itaque auctor hic, diligens inprimis et accuratus, Colossum Memnonium visum sibi esse 1) apud *Thebas Aegyptias.* Nimirum locum innuit, de quo *** Poëtam nouimus canere: *Situs illius Statuae ex veteribus paulo accuratius designatur.*

Dimidio magicae resonant vbi Memnone chordae
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Idque Poëtae huius aeuo, vti hodie doctis, etiam vulgo notum erat. 2) *Trans Nilum*, quod intelligendum est cum respectu ad ipsam Thebarum vrbem. Vrbis huius amplissimae, et vastae magnitudinis, pars maxima et praecipua † sita erat ad littus Nili orientale, in *Arabia*, quam veteres sic vocant, *Aegyptiaca.* Trans Nilum vero, ad littus eius occidentale, in *Libya*, vt saepe veteres loquntur, *Aegyptiaca*, cernebatur *Memnonium*, cuius praecipuum et mirabile decus erat Statua Memnonia. Videbimus id mox auctoritate STRABONIS confirmatum, et testimonio peregrinatorum illustrium, qui rem etiamnum sic se habere docent. Spectat huc Epigramma graecum ASCLEPIODOTI, hodieque in basi Statuae Memnoniae legendum, quod †† supra descripsimus, nam in eo affirmatur, Colossum Memnonium partim stare, partim iacere:

Αἰγύπτȣ Λιβυκῆσιν ὑπ' ὀφρύσιν, ȣ̔ ἀποτάμνει
Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος.

Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
Pulchras portas habentem Theben Nilus incitatus.

Addit PAVSANIAS 3) Memnonis Colossum conspici, vbi sunt *Syringes ita dictae*, πρὸς τὰς σύριγγας καλȣμένας. Ille vero ††† *Aegyptiorum Syringes multorum Scriptorum Oratione celebratae sunt et decantatae.*

* *In Atticis* p. 101.
** In graeco est ἄγαλμα ἠλεῖον, pro quo SCALIGER *Animaduersion.* in Eusebium p. 25. legit ἠχεῖον, quod miror in vltima Editione *Pausaniae* obseruatum non fuisse.
*** IVVENALIS Sat. XV. init.
† STRABO Lib. XVII. p. 561.
†† *Synt.* I. cap. III. §. 4.
††† AELIANVS de *Animal.* Lib. VI. c. 43.

cantatae. Quid autem ſint hae Syringes, et vbinam in Aegypto quaerendae, hactenus, quantum ſcire mihi datum eſt, nemo accurate et luculenter oſtendit. De voce Συρίγξ, ſitne originis graecae, an vero *, quod mihi aliquando veritati ſimilius videbatur, Aegyptiacae, hic multis non diſputabo. Illud mihi tamen extra dubitationis periculum poſitum videtur, Graecos, quando de Syringibus Aegyptiorum loquuntur, voce hac vti tanquam domeſtica, illique adeo ſenſum indere, cui inter ſuos aſſueti erant. ** *Vocant* autem Graeci *Syringas cauernas minutas terrarum.* SYNESIVS, niſi fallor, easdem *** vocat Χηράμους, *cauernas ſubterraneas, latibula.* HESYCHII haec eſt interpretatio. Σύριγγες — κατατρήσεις εἰς ἀλλήλας ἐμπίπτουσαι. *Dicuntur* Σύριγγες *foramina*, aut loca perforata et excauata, *quae in ſe mutuo incidunt.* Quale quid de anfractibus Labyrinthorum dici poteſt. Neque ſpernenda eſt iſta vocis eiusdem interpretatio, quam SYNESIVS alio loco, hunc in modum ſuppeditat. † Ὄρος ἐστὶν ἡ Βομβαία κοῖλον, ὃ συνελθοῦσαι τέχνη καὶ φύσις εἰργάσαντο φρούριον ἐρυμνότατον —— καί τινες αὐτὸ παρὰ τὰς αἰγυπτίων ἐξήταζον σύριγγας. *Bombaia eſt petra caua, quam concurrentes ars et natura, caſtellum reddiderunt firmiſſimum.* —— *Quidam comparant eam cum Syringibus Aegyptiorum.* Erant igitur Aegyptiorum Syringes, cauernae plerumque oblongae, in montibus vel rupibus, magno labore, nec arte minori excisae. Vnde STRABO viam illam, quae in Pyramide magna, ab introitu illius, ad ſepulchrum regis, cuius corpus medicatum, ante tria annorum millia, et amplius forte, conditum illic iacebat, etiamnum ducit, quamque peregrinatores non pauci, curate nobis delinearunt, σύριγγα σκολίαν, *Syringem obliquam* nuncupat, Lib. XVII. p. 555. Omnium optime Syringas Aegyptiorum deſcripſit AMMIANVS MARCELLINVS Lib. XXII. p. 250. *Sunt et Syringes ſubterranei quidam et flexuoſi ſeceſſus, quos, vt fertur, periti rituum vetuſtorum — penitus operoſis digeſtos fodinis, per loca diuerſa Struxerunt: et exciſis parietibus, volucrum ferarumque genera multa ſculpſerunt, quas hieroglyphicas literas appellarunt, Latinis ignorabiles.* Tales Syringes, in rupibus magnis ſumtibus et labore immenſo excavatae, literisque hieroglyphicis, aut aliis ignorabilibus mirandum in modum

* In *Pantheo* Lib. V. cap. V. §. 17.
** AMMIANVS MARCELLINVS Lib. XVII. p. 106. Edit. Lindebr.
*** In *Encomio Caluitii* p. 73.
† Epiſt. CIV. p. 246.

modum exornatae, in Thebaide cumprimis inferiori, passim numero stupendo inueniuntur, et a * peregrinatoribus peritis, quique artibus iustum suum pretium ponere didicerunt, non sine admiratione conspiciuntur.

De Syringibus, in quarum vicinia locatur Statua Memnonia.

§. 3. PAVSANIAS vero, quod intelleximus §. 2. syringes locat ad Thebas Aegyptias, et profecto ratione non improbabili, iam sic colligere licet, oportuisse vtique, vt in illa Aegypti parte, syringes extiterint plurimae, et, vt credere par est, omnium etiam antiquissimae. Syringes enim dicebantur, teste AMMIANO, (vid. §. 2.) loci subterranei, in rupibus excisi, in quorum parietibus lapideis, literis hieroglyphicis, optimarum scientiarum inuenta, et quaeuis memoria posteritatis digniora, inscribebantur, aut in quibus Stelae, siue columnae marmoreae, scripturam hieroglyphicam complexae, asseruabantur. Et ** *terram syringicam* dictam eam nouimus, in qua primitus tales syringes construi coepissent. Haec autem *terra Syringica* fuit sine dubio Thebais, ac illa sigillatim regio Thebaidis, quae Diospoli magnae, siue Thebis vrbi imminebat. *Thoth* enim, Aegyptiorum *Mercurius*, *** scripturae hieroglyphicae, vt ferunt, inuentor, † qui his ipsis literis, in gratiam Seculorum venturorum, Stelas et lapides in Syringibus conscribi primus iussit, †† cuius nomini, quicquid lapidibus hisce atque Stelis inscribebatur, dedicatum erat et consecratum, vt taceam, ††† nomen eius Aegyptiacum *Thoth*, reipsa nihil aliud, quam Stelam huiusmodi literis hieroglyphicis conscriptam, significare, *Thoth*, inquam, ille, patriam habuisse Thebas perhibetur, ideoque * Thebaeus subinde nuncupatur. Discimus etiam ex ERATOSTHENIS Catalogo regum Thebaeorum Aegypti, secundum ex illis regibus, dici *Athothen*, quod ERATOSTHENES ipse inter-

* Possunt hic, si ita videatur, consuli, *La relation d' un voyage fait en Egypte*, par VANSLEB p. 356-359. 378. 379. et saepius alibi, le troisieme *voyage de* PAVL LVCAS To. II. p. 55. 56. 76. 77. *Les nouveaux Memoires des Missions* To. II. p. 128. &c. 217. &c.

** Vide *Pantheon* nostrum Lib. V. cap. V. §. 15.

*** Videri potest *Pantheon* nostrum Lib. V. cap. V. §. 15.

† MANETHO Lib. V. Apotelesm. V. 2. 3.

†† *Pantheon* loc. cit. §. 15.

††† Ibid. §. 16.

* CLEMENS *Alexandrinus* Lib. I. *Stromat.* p. 334.

interpretatur *Mercurio fatum*; ego vero *Mercurialem*, eaque voce designari opinor, quod * alias pluribus exposui, *regem cui eruditio, lapidibus inscripta, et in Syringibus religiose custodita, curae cordique inprimis esset.* Syringes ergo Aegyptiorum primae et praecipuae, in Thebaide, et quidem circa Thebas vrbem quaerendae omnino erunt. Et sane ibi etiam CALLISTRATVS in ipso initio *Statuarum* p. 864. Syringem aliquam locat, eamque istum ad modum describit. Ἄντρον ἦν τι περὶ Θήβας τὰς Ἀιγυπτίας προσεικασμένον σύριγγι εἰς ἕλικας ἀυτοφυῶς ἐν κύκλῳ περὶ τοὺς τῆς γῆς ἑλιττόμενον πυθμένας. Οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἐυθείας ἀνοιγόμενον, εἰς ἐυθυπόρους ἀυλῶνας ἐσχίζετο, ἀλλὰ τὴν ὑπώρειον περιτρέχον καμπὴν ὑπογείους ἕλικας ἐξέτεινεν, εἰς δυσεύρετον πλάνην ἐκπίπτον. *Antrum aliquod fuit apud Thebas Aegyptias in formam fistulae expressum, in quo subter terram gyri a natura in orbem contorti erant: non enim recto tramite apertum in directos tubos findebatur; sed submontanam flexuram circumcurrens, subterraneos anfractus protendebat, in errorem vix indagabilem et inextricabilem exiens.* Situm vero huius aliarumque Syringum distinctius nobis ostendit PAVSANIAS, vbi testatur, quod ipse viderat, *Statuam Memnonis videri apud Thebas prope Syringes.* Ibi igitur illae quaerendae erunt. Quod si iam quis, ea quae de *Syringum* indole et forma modo nunc disputaui, expendere dignabitur, non inuitus mihi largietur, eas non posse non esse sepulchra regum Thebaeorum, opera immensa, et artificio stupendo, in rupibus prope vrbem Thebas excauata, aliasque cauernas subterraneas, in eadem regione reperiundas. Huiusmodi sepulchra, operis prorsus admirabilis, olim fuisse numero quadraginta et septem, Sacerdotes olim ** ex commentariis suis referebant, ex quibus decem et septem Ptolemaei Lagidae tempore superfuisse addebant. Et horum etiam pleraque, quo tempore DIODORVS Aegyptum lustrauit, terra obruta et corrupta fuisse, *** is ipse testatur. RICHARDVS tamen POCOCKIVS, qui nostra aetate, Thebarum Aegyptiarum immensa rudera oculis suis subiecit, † sepulchra huiusmodi vidit numero decem et octo, et inter haec ad nouem ipsi patuit aditus. Praeter haec vero sepulchra, plures etiam adiit cavernas

* In *Pantheo*, vbi supra, §. 20.
** DIODORVS *Siculus* Lib. I. p. 43.
*** Vbi supra p. 44.
† *Observations on Egypt.* p. 98.

vernas ſubterraneas, admiratione haud minori dignas, quam illa vere regia ſepulchra. De his iam regum ſepulchris Thebaeis, aliisque his vicinis cauernis ſubterraneis, obſeruaſſe iuuabit: 1) eas non eſſe a Memnonio vel loco Statuae Memnoniae longe remotas, quod de Syringibus PAVSANIAS teſtis oculatus affirmat. Audiamus rei eiusdem teſtem oculatum alium, STRABONEM, qui Lib. XVII. p. 561. *ſupra Memnonium*, inquit, *ſunt regum loculi, in ſpeluncis quibusdam, in lapidem inciſi, circiter XL. admirandum in modum ſtructi, ſpectatuque ſane digni.* Quibus addi debet teſtis oculatus tertius, peregrinator ille illuſtris, cuius modo feci mentionem, quo ſane nemo melius et curate magis haec omnia deſcripſit, et * qui verba haec STRABONIS mirifice confirmat. 2) Si quis eiusdem praeſtantiſſimi viri relationem de mirabilibus hiſce regum Thebaeorum ſepulchris attenta mente legat et penſitet, videbit ea eſſe *ſeceſſus ſubterraneos, operoſis digeſtos fodinis*, vti loquebatur AMMIANVS, adductus §. 2. et *fiſtulas oblongas*, vti ſonant STRABONIS verba ibidem allata, in rupibus inciſas, quod te Syringibus veteres perhibent. Idem teſtantur etiam STRABONIS verba, quibus vſi nunc ſumus. 3) Nihil vero ea quae adſtruxi, validius firmat ac roborat, quam quod praecipuus, et initio, vt videtur, vnicus hic fuerit Syringum vſus, vt Monumenta priſci aeui Aegyptiaca, literis hieroglyphicis deſcripta complecterentur, et cuſtodirent. Nam huic rei ſepulchra etiam Thebaea, et vicinas cauernas ſubterraneas praecipue inſeruiiſſe, certum vtique et teſtatum eſt. Audiamus STRABONEM, de ſepulchris regum Thebaeis loc. cit. iſta obſeruantem. Ἐν δὲ ταῖς θήκαις ἐπί τινων ὀβελίσκων ἀναγραφαὶ ** δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε Βασιλέων, καὶ τὴν ἐπικράτειαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν καὶ Βακτρίων, καὶ Ἰνδῶν — διατείνασαν, καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. *In hiſce regum ſepulchris, in obeliſcis quibusdam inſcriptiones ſunt, quae regum illorum diuitias, ac potentiam declarant, atque imperium vſque in Scythiam, et Bactrianam, et Indiam, — propagatum. Item tributorum magnitudinem, et exercitus hominum circiter millies millium.* Et omnia in hodiernum vsque diem, in ſepulchris illis et cauernis, plena eſſe literarum hieroglyphicarum, indefeſſa *** POCO-

* Vbi ſupra, p. 97.
** Legendum videtur δηλοῦσι, aut βλέπονται δηλοῦσαι, aut ſimile quidpiam.
*** Lib. cit. p. 98. 99. 100.

CKII industria nos docuit. Crediderim, sepulchra illa magnifica, initio quidem, aliis vsibus, Sacerdotum, vt credo, et Philosophorum, consecrata fuisse, insecuto vero tempore, postquam Templa sumtuosa, et cum his domicilia Sacerdotum commoda, essent constructa, reges subterraneos illos recessus condendis suis et suorum corporibus reservasse. De cauernis certe, quae sepulchra illa iungunt, id acutissimum * POCOCKIVM iam obseruasse, non sine voluptate deprehendi. Possem alia addere, ad confirmandum situm Statuae Memnoniae, si opus esset. Sed quis quaeso plura desiderauerit?

Statua Memnonis posita erat in Porticu magnifica, quae vestibuli instar ad Templum ducebat.

§. 4. De regione igitur, in qua stetit saxea Memnonis effigies, dubium omne sublatum est. Visitur hodieque in illo ipso loco, in quo ante tria circiter annorum millia, et forte amplius, reges Thebaei eam erigi curarunt. Verum quaeri potest, fueritne locus, Statuae huic assignatus, ager, omnium, profanorum etiam semper accessui expositus, an vero Templi aut Fani instar, Numini cuidam dedicatus, sacerque habitus. PHILOSTRATVS ex relatione DAMIDIS sui, locum istum ** appellat Τέμενος, *Templum*, vel *Fanum*. Neque aliter de eo loquitur PLINIVS, cuius ista appono verba. *** *Non absimilis illi* lapidi, *narratur in Thebis, delubro Serapis, vt putant, Memnonis Statua dicatus.* Et sunt viri de antiquitatibus Aegypti egregie meriti, qui testimonium Sophistae nugacis, postquam rudera Thebarum priscarum oculo attento inspexerunt, suffragio suo corroborarunt, remque hodie etiam sic se habere, asseruerunt. CLAVDIVS SICARDVS e Societate Iesu, et Missionarius quondam in Aegypto, per plurimos annos, cui si vita longior suppetiisset, Aegyptus antiqua non parum debitura fuisset, in descriptione Monumentorum Thebaeorum, quae supersunt, commemorat etiam † *Templum Memnonis* sibi visum. Et POCOCKIVS, vbi omnia, quae memoratu digna Thebis ordine recenset, mentionem quoque iniicit Templi, non ita procul a sepulchris regum Thebaeorum dissiti, in quo duos vidit Colossos, e nigro marmore sculptos, de quibus †† hoc addit. *Fuerunt, qui sibi persuaderent, alterum istorum Colossorum esse Memnonis.* Sed vera

* Vbi supra p. 97. 100.
** *De vita Apollonii* Lib. VI. c. 3.
*** Lib. XXXVI. c. 7.
† *Nouveaux Memoires des Missions* To. VII. p. 161.
†† *Observations on Egypt.* p. 101.

vera et genuina Statua Memnonis antiqui, quae tot indiciis ſe ipſam prodit, ſibique ipſa teſtimonium perhibet inuictum, hos erroris manifeſti conuincit. Ad PHILOSTRATVM vero vt reuertar, veritati vtique conſentaneum eſt, quod deinceps loco eodem, ex ſcriptore bonae notae, fideque digno ſubiicit. *Locum vero, vbi * Memnonis Statua poſita eſt, antiquo foro ſimilem eſſe dicunt. Extant eiusmodi fora quaedam, in vetuſtiſſimis ciuitatibus, vbi et columnarum viſuntur fragmenta, et parietum quaedam veſtigia. Praeter ſedes et limina, et Mercurii ſimulachra, partim manu, partim vetuſtate conſumta, illic etiam conſpici dicunt.* Refert autem POCOCKIVS, quod ipſe oculis ſuis ſpectauit, ** ante Statuam Memnonis per ſpatium idonei interualli, alias conſpici Statuas, et longe plurium fragmenta, temporis hominumque iniuria, magnopere vitiata, et lithoſtroton hoc ducere ad aream, vnde ſatis apparere, idque non immerito, contendit, in illa regione Templum ſtetiſſe magni ambitus, ad quod aditum praebuerit Porticus bene longa, cuius generis in omnibus Aegypti Templis maioribus, adhuc vt plurimum conſpiciuntur, et in hac Porticu viſendam fuiſſe Memnonis Aegyptii, ſiue Amenophis, Statuam.

CAPVT III.

De Statua Amenophis, ſiue Memnonis Aegyptii, eiusque materia, forma, et magnitudine.

Veterum quorundam circa Statuam Memnonis errores notantur. §. 1. Statua haec tempore Cambyſis diſrupta, parteque ſui dimidia fracta, humi iacet. §. 2. Statuam hanc, a Cambyſe mutilatam, et veteres et recentiores ex viſu, accurate deſcripſerunt. §. 3. Dubia quaedam aduerſus noſtram ſententiam mota diluuntur. §. 4.

§. I.

Permulti ſemper fuere, qui in Aegyptum iter ſuſciperent, vt viderent Memnonis Statuam, quod loca, ſupra cap. I. §. 3. adducta, et inſcriptiones ipſi huic Statuae inſculptae, et hodienum illic legendae, affatim *Veterum quorundam circa Statuam Memnoniam errores notantur.*

* Senſum Textus graeci MORELLVS hic non eſt aſſecutus, ideoque verſionem eius correxi.

** Vbi ſupra p. 102.

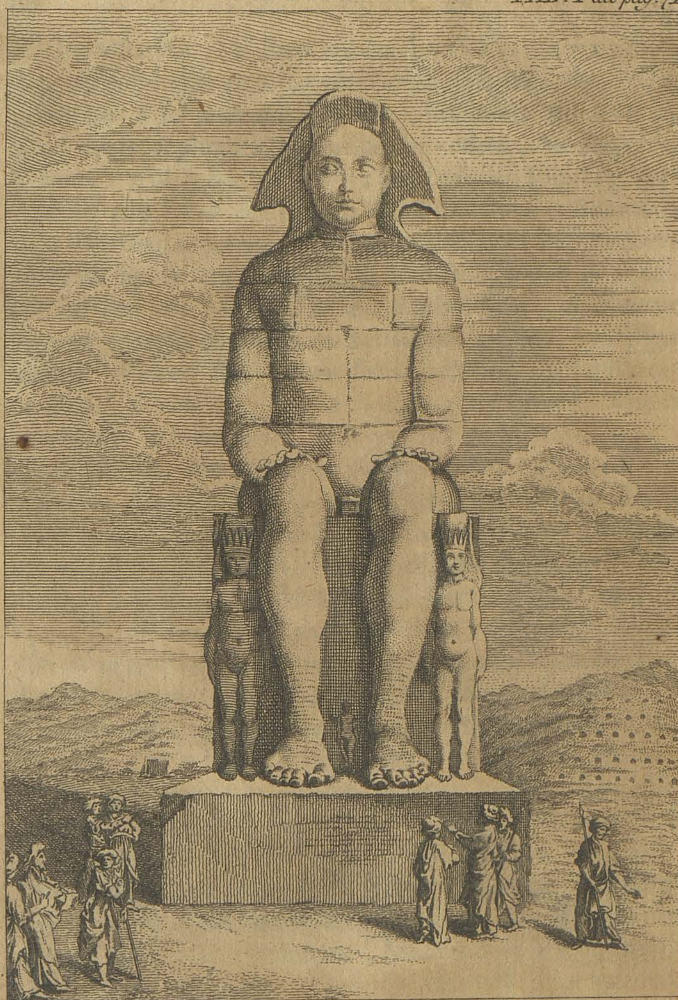
affatim testantur. Neque tamen Statua illa ita omnibus cognita erat, quin diuersae eius extarent olim descriptiones, eaeque admodum nonnunquam a se inuicem diuersae. Videmus enim, quosdam Statuam hanc nobis depinxisse, vt truncum rudem, omnisque artis plane expertem. PHILOSTRATVS in *Iconibus* Lib. I. p. 742. talem fuisse credere nos iubet celebratam illam Statuam. Somnia enim graecorum Mythographorum, * qui nobis historias multorum referunt, prisco aeuo in lapides mutatorum, is imitatus, talem quoque de Memnone ad Troiam interfecto, fabellam nobis offert. *Ipse autem Memnon, in nigrum transformatus est in Aethiopia lapidem, qui figuram habet sedentis.* Fidem huic nimis facile adhibens, ** gallicus eius, nec ineruditus, Commentator, citra ambages affirmat, Statuam Memnonis informem prorsus fuisse, nihilque nisi rudem truncum. Longe aliter de ea iudicat, qui tamen nec ipse oculis eam vsurpasse videtur, DIODORVS *Siculus.* De hac enim, vt opinor, Statua loquens, ait: *** Τὸ δ' ἔργον τοῦτο μὴ μόνον εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τῇ τέχνῃ θαυμαστὸν, καὶ τῇ τοῦ λίθου φύσει διαφέρον, ὡς ἂν ἐν τηλικούτῳ μεγέθει μήτε διαφυάδος, μήτε κηλῖδος μηδεμιᾶς θεωρουμένης. *Opus id non tantum ob magnitudinem commendatione dignum, sed etiam ob artem admirandum, et saxi natura excellens, cum in tam vasta mole, neque fissura, neque labes vlla conspiciatur.* Et hoc posterius iudicium, ipsa Statuae adhuc superstitis attenta consideratio, docet esse verum ac rectum. De colore etiam lapidis, ex quo Statua illa exsculpta quondam fuit, video inter se non parum dissentire auctores. PHILOSTRATVS, quod iam vidimus, Memnonem ait, *in nigrum transformatum lapidem.* Sic idem *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3. *Memnonis Statua ex nigro fabricata est lapide.* Et sic plerique. Fuit certe haec communior veterum persuasio, quae forte multos in ea non parum confirmauit opinione, Memnonem gente extitisse Aethiopem. TZETZES vero, cuius ea de re versus † alio loco protulimus affirmat, columnam Memnoni positam, esse πυῤῥοποικίλου λίθου, *ex lapide rubicundo sed variegato*, cuius generis est lapis Porphyrites, et quem

* Plurima huius rei exempla, in OVIDII *Metamorphosibus* occurrere, omnibus notum est.

** BLASIVS VIGENERIVS ad Philostrati Icones To. II. p. 149.

*** Lib. I. p. 44.

† Synt. II. cap. II. §. 2.

STATVA MEMNONIS
FACIEM OSTENDENS.

Bernigeroth sc. 1752.

TAB. II. ad pag. 71.

STATVA MEMNONIS
TERGVM OBVERTENS.

Bernigeroth sc. 1752

quem vulgo *granitum*, rubicundum nempe appellant. Sed qui noſtra aetate, Statuam hanc ſollicite inſpexit, RICHARDVS POCOCKIVS, teſtatur *, conſtructam eſſe ex genere lapidis graniti, poroſi, impenſae duritiei, cui ſimilis nuſpiam viſus ſibi ſit; ſed proxime tamen accedere ad ſpeciem aëtitae. Si porro PHILOSTRATO, auctori vitae Apollonii, credimus, artifex Statuae Memnonis, formam indidit plane peculiarem. Scribit enim Lib. VI. c. 3. Τὸ Μέμνονος ἄγαλμα τετράφθαι πρὸς ἀκτῖνα, μήπω γενειάσκον· λίθου δὲ εἶναι μέλανος. ξυμβεβηκέναι δὲ τὼ πόδε ἄμφω, κατὰ τὴν ἀγαλματοποιΐαν τὴν ἐπὶ Δαιδάλου, καὶ τὰς χεῖρας ἀπερείδειν ὀρθὰς εἰς τὸν θᾶκον· καθῆσθαι γὰρ ἐν ὁρμῇ τοῦ ὑπανίστασθαι. Τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο, καὶ τὸν τῶν ὀφθαλμῶν νοῦν, καὶ ὁπόσα τοῦ στόματος ὡς φθεγξαμένου ᾄδουσι. *Ferunt autem Statuam Memnonis, iuuenis imberbis imaginem referentis, ad Solis radios conuerſam eſſe. Eſſe porro ex nigro lapide fabricatam, pedem vero vtrumque in vnum combinatum, ſecundum leges artis Statuariae, tempore Daedali receptas, manusque rectas ſedi inniti, hominis ſurgere volentis ſimilitudinem referentes. Oculorum autem et totius oris imaginem, quaſi locuturi hominis eſſe perhibent.* Quid autem in hac PHILOSTRATI deſcriptione cum rei veritate congruat, quidue ab eadem recedat, ex genuina Statuae huius hodieque exiſtentis effigie, quam ex Pocockiano opere deſumtam, Commentario huic noſtro addi curauimus, et ex relatione de eadem POCOCKII diligenti et accurata, cuius partem mox hic deſcribemus, omnium optime et tutiſſime intelligi poteſt.

§. 2. Monendum vero eſt, Statuam artificio mirabili ſculptam, talem amplius non conſpici, qualis ex manibus peritiſſimi Statuarii exiit. Nam a tempore Cambyſae, Perſarum regis, adeoque ab annis bis mille et trecentis fere, exquiſitum hoc praeſtantis artificis opus, mutilatum iacuit. Pars illius dimidia, ab eo, quo dixi, tempore, integra fere etiamnum ſubſiſtit, pars altera a reliquo corpore diuiſa, humi cubat. Qui Statuae huius adhuc dum integrae, ſibique viſae mentionem fecerit, hodie puto extare neminem, et veroſimiliter nunquam extitit. At mutilatam viderunt multi, quod ex nonnullorum proprio teſtimonio ſcimus. Si plerorumque veterum apud nos valere ſinimus auctoritatem, barbarae ferocitati Cambyſae, eiusque in Aegyptios odio immenſo in acceptis ferendum eſt, quod opus, in quo tanta enituerat artificis induſtria, mutilatum miſeris modis atque inquinatum, ad poſterita-

Statua haec tempore Cambyſis diſrupta, dimidia ſui parte fracta, humi iacet.

* *Obſervations on Egypt.* p. 161.

ſteritatem tranſmiſſum fuerit. PAVSANIAS rem ab indigenis, in ipſo loco, vbi ſtat illa ſaxea effigies, auditam, hunc in modum refert. * Τȣ̃το τὸ ἄγαλμα ὁ Καμβύσης διέκοψε. *Statuam hanc Cambyſes diffidit.* Eundem ad modum auctor *Chronici Alexandrini*, p. 388. Edit. Raderi ſcribit: Καμβύσης Αἰγύπτȣ κατέχεν· Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὸν Ἀμένοφιν, ὃς Μέμνων νομίζεται εἶναι — τέμνει. *Cambyſes potitur Aegypto. Is ipſe etiam Statuam Amenophis, quem putat eſſe Memnonem, diffindi curauit.* SYNCELLVS in *Chronographia* p. 151. de eodem Coloſſo lapideo, ex POLYAENO Athenienſi haec refert: Ὃν λίθον χρόνοις ὕστερον Καμβύσης ὁ Περσῶν τέμνει, νομίζων εἶναι γοήτειαν ἐν αὐτῷ. *Lapidem hunc temporibus inſecutis diſſecari iuſſit, Cambyſes, exiſtimans latere in eo neſcio quas praeſtigiatoris fraudes.* Et in ipſo Coloſſo inſculpta legitur Inſcriptio, quae hoc idem teſtatur. Initium eius ſic conceptum eſt:

ΕΘΡΑΥСΕ ΚΑΜΒΥСΗС ΜΕ ΤΟΝΔΕ ΤΟΝ ΛΙΘΟΝ
ΒΑСΙΛΕΟС ** . . . . . ΕΙΚΟΝΑ ΕΚΜΕΜΑΓΜΕΝΟΝ.

id eſt:

Cambyſes vulnerauit me lapidem huncce,
Qui regis Solis imaginem expreſſam refero.

Eſt ne quisquam, qui non illico perſpiciat, ingenio et moribus inhumani Cambyſae, et forte Perſarum quoque illius aeui id apprime conuenire? Illud certe liquet, famam hanc, de violata iuſſu Cambyſae Statua Memnonis, in Aegypto praeualuiſſe, quantumuis STRABO, cuius et doctrinae, et diligentiae, et iudicio plurimum tribuo, quique his, quos nunc ad teſtimonium vocaui, antiquior eſt, teſtetur p. 561, ſe in Thebaide audiuiſſe, *partem Statuae corruiſſe terrae motu.* Si vera STRABONI narrarunt Thebaei, videtur terrae motus Statuam illam concuſſiſſe, quo tempore Cambyſes Aegyptum afflixit. Et cum furorem eius omnium maxime perſentiſcere debuerit Thebarum vrbs, cum ne ipſis quidem in ampliſſima hac vrbe Templis rebusque ſacris vllo modo pepercerit, fieri potuit, vt Aegyptii et hanc Statuae Memnoniae calamitatem, efferatae barbari huius immanitati tribuerent, quod re ipſa terrae motus effecerat. Verum haec ſuo loco iam relinquo.

§. 3.

* In *Atticis* p. 101.
** Ex ductu vnius et alterius literae, ſed ferme exeſae, ſuſpicor, lacunam ſic expleri debere, ΗΛΙΟΝ, et ſic latine verti.

Statuam hanc a Cambyse mutilatam, cum veteres, tum recentiores, ex visu curate descripserunt.

§. 3. Videamus nunc iam, quomodo Statuam hanc mirabilem; sed nescio quo casu misere mutilatam, descripserint et veteres et recentiores, quibus videndae illius copia facta est. Inter antiquiores est PAVSANIAS, cuius in hac re testimonio vsi sumus saepe. Locum integrum graece et latine hic adscribendum esse duxi. Postquam de lapide quodam Megaris asseruato narrasset, quod calculo percussus, eundem quem fides pulsae, sonum redderet, illico haec addit *: Ἐμοὶ δὲ παρέχε μὲν καὶ τοῦτο θαυμάσαι· παρέχε δὲ πολλῷ μάλιστα Αἰγυπτίων ὁ κολοσσὸς ἐν Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις διαβᾶσι τὸν Νεῖλον, πρὸς τὰς Σύριγγας καλουμένας. Ἔστι γὰρ ἔτι καθήμενον ἄγαλμα ** ἠχεῖον, Μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. Τοῦτον γάρ φασιν, ἐξ Αἰθιοπίας ὁρμηθῆναι ἐς Αἴγυπτον, καὶ *** τὴν ἄχρι Σούσων. Ἀλλὰ γὰρ οὐ Μέμνονα οἱ Θηβαῖοι λέγουσι, Φαμένωφα δὲ εἶναι τῶν ἐγχωρίων, οὗ τοῦτο ἄγαλμα ἦν· ἤκουσα δὲ ἤδη καὶ Σέσωστριν Φαμένων εἶναι τοῦτο τὸ ἄγαλμα, ὃ Καμβύσης διέκοψε, καὶ νῦν ὁπόσον ἐκ κεφαλῆς ἐς μέσον σῶμα, ἦν ἀπερριμμένον· τὸ δὲ λοιπὸν κάθηταί τε καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀνίσχοντος ἡλίου βοᾷ, καὶ τὸν ἦχον μάλιστα εἰκάσει τὶς κιθάρας ἢ λύρας ῥαγείσης χορδῆς. *Sed maiori vtique cum admiratione spectaui colossum qui Thebis Aegyptiis est trans Nilum, non longe a Syringibus, quas ita vocant. Est ibi Statua sedentis resonans, quam vulgus Memnonis nominat: Nam hunc ex Aethiopia in Aegyptum venisse, indeque ad Susa vsque penetrasse, tradunt. At ipsi Thebani Memnonem esse negant. Nam Phamenophin, vnum ex indigenis fuisse dicunt. Audiui etiam, qui Sesostris Statuam illam dicerent. Eam Cambyses diffidit, et nunc etiam superior pars a vertice ad medium truncum humi neglecta iacet: reliquum adhuc sedere videtur, ac quotidie, sub ipsum Solis ortum, sonum edit, qualem vel cytharae vel lyrae nerui, si forte* (dum nempe tenduntur) *rumpantur.* Paria habet STRABO p. 561, vbi de Memnonio loquitur. *Hic*, inquit, *cum duo colossi essent, ex vno lapide sculpti, alter adhuc extat, alterius vero superiores a sede partes corruerunt, terrae motu, vt fama est.* Operae pretium esse opinor, cum hisce descriptionibus comparare relationem RICHARDI POCOCKII, viri etiam de hac Statua singulariter meriti, qui ante annos non multos, eam in Aegypto ipse spectauit, et effigiem illius curate delinea-

* PAVSANIAS vbi supra.
** Vide supra cap. II. §. 2. not. †.
*** An non forte rectius legeretur ἐκεῖθεν?

delineatam, ac aeri poſtea inciſam, Operi huic nunquam ſatis laudato, inſeruit. Ex deſcriptione enim, quam addidit, ſatis intelligitur, rem in eodem fere ſtatu, a temporibus Strabonis et Pauſaniae, per ſecula XVI, perſeueraſſe. Sunt vero haec viri eximii verba: * *E Templo egrediens, proceſſi ad ſpectandum coloſſos, quos vocabo Memnonios, poſitos verſus vicum Medinet - Habou. —— Sculpti ſunt ex lapide ſpeciei prorſus ſingularis. Eſt poroſus, generis graniti, et inſignis duritiei, qualem nuſpiam antehac vidi, proxime tamen accedit ad ſpeciem aëtitae. — Coloſſi hi faciem cum maxime obuertunt Auſtro, verum tamen ex parte plagae etiam orientali, baſique impoſiti ſunt penitus laeuigatae. Illius, qui verſus Septentrionem ſitus eſt, baſis, pedes longa eſt triginta et tres, ſeptem vero et decem lata; alterius vero coloſſi baſis, longa eſt pariter pedes triginta et tres, ac nouendecim lata. A baſi vero Coloſſus vterque, vſque ad capitis verticem, in pedes circiter triginta quoque aſſurgit. Qui ad Auſtrum ſpectat Coloſſus, ex vno lapide exſculptus eſt; Qui vero ad Septentrionem vergit, media ſui parte eſt disruptus ſupra brachia, quae poplitibus innituntur, eſtque ex quinque lapidibus compaginatus. Pedes ipſius, quarta circiter parte, ſi a digitis menſuram incas, fracti ſunt. Verum quandoquidem partes Coloſſi fractas, non ſeorſim delineauerim, ſatius putaui, Coloſſum hic repraeſentare tanquam integrum, ex dimenſionibus nimirum et obſeruationibus a me factis. Deprehendi autem altitudinem pedis, a planta ad ſummum vsque genu, pedum eſſe circiter nouem et decem: a planta pedis vsque ad talum, pedum duorum et ſex pollicum, ad calcis vero extremum, pedum quatuor. Pes ipſe latus eſt pedes quinque, cruris profunditas pedum eſt quatuor. Ornamentum quod a tergo capitis cernitur, videtur eſſe folium illius palmae, quam in Aegypto Doum appellant. Ad latus cruris vtriusque duae cernuntur Statuae, anaglyptice caelatae, et tertia inter crus vtrumque media, longitudinem hominis naturalem imitantes.* Et quae ibi porro ſequuntur. Quis quaeſo relationem hanc peregrinatoris hodierni, cum deſcriptionibus antiquorum Scriptorum, STRABONIS et PAVSANIAE, conferens, non illico perſpiciat, omnes hos nonniſi de vna eademque Statua loqui, de Statua nempe decantata et tantopere celebrata Memnonis Aegyptii, ſiue Amenophis?

§. 4.

* Obſervations on Egypt. p. 101.

§. 4. Quae cum ita ſint, mirari ſatis haud poſſum, fuiſſe viros eruditos, qui pertinaciter negarent, Coloſſum Thebaeum, cuius delineationem debemus diligentiae POCOCKII, Statuam eſſe Memnonis, quam veteres tantopere mirati ſunt. CLAVDIVS SICARDVS, poſtquam commemoraſſet duas Statuas, a STRABONE olim, et nuper a POCOCKIO deſcriptas, * diuerſam ab his recenſet Memnonis Statuam, ac praeterea ſubinnuit, ** cerni eam in aliquo Templo erectam, vbi ſane conſpicitur Statua aliqua ex nigro marmore; ſed magnitudine multo inferior. Et hanc tamen *** eruditi quidam volunt eſſe Statuam Memnonis, veteribus laudatam. Tuentur ſe potiſſimum auctoritate PHILOSTRATI, qui ex DAMIDE refert, Statuam Memnonis ſtetiſſe in Templo, idque Templum foris antiquis non eſſe valde diſſimile. Vide cap. II. §. 4. Verum quam exigua poſſit eſſe in hoc negotio auctoritas PHILOSTRATI, ſaepe iam monendum nobis fuit. Et praeterea loco iam citato, ex POCOCKIO etiam obſeruauimus, ſitum hodiernum Statuae Memnoniae, cum loco, quem ipſi aſſignat PHILOSTRATI relatio, haud ita difficulter conciliari poſſe. Vrgent iidem, lapidem, qui Statuae Memnoniae materiam ſubminiſtrauit, fuiſſe nigrum, aut vt loquitur PLINIVS Lib. XXXVI. cap. 7, *Coloris ferrei*, cum tamen Statua, cuius delineationem nobis dedit POCOCKIVS, coloris ſit vergentis in rubicundum, ſed ſubfuſcum. Sed meminiſſe debebant illi, quod ad colorem lapidis, ex quo ſculpta eſt Statua Memnonis, attinet, qui eſt ſpeciei plane ſingularis, apparere ipſorum veterum aliquem, cum inter ſe, (vide §. 1.) tum cum ipſa Statua diſſenſum; ſed qui recte excuſſus, eſt tantum apparens, non verus. Etenim, quoniam lapis ille coloris eſt ſubfuſci, trahens aliquid ex ruſo, et aliqua ratione ad nigredinem quoque accedens: quia alia illius forma eſt externa, alius vero eidem, poſtquam fractus eſt, ſubeſſe color cernitur, nemo non videt, eos qui diuerſa dicere videntur, re ipſa tamen ſibi non contradicere; ſed ea potius, quae hac de re obſeruant, amice inter ſe conciliari poſſe. Verum quid aduerſus teſtimonia STRABONIS et PAVSANIAE, excellentium Scriptorum, et in hoc quidem negotio, teſtium oculatorum, quibus cum Statua a POCOCKIO deſcripta ad amuſſim concordat, excipi

Dubia quaedam, aduerſus hanc noſtram ſententiam mota, diluuntur.

* *Nouveaux Memoires des Miſſions* To. VII. p. 162.
** Ibidem p. 161. 167.
*** POCOCKS *Obſervations on Egypt.* p. 101. 102. 104. in notis col. b.

excipi queat, plane non intelligo. Accedunt tot inſcriptiones graecae et Romanae, quae in Statua Pocockiana hodienum leguntur, pleraeque in honorem Memnonis confectae. aut teſtantes, illos, quorum nomina adſcripta ſunt, addita etiam temporis nota, vocem a Memnone, Sole oriente emiſſam, audiuiſſe. Quando autem quidam regerunt, peregrinatores tale quid in ſancta Memnonis Statua, auſuros nunquam fuiſſe, in eo vtique fruſtra ſunt. Nihil hic video, quo Sanctitas Statuae Memnoniae laeſa fuiſſe, vlla ratione credi poſſit. Omnes illae Inſcriptiones, ad laudes et honorem Memnonis tendunt, qui in illis non raro *diuinus* nuncupatur, quin et *Deus*. Scriptae ſunt in baſi et pedibus Statuae *, quod a moribus Graecorum et Romanorum alienum non eſt. Inſcriptiones ipſae poſitae ſunt ab hominibus Graecis et Romanis, eo tempore, quo priſca Aegyptiorum religio, in ipſa Aegypto, multorum contemtui expoſita erat, et quo regionis incolae graui Romanorum iugo premebantur. His omnia licuiſſe, ambigi non poteſt. Difficile adhaec cogitatu eſt, quomodo tot Inſcriptiones, omnes Memnonis et vocis eius diuinae laudes vnice celebrantes, Statuae huic eſſent inſculptae, niſi ipſius vere Memnonis Statua illa eſſet.

CAPVT IV.

De voce mirabili, a Statua Amenophis quotidie edita.

Eo nomine Statua Memnonis inprimis erat celebris, quod oriente Sole vocem ederet. §. 1. 2. Graecorum de voce hac a Statua Memnonis emiſſa, fabulae. §. 3. Ipſius rei veritas, ex Strabone et Pauſania, omnium vero optime ex Inſcriptionibus, in Statua Memnonis etiamnum legendis, cogneſci poteſt. §. 4. Adferuntur plures Inſcriptiones ex Statuae illius crure dextro. §. 5. Aliae itidem, ex eiusdem crure ſiniſtro, latinae. §. 6. Et graecae ex crure eodem. §. 7. Luciani locus de voce Statuae Memnoniae expenditur. §. 8. Cauſa huius prodigii alia non fuit, quam fraus Sacerdotum. §. 9.

§. 1.

* In baſi ſimulachrorum, artifices nomina ſua inſcribere ſolebant. Teſtatur id PLVTARCHVS in *Pericle* p. 161. et rei huius exempla, apud PAVSANIAM occurrunt plurima. Quin etiam in Statuarum femoribus vota moris erat inſculpere, quod nos docet APVLEIVS in *Apologia* p. 310. Edit. Elmenhorſtii. Adde omnino *l'utilite des voyages* de BAUDELOT p. 277. 278.

§. 1.

Hactenus de Statua Memnonis Aegyptii, siue Amenophis, quae calamitati suae, annos fere bis mille et trecentos superuixit, et hodienum a peregrinatoribus, antiquitatum Aegypti studiosis, cum voluptate spectatur, quae se offerebant, obseruauimus. Ipsa tamen haec Statua, tametsi ex marmore speciei singularis, et in ipsa Aegypto perraro, exsculpta, licet magnitudine alia huius generis signa et opera in Aegypto longe post se relinquens, quantumuis artificium Statuarii excellentis exquisitum referens, per se, in tanta apud veteres existimatione et admiratione futura non fuisset, nisi ad haec omnia superaccessisset quaedam miraculo species, vt cum veteribus loquar, siue res, quae spectatores omnes in admirationem, ac veluti stuporem, rapuit, et cuius veram caussam, nec ipsi expiscari, nec aliis explicare valuerunt. Rem satis bene PHILOSTRATVS hunc in modum exponit, *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3, loquens de hac nostra Statua: *Erectae manus sedi innituntur, hominis surgere volentis similitudinem exprimentes.* Id postremum quidem in Statua Pocockiana non cernitur. Verum nunc iam ita pergit auctor ille. *Oculorum autem et totius oris species ac habitus, quasi locuturi hominis esse perhibetur. Et alias quidem Statuam illam minorem admirationem excitare aiunt, quam diu actionis omnis expers apparet. Cum vero solis radius Statuam attingit, — tum vero supra modum admirabilis visa est. Tunc enim Statuam loqui perhibent.* Isthanc miraculi illius indolem, CALLISTRATVS etiam in *Statuis* p. 867. hunc ad modum refert. *Memnonis Tithoni filii simulachrum erat in Aethiopia e marmore sculptum: verum id intra limites lapidi a natura praescriptos non manserat, neque taciturnam naturam retinebat: sed quamuis saxum esset, vocis facultatem habebat, nam orientem diem alloquebatur, gaudium designans, et ob matris praesentiam exhilaratus.* Pag. vero 865. dixerat: *Solus e lapidibus Memnon saxeus, voluptatis ac doloris praesentia ductus, a propria sibi inertia destitit, et victo sensus defectu, ad loquelae facultatem peruenit.* Et certe veteres omnes, vbi admirandam Memnonis Statuam describunt, miraculi huius mentionem facere minime negligunt. Verba PAVSANIAE, hominis non valde superstitiosi; sed de voce tamen Memnonia, haut sine impensae admirationis testificatione loquentis, dedi cap. III. 3. quae hic non repeto. Verbis illius, loc. cit. adductis, subiungamus hic Scriptorem alium, de proprio visu et au-

Eo nomine celebris inprimis erat Statua Memnonia, quod vocem aliquam emittere soleret.

ditu pariter loquentem. Is eſt STRABO, qui non tantum, quod viderat et audiuerat ipſe, refert; verum et de tota re iudicium ſuum qualecunque interponit, p. 561. *Pars Thebarum*, ita is inquit, *eſt in regione trans Nilum ad Occidentem. Ibi Memnonium. Hic cum duo Coloſſi eſſent*, * *ex vno lapide conſtructi, inter ſe propinqui, alter adhuc integer extat, alterius vero ſuperiores a ſede partes corruerunt, terrae, vt fama eſt, motu. Creditum etiam eſt, ſemel quotidie ſonitum quendam, veluti ictus haud magni*, (ὡς ἂν πληγῆς ȣ̓ μεγάλης) *edi a parte, quae in Sede ac baſi remanſit. Ipſe cum comes Aelio Gallo adeſſem, et cum reliqua multitudine amicorum ac militum, qui cum eo erant, circiter horam primam ſonitum audiui: vtrum a baſi, ſiue a Coloſſo, an vero ab aliquo coloſſum circumſtantium editus fuerit, non habeo affirmare: cum propter incertitudinem cauſae, quiduis potius credere ſubeat, quam ex lapidibus ſic compoſitis ſonitum edi.* Auctor hic egregius, cuius in iudicando perſpicacia eruditis et nota et laudata eſt, miraculum hoc lapidis loquentis, olim tantopere celebratum, ſatis aperte fraudibus Sacerdotum in acceptis refert, idque profecto haud immerito. Fideliter tamen rem, vti ſe habebat, retulit, eoque nomine grates ipſi libens perſoluo.

Vox autem illa ſtato ſemper tempore audiebatur.

§. 2. Miraculum lapidis huius, loquela praediti, ex eo non parum augetur, quod loquela eius ſiue vox, ſtato ſemper tempore audita fuerit. Perhibent enim veteres, Statuam hanc Amenophis, vocem quotidie emiſiſſe ſole exoriente. Nam ** *cum Solis radius Statuam attingeret, id quod circa Solis ortum contingere aiunt, tum ſupra modum admirabilis viſa eſt* Statua Memnonia. *Tunc enim Statuam loqui ferunt, vbi primum Solis radius ad eius os peruenit.* Tradebatur etiam a quibusdam, *** *ſacrificare* Memnoni, *circa Meroën et Memphin Aegyptios ac Aethiopes, quum primos Sol emiſerit radios, quibus Statua vocem emittit, qua eos, a quibus colitur, ſalutat.* Sacerdotes Aegyptii id ita interpretati ſunt, aut potius, plebem mirifice deluſam, credere tantum voluerunt, Amenophin voce iſta, Sole oriente

* Alter tamen eorum Coloſſorum, Memnonius videlicet, ex quinque lapidibus compaginatus eſt. Vide cap. III. §. 3. In eo igitur eximius auctor errorem admiſit.

** PHILOSTRATVS de vita Apollonii Lib. VI. c. 3.

*** Idem in *Heroïcis* p. 672.

ente emiſſa, *Auroram* aut *Diem* matrem ſuam, ſalutare. Id verſus DIONYSII *Periegetae* * ſupra iam adducti ſubindicant:

> Θήβην ὠγυγίην ἑκατόμπυλον ἔνθα γεγωνὼς
> Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεται Ἠῶ.
> *Thebas priſcas, centum portas habentes, vbi reſonans.*
> *Memnon exorientem ſuam ſalutat Auroram.*

Ad quae EVSTATHIVS haec notat. Τὴν ἑαυτοῦ Ἠῶ, τουτέστι τὴν μητέρα ἡμέραν ἀσπάζεται. Ἀνδριὰς μὲν οὖν, διά τινος δὲ μηχανῆς ἅμα ἡμέρᾳ λαμβούσῃ φωνῶν, καὶ οὕτω πῶς ἐξ αὐτομάτου προσλαλῶν, οἷον καὶ ἀσπαζόμενος τὴν ἡμέραν, ἧς ἐλέγετο υἱὸς εἶναι. *Quando Poëta ait, Memnonem Auroram ſuam ſalutare, id vult, ſalutare eum matrem ſuam, Diem. Erat nempe* Memnonis *Statua, arte ſingulari ita conſtructa, vt illuceſcente die, vocem ederet, hocque pacto proprio quodam motu Diem alloqueretur, ac veluti ſalutaret, cuius perhibebatur filius.* Dixerat idem paulo ante, Matris huius Memnonis, Diei ſcilicet, ſimulachrum, ad Thebas auſtrales poſitum fuiſſe. Vidimus autem §. I. STRABONEM obſeruaſſe, in eo loco, vbi conſpiceretur Statua Memnonis, aliam ſtetiſſe huic conſimilem. Et rem hodieque ſic ſe habere, nouimus ex teſtimonio ** peregrinatorum recentiorum. Altera illa Statua, erat forte effigies ſaxea *Diei*, quam EVSTATHIVS deſignat. Alii fabulam hanc Sacerdotalem, de Aurora quotidie a Memnone ſalutata, nouis auxere figmentis, de quibus poſtea videbimus. Dixi *** alio loco, veroſimile mihi fieri, rem hanc HOMERVM non latuiſſe, qui ea ipſa de cauſa *Memnonem* Graecorum, illuſtrem in bello Troiano heroëm, Aurorae filium cecinit, eoque multis inſecutis figmentis materiam ſubminiſtrauit foecundam.

§. 3. Fabula igitur Graecorum eſt, qui HOMERI allegorias, et Poëtarum ſequiorum inuenta, cum traditionibus ſymbolicis Sacerdotum Aegyptiorum ſociantes, finxerunt, Memnonem, dum illuceſcente die, vocem emitteret, *Auroram* vel *Diem*, matrem ſuam ſalutare, eoque dolorem eius acerbum, de morte ſua apud Troiam immatura, aliquo ſolamine leuare. PHILOSTRATVS in Iconibus p. 742.

Graecorum de voce a Statua Memnonis emiſſa, fabulae.

* Cap. I. §. I.

** CLAVDIVS SICARDVS dans *les nouveaux Memoires* des Miſſions To. VII. p. 162. POCOCK vbi ſupra p. 101.

*** Supra *Synt.* II. cap. I. §. 5.

742. graecanicam iſtam fabulam, non ineleganter his verbis exponit. Προσβάλλει τῷ ἀγάλματι ἡ ἀκτὶς ἡλίου. Δοκεῖ γὰρ ὁ ἥλιος, οἱονεὶ πλῆκτρον, κατὰ τὸ ϛόμα ἐμπίπτων τῷ Μέμνωνι, ἐκκαλεῖσθαι φωνὴν ἐκεῖθεν, καὶ λαλοῦντι σοφίσματι παραμυθεῖσθαι τὴν Ἡμέραν. *Solis radii Statuam Memnonis contingunt. Sol enim Memnonis os, veluti plectro percutiens, vocem inde elicere, loquacisque ſophismatis inuento Diem*, matrem eius, *ſolari videtur.* Idem hoc ſignificare voluit CALLISTRATVS in *Statuis* p. 877. *Denique illud machinamentum* Statuae Memnonis loquentis, *moerores ſopiebat Diei, neque permittebat ei filium quaerere, quaſi Aethiopum ars, ſolatio hoc compenſaret Memnonem fato interemtum.* Poterat fictioni huic, ex ea ſaltem ratione, color aliquis induci, quod Statua re ipſa, die illuceſcente, vocem a praeſentibus auditam, diſtincte ederet, eaque Diem aut Auroram, tanquam matrem ſuam, ſalutare credi poſſet. At enim alii figmento hocce, quod ab ingenio deſtitutum haud erat, nondum contenti, nouis illud fabulis ornari iucundiusque reddi poſſe, exiſtimabant, quae tamen nullum in re ipſa aut fundamentum habebant, aut praeſidium. Duplicem illi Memnonis Statuae affingebant vocem, matutinam alteram, laetam ac iucundam, alteram veſpertinam, triſtem et gemebundam. Tale quid PHILOSTRATVS garrit in *Statuis*, p. 865. *Hoc intuiti ſimulachrum, facile credimus, etiam lapidem illum Aethiopicum, qui Memnonis effigiem ſiſtit, vocalem extitiſſe, qui quidem accedente Die, praeſentia eius exhilaratus, gaudium voce teſtabatur: abeunte vero eadem, moerore tactus lugubre quid ingemiſcebat.* Et iterum p. 876. *Memnonis ſimulachrum, ſaxum cum eſſet, vocis facultatem habebat: nunc enim orientem Diem alloquebatur, voce gaudium deſignans, et ob matris praeſentiam exhilaratus: modo ad noctem, inclinata Die, miſerandum et anxium quid gemebat marmor, ob abſentiam moerore affectum.* Additur confeſtim ibidem, quod a ſolo hoc auctore videtur excogitatum. *Neque vero lachrymis lapis carebat; quin has quoque voluntati miniſtrantes habuit.* Eiusdem farinae ſunt, quae mox, poſt interiecta nonnulla, ſequuntur. *Illi certe Memnoni reſpondere Echo fama eſt, quoties loqueretur; et lugubre lamentanti, flebile carmen remittere: laetanti autem ſonum aemulum reddere.* Concinunt his verſus politici IOHANNIS TZETZAE, quos ex eius *Chiliadibus*, Chiliad. VI. hiſt. 64. adſcribo:

Ἐν

Εν τῇ πατρίδι δ᾽ ἀπαχθεὶς, ἐτάφη δ᾽ οἰκείᾳ
Καὶ ςήλη τούτῳ γέγονε πυῤῥοποικίλου λίθου
Μηχανιτὴ, χαρμόσυνον δ᾽ ἡμέρα πέμπει μέλος:
Ὥσπερ ἐπιγαννύμενος μητρὸς τῇ παρουσίᾳ
Τῇ δὲ νυκτὶ τὶ γοερὸν ἔμπαλιν ᾄδει μέλος.

In patria vero propria, postquam Troia abductus esset, sepultus est:
Et posuerunt ei Statuam ex variegato lapide.
Artificiose fabricatam, quae laetum oriente die emittit cantum,
Veluti gaudens matris praesentia;
Noctu autem flebile quoddam contra canit carmen.

Plane vero singularia sunt, nec magis tamen vera, quae de miraculo hoc literis prodidit, vetus quidam *Scholiastes Iuuenalis*, hucusque ineditus, cuius proinde verba et hic legisse, iniucundum non erit. * *Statua Memnonis, filii Aurorae, ita arte quadam mechanica composita erat, vt humana voce et regem et Solem salutaret. Postea rex Cambyses, volens hanc rem cognoscere, partem Statuae abscidit, et sic postea Solem tantum, non etiam regem salutabat. Vnde Poëta* dimidio Memnone *dixit.* Nempe quanto maior erat fama, quae de Statuae huius miraculo, apud omnes percrebuerat, tanto plures reperti sunt homines otiosi, qui rei admirandae, iucundis, vt credebant, figmentis, nouum decus conciliari posse, existimarent.

Ipsius rei veritas ex Strabone et Pausania, omniumque optime, ex Inscriptionibus in Statua Memnonis etiamnum legendis, cognosci potest.

§. 4. Nolui ea, quae §. 2. et 3. exposui, tacitus praeterire, quoniam passim apud veteres memoriae prodita reperiuntur. Sed pleraque tamen imaginationi foecundae, ac fictionibus Poëtarum et Rhetorum graecorum, vnice debentur, ipsis vt plurimum Aegyptiis penitus incognita. Quae in ipsa Aegypto, ac sigillatim Thebis, hac de re, a viris grauibus reique bene peritis, perhiberentur, et peregrinis referrentur, ex STRABONE et PAVSANIA literis mandata exhibuimus §. 1. eaque Inscriptionibus plurimis, in Statua Memnonis etiamnum legendis, quas RICHARDVS POCOCKIVS, vti potuit, diligenter et sollicite descripsit, et in elegantissimo Opere publicauit, mi-

rum

* Adferuntur haec verba a viro clarissimo et eruditissimo, IO. PHIL. CASSELIO, in Dissertat. de Λίθοις κεκραξομένοις, Part. I. p. 8. 9.

rum in modum confirmantur. Cum autem Opus hoc pretiosum, paucorum in his oris manibus teratur, operae pretium me facturum esse existimaui, si quasdam ex praecipuis hic transscripsero. Pleraeque difficulter legi potuerunt, eoque admodum deprauate editae sunt, ita vt vix vsum praestare posse videantur. Verum difficultas ista me non absterruit: operam potius dedi pro virili, vt quae prae aliis ad rem meam facere videbantur, qualitercunque restitutae et emendatae, cum lectore communicarentur. In ipsa Statuae Memnoniae basi, insculptum cernitur Epigramma ASCLEPIODOTI Poëtae, elegans sane lectuque dignum, quod etsi * alio huius Commentarii loco iam descriptum, hic tamen repetere opportunum duco. Rem eam, quam hic persequimur, versibus non iniucundis celebrat:

Ζώειν, εἰναλίη Θέτι, Μέμνωνα χ' ἀδέα φωνεῖν
  Μάνθαν', ἐπὶ Τροίης ἄλλοχ' ἀπολλύμενον,
Ἀιγύπτου Λιβυκῆσιν ὑπ' ὀφρύσιν, οὓ ἀποτάμνει
  Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος
Τὸν δὲ μαχῆς ἀκόρητον Ἀχιλλέα μήτ' ἐπὶ Τρώων
  Φθέγγεσθαι πεδίῳ μήτ' ἐνὶ Θεσσαλίῃ.

Viuere, marina Theti, Memnona et suauiter sonare,
  Disce, ad Troiam quondam occisum:
Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
  Pulchras portas habentem Theben Nilus incitatus
Insatiabilem vero pugnae Achillem, neque in Troum
  Loqui campo, neque in Thessalia.

Ex aliis vero Inscriptionibus, quas Statua Memnonia exhibet, aperte intelligitur, vocem illam mirabilem non quotidie fuisse auditam, vti veterum plerique aut clare affirmant. Qui audiendi Memnonis caussa, aut summo mane, ad Statuam eius se contulerant, aut etiam in vicino agro pernoctauerant, saepe vnum alterumue diem expectando consumere, vel infectis rebus abire, alioque tempore redire tenebantur, donec tandem voti compotes fierent. In crure Statuae Memnoniae dextro Inscriptio haec legitur:

C. LE-

* Synt. I. cap. III. §. 4.

C. LELIA AFRICANI PRAEF.
VXOR AVDI. MEMNONEM
PRID. . . . FEBR. HORA Ī. S.
ANNO I. IMP. DOMITIANI AVG.
CVM IAM TERTIO VENISSEM.

Inſcriptio haec Statuae inſculpta fuit anno Domitiani Imp. I. Teſtatur in ea C. *Lelia*, vxor *Africani*, ſe audiendi Memnonis ergo ſaepius acceſſiſſe, ac tandem, *cum iam tertio veniſſet*, *Pridie Kal. Febr.* (ſic enim lacuna ſuppleri poſſet, aut etiam alio modo) re ipſa *audiviſſe Memnonem.* Bis itaque fruſtra Memnoni dederat operam. Teſtatur porro Foemina illuſtris vocem Memnonis auditam ſibi eſſe *Hora* I — S. id eſt *hora prima ſemis.* Cum vero *hora prima* apud Aegyptios, reſpondeat noſtrae *horae ſextae* matutinae, idem eſt, ac ſi dixiſſet, *hora dimidia, poſt ſextam matutinam.* Alia Inſcriptio graeca, in eodem crure reperiunda, poſita anno VII. Hadriani; ſed mirifice corrupta, id tamen, ſi recte coniicio, ſatis ſignificat, *Praetorem* quendam, *proprio inſtinctu acceſſiſſe ad Statuam Memnonis, eamque vt audire poſſet vocem deſideratam, adoraſſe, Memnonem vero tum vocem emiſiſſe nullam; cum vero inſtinctu diuino rediiſſet in vrbem, ibique duos dies expectando inſumſiſſet, tandem ad Statuam reuerſum, vocem diuinam percepiſſe.* Et id ipſum ſane, Inſcriptiones illae plurimae, in cruribus Statuae Memnoniae inciſae, nec obſcure, innuunt. Complectuntur enim teſtimonia luculenta eorum, qui vere ſibi auditam fuiſſe vocem Memnonis, liquido aſſeuerare potuerunt, idque ſolenniter teſtari voluerunt. Eaque de cauſa, vt appareret omnibus, ipſos adhibita omni cura et ſollicitudine, in rei huius veritatem inquiſiuiſſe, annum quoque, Menſem, diem, ipſamque adeo horam, qua vocis ſonum perceperant, notandam et apponendam eſſe duxerunt. Quis hoc vnquam requiſiuiſſet, aut a quoquam expectaſſet, ſi vox Memnonia, omnibus pariter diebus, eademque hora, audiri ab vnoquoque potuiſſet, et audita re ipſa quoque fuiſſet. Ego, parum abeſt, vt mihi perſuadeam, cultores Chriſti, per totam Aegyptum, a temporibus ſeculi primi Aerae Chriſtianae, numero non exiguo diſperſos, cum Statuam Memnonis ludibrio haberent, vocemque eius, diuinam ſcilicet, quemadmodum in Inſcriptionibus ſaepe nuncupatur, magnopere deriderent, eo ipſo effeciſſe, vt ipſorum adverſarii, teſtimonia pro veritate miraculi Statuae Memnoniae, vndiquaque conquiſita, ipſi Statuae ſic infigerent, vt eorum memoria non

nisi cum ipsa Statua deleri posset. Inter omnes certe Inscriptiones, quae in cruribus Statuae huius cernuntur, nullam reperire potui, quae aetatem Domitiani superare videatur. Is vero, quod vulgo notum est, secundam aduersus Christianos persecutionem grauiorem, in imperio Romano excitauit. Pleraeque autem Inscriptiones aetatem Hadriani Imperatoris aperte loquuntur. Et ab hoc quidem tempore, Apologiae Christianorum pro veritate et diuinitate religionis Christi, per orbem coeperunt multiplicari, sicuti vicissim, aduersarii ipsorum, fidem eorum sanctam, editis etiam libris, omni animi nisu oppugnare sategerunt. In hac, quam nunc proposui, sententia, eo non parum confirmor, quod videam, neminem in exponendo hoc Statuae Memnoniae miraculo, tam prolixum esse, et ad argumentum hoc ornandum toties redire, atque PHILOSTRATVM, cuius eam ob rem testimonio saepiuscule vtendum nobis hic fuit. Neque vero eruditum quenquam latet, garrulum hunc Sophistam, *Apollonium* suum, cuius vitam se describere iactat, *Christo* Domino nostro, illius vero miracula, miraculis huius, eiusque Apostolorum, ausu non Stulto minus, quam impio opponere voluisse.

Adferuntur plures aliae Inscriptiones, ex crure Statuae Memnoniae dextro.

§. 5. Sed redeundum est ad argumentum, a quo nonnihil eramus digressi. Diximus nempe, et ex Inscriptionibus eorum, qui Statuam Memnonis viderunt, quique audiendae vocis illius supra modum se cupidos fuisse, ipsi testantur, satis probauimus, vocem illam non omnibus promiscue diebus, ab adstantibus, percipi auribus potuisse. Quando vero percipiebatur, summo mane, Sole oriente, hora prima, (vel, vt cum nostris hominibus loquar, hora sexta matutina) aut etiam hora secunda fieri id solebat. STRABONEM supra §. 1. intelleximus testantem, se *circiter horam primam* sonitum audiuisse. Et idem istud Inscriptiones plurimae, in cruribus Statuae Memnoniae visendae, etiam profitentur. Aliquam descripsit F. L. NORDENIVS, in * *Delineatione ruderum quorundam antiquorum in Aegypto*, quam in Pocockianis non inueni. Sic autem edita est:

TETRONIVS PRAEF. . . .
HORAM CVM PRIMAM CVMQVE
HORAM SOLTS SECVNDAM

PRO-

* Edita est Londini 1741. et ex ea Excerpta dedit Auctor *des principaux Ecrits, qui se publient*, Mars 1742. Artic. IV. p. 367. &c.

PROLATO OCEANO LVMINAT
ALMA DIES

VOX AVDITA MIHI EST
BENE MEMNONIA.

Lineam primam ita credo ſcriptam fuiſſe

PETRONIVS PRAEF. AEG.

Petronius ille * quisquis fuit, nuncupatur *Praefectus Aegypti*, cuius dignitatis in hiſce Inſcriptionibus mentionem ſaepius fieri videmus. Et apud GRVTERVM in *Theſauro* P. CXIII. Inſcr. I. occurrit COR. POSTVMVS PRAEF. AEGYPTI. Sequitur deinde Diſtichon hoc:

Horam cum primam, cumque horam Solis ſecundam
Prolato Oceano luminat alma dies.

Teſtatur ergo *Petronius* hicce, ſe vocem Memnonis bis audiuiſſe, hora prima diei, et ſecunda. Teſtatur praeterea idem, *vocem Memnoniam ſibi bene auditam eſſe.* Quo non ita obſcure innuitur, vocem hanc *bene* et diſtincte, ab omnibus et ſemper haudquaquam audiri conſueuiſſe. Quid enim opus ceteroquin fuiſſet, iſtud ceu ſingulare quidpiam hic obſeruaſſe? In crure Statuae Memnoniae dextro, porro et iſta legitur Inſcriptio, quam appono, prouti eam primitus ſcriptam fuiſſe opinor:

** ANNO V. HADRIANI
IMP. T. HATER. . .
NEPOS PRAEF. AEG.
AVDIT MEMNONEM
XII. K. MART. HORA I—S.

 Inſcri-

* Non crediderim, intelligi hic *Petronium*, qui in Praefectura Aegypti, ſucceſſit Cornelio Gallo, bellumque cum Aethiopibus geſſit. Hiſtoria Romana multos nobis exhibet viros illuſtres, nomine *Petronii* conſpicuos. Plurimi etiam nomen hoc gerentes, occurrunt in Inſcriptionibus. Vide *Indicem Gruterianum.*

** Cum editione *Pocockiana*, conferenda hic eſt *Nordeniana*. Ex vtraque, Inſcriptionem hanc, emendate, vt ſpero, transſcribere licuit.

Inſcriptionem hanc poni curauit *Titus Haterius Nepos.* Eſt autem *Haterii* nomen neque Faſtis Conſularibus, neque Inſcriptionibus Romanis inauditum. In noſtra Inſcriptione ſignificatur, *Titum Haterium Nepotem, Aegypti Praefectum, Anno* V. *Hadriani Imp.* XII. *Kal. Mart. audiuiſſe Memnonem, hora I—S.* id eſt, vti aliae Inſcriptiones habent, *hora prima ſemis:* quaſi dicas, hora dimidia poſt primam. In Schedis Nordenianis, et hanc inuenio Inſcriptionem, ſic, vt auguror, legendam:

CLAVDIVS MAXIMVS
LEG. XXII. AVDIVI MEMNONEM
HORA I. SEMIS. C. AEMILIVS
HORA PRIMA SEMIS AVDI
VI VOCEM MEMNONIS.

Inſcriptionem hancce Coloſſo incidi curarunt duo, qui ſimul ad audiendum Memnonem profecti erant, eiusdemque vocem coniunctim audiuerant, *Claudius Maximus*, et *C. Aemilius.* Quod ad priorem attinet, nomen *Claudii Maximi*, in hiſtoria Seculi II. inclytum fuit. Militauerat primum in Legione XXII. quod in noſtra Inſcriptione memoratur, forte Centurio, aut Tribunus, vel Praefectus Legionis, ſiue Cohortis. Erat autem Legio XXII. * ab Auguſto Caeſare in Aegypto collocata. Poſtea Claudius Maximus ad Proconſulatum Africae euectus eſt, quod ex APVLEII Apologia, coram eo recitata, ſatis intelligitur. Alius vtique eſt *Claudius Maximus*, ** quem inter Magiſtros habuit, audiuitque M. Aurelius Antoninus Philoſophus. In Pocockianis Inſcriptionibus vero, quae in crure dextro leguntur, et iſta habetur, ſic, vti cenſeo, legenda.

V. NONAS MARTIAS
FELIX AVGG LIBERTVS
ET PROCVARTOR VSIACVS
HORA PRIMA SEMIS
MEMNONEM
AVDIVIT.

In

* *Notitia Dignitatum Imperii* fol. 24. a. Edit. Lugdun. 1608.

** CAPITOLINVS in *M. Aurelio Antonino Philoſopho*, cap. 3. vbi conſulendae eruditorum notae, et PAGIVS in *Critica Annal. Baron.* ad ann. 144. num. I.

In eodem crure dextro legitur etiam ſequens Inſcriptio:

* C. MANIVS HANIOCHVS
DOMO CORINTHIVS . . . . . ITEM
. . . . AVDIVI MEMNONEM ANTE SECV. HORAM
XIII. . . . . . TITIANO COS. EODEM DIE
HORA PRIMA EIVSDEM DIEI.

Inſcriptionem hanc poni iuſſit *Manius, Haniochus*, id eſt *Agitator.* Gloſſae veteres. *Agitator*, ἡνίοχος. Inſcriptio apud GRVTERVM P. LXXVI. num. 4. *C. Appuleio, Diocli, Agitatori primo Fact. ruſſatae.* Poſita autem eſt Conſule *Titiano*, id eſt, Anno Aerae Chriſtianae 245. Teſtatur vero *Manius*, ſe illo, quem dixi, anno, et die, cuius notam tempus nobis inuidit, audiuiſſe Memnonem ante horam ſecundam. Addiderat alius, verum cuius nomen tempus edax rerum obliterauit, ſe die eodem audiuiſſe Memnonis vocem. Ex quo colligere datur, vocem Memnonis, vbi nempe Sacerdotibus viſum ſic erat, nonnunquam die eodem plus ſemel auditam fuiſſe. Extat ibidem alia Inſcriptio in hunc ſenſum:

. . . .
PRAEF. AEG
AVDIT
MEMNONEM
XIII. K. APRILIS
VERO III. ET AMBIBVLO COSS.
HORA. I.

Inſcriptio haec confecta eſt, nomine cuiusdam Praefecti Aegypti, cuius nomen legi non potuit, Vero III. et Ambibulo Coſſ. Etiam vltimi huius Conſulis *Ambibuli* nomen miſerrime deprauatum eſt. Deſignatur ergo annus Hadriani Imperatoris X. aerae Chriſtianae, 126. Poſt alias quasdam et haec ſequitur Inſcriptio, quae ita reſtitui poſſe mihi videtur.

L. IVNIVS CALVINVS
. . . . . . MONTIS BERINI
AVDIVI MEMNONEM CVM . . . .
MINICIA . . . .
KAL. IVNIIS HORA II. ANNO . . . .

Cui

* *Pocockianam* Editionem correxi ex Schedis NORDENII.

Cui iungo et hanc

SEX. LICINIVS PVDENS
XI. K. IANVARIAS ANNO . . . . D. N.
DOMITIANI CAESARIS AVGVSTI
GERMANICI. AVDIVI MEMNONEM.

Annus imperii *Domitiani*, D. N. id eſt *Domini noſtri*, quem titulum Imperatorem hunc omnium primum affectaſſe, ſatis notum eſt: Annus, inquam, Domitiani, quo inſculpta fuit haec Inſcriptio, excidit. Alias rem eandem ſignificantes, Studio praetermitto. Sed temperare mihi non poſſum, quin prioribus, hanc quoque graecam ſubiungam, ex eodem crure dextro Statuae Memnoniae decerptam.

ΗΛΙΟΔΩΡΟC ΖΗΝΩ
ΝΟC ΚΑΙCΑΡΕΙΑΣ ΠΑ
ΝΙΑΔΟC ΗΚΟΥCΑ Δ. ΚΑΙ
ΕΜΝΗΣΘΗΝ ΖΗΝΩΝΟC
ΚΑΙ ΑΙΑΝΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ.

id eſt

Helidorus Zenonis filius
Ex Caeſarea Paneade
Audiui quater, et
Recordatus ſum Zenonis
Et Aeliani Fratrum.

Inſcriptionem hanc talem dedi, qualem conſtitutam inueni, in IACOBI PHIL. DORVILLII τȣ̃ μακαρίτȣ Animaduerſionibus ad Charitonem Aphrodiſienſem p. 532. vbi et hanc viri doctiſſimi obſeruationem legas. LEICHIVS *quoque tetigit hanc Inſcriptionem, legitque linea vltima* Αἰλιανȣ̃. *Forte non male* Κ᾽ Αἰλιανȣ̃. *Sunt exempla, vbi* καὶ *etiam in proſa ita mutilatum ſit. Poſſis etiam* Γαιανȣ̃. *In Inſcriptionibus notum nomen. Verum illud* Ἐμνήσθην *animaduerti velim. Solebant peregrinantes, pietatis et memoriae cauſa, abſentium et relictorum amicorum et cognatorum, in his locis, vbi ſuam relinquere volebant memoriam, etiam eorum nomine ſcripto, ſe teſtari non immemores fuiſſe. —— Bene in hac Pocockiana Inſcriptione,* Ἐμνήσθην LEICHIVS *vertit:* Recordatus ſum. *Meminit nempe Heliodorus fratrum ſuorum, qui*

qui si non aliud, saltem aeternitatem nominis sui, cuius auidi erant veteres fuerunt consecuti.

§. 6. Describamus etiam nonnulla, quae in crure Memnonis sinistro insculpta cernuntur. Ex latinis Inscriptionibus sequens occurrebat mirifice inquinata; sed quam sic recte satis legi posse existimem

Aliae Inscriptiones, ex crure sinistro Memnonis, latinae.

S. MITHRIDATICVS TRIBVNVS
LEG. XXII. DEIOT. XIII. K. IVL.
MEMNONEM AVDIVI H I.

Auctor Inscriptionis huius fuit *Mithridaticus*, *Tribunus Leg.* XXII, quam Legionem in Aegypto ab Augusto collocatam fuisse, §. 5. monuimus. Quod ibi iam sequitur, DEIOT. pertinet ad eandem Legionem, quippe cui aliquando *Deiotarianae* cognomen inditum fuerit. *Legionis* XXII. *Deiotarianae* mentionem habes apud GRVTERVM in Thesauro Pag. CCCLXXIII. num. 4. Testatur autem Tribunus hicce, sibi vocis Memnoniae audiendae copiam factam fuisse D. XIII. *Kal. Iul.* qui forte fuit dies Solstitialis, qui in Statua hac obseruari poterat, *hora prima*. Anni vero nota excidit. Est in eodem crure Inscriptio alia latina, docens vocem Memnoniam auditam nonnunquam fuisse ante horam primam. Eam ita lego:

PETRONIVS S. BALBVS
PRAEF PR. LEG. AVDIVI MEMNON.
VI. IDVS MARTIAS
SERVIANO III. ET VARO COSS.
HORA DIEI ANTE PRIMAM.

In linea secunda aliter vix legere potui, quam *Praefectus Primae Legionis*. Quandoquidem vero Legio prima in Aegypto collocata non erat, praestaret forte legere PRAEF. AEG. vt intelligatur *Praefectus Aegypti*. Fuit autem Inscriptio ista Statuae incisa Anno Christi 134. imperante Hadriano, Seruiano III. et Varo Coss. Ita enim haud dubie nomina illa legenda sunt. Denique et hancce Inscriptionem latinam subiicere operae pretium duxi.

. . . .
PROCOS. ITERVM HORA
DIEI SECVNDA . . . . EGI GRATIAS.

Proconſulis, cuius haec eſt Inſcriptio, nomen tempus deleuit. Significat autem ſe Memnonis vocem *iterum* audiuiſſe, quemadmodum de Caecilia quadam, legimus in alia Inſcriptione. Δεύτερον ἀκὲσασα Μέμνονος, *Cum iterum audiuiſſet Memnonem.* Illud vero, quod in fine huius Inſcriptionis legitur, EGI GRATIAS, obſeruationem vtique meretur. Hinc enim merito colligere licet, pietatis et religionis ergo adiiſſe Memnonem, qui vocem eius audire diſcupiebant, eaque audita, ſiue Memnoni ipſi, quod probabilitate non caret, ſiue Diis aliis egiſſe gratias.

Inſcriptiones quaedam, ex eodem crure, graecae.

§. 7. Sunt et in crure eodem Inſcriptiones nonnullae graecae, ex quibus eas adferemus, quae id prae ceteris mereri videntur, et quas, tametſi ſupra modum, temporis inclementia inquinatas, aliqua tamen ratione legere et intelligere potuimus. Inter eas quas dixi, occurrit haec, quam ita legi poſſe exiſtimamus:

ΓΑΙΟϹ ΙΟΥΛΙΟϹ ΔΙΟΝΥϹΙΟϹ
ΑΡΧΙΔΙΚΑϹΤΗϹ ΘΕΩΝΟϹ
ΑΡΧΙΔΙΚΑϹΤΟΥ ΥΙΟϹ ΚΑΙ
ΠΑΤΗΡ. ΗΚΟΥϹΑ ΜΕΜΝΟ
ΝΟϹ ΩΡΑϹ ΠΡΩΤΗϹ.

id eſt:

Caius Iulius Dionyſius,
Primarius Iudex, Theonis
Iudicis primarii et filius, et
Pater. Audiui Memnonem
hora prima.

Sequitur ibidem alia Inſcriptio, mendis etiam magis vitiata; ſed quae ſic vtcunque conſtitui poteſt.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟϹ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑϹΙΛΙΚΟϹ
. . . .
. . . ΗΚΟΥϹΑ ΜΕΜΝΟΝΟϹ ΤΟΥ ΟϹΙΟΤΑΤΟΥ
ΜΕΤΑ ΤΗϹ ϹΥΜΒΙΟΥ ΑΡϹΙΝΟΗϹ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΙΛΟΥΡΙΩΝΟϹ ΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟ
ΔΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΕΤΕΙ ΙΕ ΑΔΡΙΑΝΟΥ
ΚΑΙϹΑΡΟϹ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ . . . . ΧΟΙΑΚ.

id eſt:

Artemidorus, Ptolemaei filius, Caeſaris Procurator

. . . .

. . . *Audiui Memnonem ſanctiſſimum*
Vna cum coniuge Arſinoë, et
Filiis, Aelurione, qui et Quadratus nominatur,
Et Ptolemaeo, anno XV. Hadriani
Caeſaris Domini, Die . . . . . Menſis Choeac.

Inſcriptio haec videtur profecta eſſe ab Aegyptio indigena, quod nomina propia quae hic occurrunt, ſatis teſtantur. Inſculpta autem fuit anno Hadriani XV, Chriſti Domini CXXXI. menſe *Choeac*, qui *Novembri* fere reſpondet. Verum notam diei, tempus exedit. In alia Inſcriptione graeca iſta tantum legere ac intelligere potui verba: ΛΟΥΚΑϹ ΩΡΑϹ Γ. ΗΚΟΥϹΑ. Quibus ſignificat *Lucas* quidam, ſe vocem Memnonis *audiuiſſe hora tertia.* In ſequenti illud obſeruari meretur, quod neſcio quis, *Marcus* nomine, teſtatur: ΕΚΛΥΟΝ ΜΕΓΑ ΦΩΝΗϹΑΝΤΟϹ ΜΟΙ. *Audiui* Memnonem, *qui mihi magnum quid*, et valde Sonorum, *inſonuit.* Nam plerumque ſonus ille tenuis erat atque obſcurus. Verum videtur vox illius Coloſſi nonnunquam ſonuiſſe fortius quid, et ſuauius, ac forte diutius etiam perſeveraſſe. Colligi id poſſe videtur etiam ex ſequenti Epigrammate, quod ibidem extat, quodque hunc in modum conſtituendum eſſe arbitratur mecum, vir longe doctiſſimus, rerumque harum peritiſſimus, quocum et Epigramma, et meas ad illud cogitationes communicaui; ſed qui nomen ſuum me tacere voluit:

ΑΥΔΗϹ ΤΟ ΠΡΟϹΘΕΝ ΜΟΥΝΟΝ ΕΙϹΑΚΟΥϹΑΝΤΑϹ
ΝΥΝ ΩϹ ϹΥΝΗΘΕΙϹ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥϹ ΗΞΠΑϹΑΤΟ
ΜΕΜΝΩΝ Ο ΠΑΙϹ ΗΟΥϹ ΤΕ ΚΑΙ ΤΕΙΘΩΝΟΙΟ.
ΑΙΣΙΟΝ. ΙΝΑ ΚΑΤΑΝΟΩ ΚΑΙ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.
Η ΦΥϹΙϹ ΕΔΩΚΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟϹ ΤΩΝ ΟΛΩΝ.

Qui quondam ſolum audiueramus vocis ſonum
Eos nunc vt familiariter ſuos et amicos ſalutauit
Memnon Aurorae et Tithoni Filius,
Omine auſpicato, vt nempe ego et ſenſum perciperem harum vocum.
Ipſa natura eas promit, opifex totius vniuerſi.

M 2 Apparet

Apparet auctorem horum Iamborum, quisquis est, enthusiasmo quopiam correptum, credidisse, vocem Memnoniam rudem et informem, sibi aliquando clarius et distincte magis auditam fuisse, eo fine, vt mysteria ipsius naturae, vocem hanc proferentis, studiose inuestigaret. Vero etiam dissimile non est, fraudem Sacerdotum, hac forte occasione, sicuti et in aliis, insigniter enituisse. Versum tertium, ita vt edidimus, legendum esse, docuit ipse POCOCKIVS. Reliqua meis coniecturis, et amici dignissimi industriae debentur. Coronidem iis quae hactenus attuli, imponat Epigramma graecum, in crure Memnonis eodem incisum, lectuque hic non indignum, sicut illud restituit elegantium Musarum * dilectus alumnus:

Ἔκλυον αὐδήσαντος ἐγὼ Πόβλιος Βαλβῖνος.
Φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος ἢ Φαμενώφ.
Ἦλθον ὁμῦ δ' ἐρατᾷ βασιληΐδι τῇδε Σαβίνᾳ
Ὥρας δὲ πρώτας ἅλιος ἔχε δρόμον.
Κοιράνῳ Ἀδριανῷ πέμπτῳ δεκάτῳ ἐνιαυτῷ.
Ἄματα δ' ἔχεν Ἀθὺρ εἴκοσι καὶ πίσυρα
Εἰκόςῳ πέμτῳ ἄματι μηνὸς Νοέμβριος

id est:

Ego Publius Balbinus, audiui diuinas voces
Loquentis Memnonis vel Phamenophis.
Veni vero huc vna cum amabili regina Sabina;
Primae horae Sol habebat cursum.
Imperatoris Hadriani quinto et decimo anno.
Dies autem habebat Athyr mensis *viginti et quatuor.*
Vigesimo quinto die Mensis Nouembris.

Adderem hic libenter obseruationes celeberrimi D'ORVILLII, nisi id prolixum nimis esset. Eas itaque loco, quem in notis indicaui, a lectore harum rerum cupido euolui malim. Illud tantum obseruabo, auctorem huius Epigrammatis mentionem facere Sabinae, vxoris Hadriani Imperatoris, qua comite et praesente, vocem Memnoniam audiuerit. In aliis Inscriptionibus mentio etiam fit Hadriani ipsius, et

* IAC. PHILIPPVS D'ORVILLIVS Animaduersion. in Charitonem Aphrodis. p. 531.

et cum primis in hac, quam ex Statuae Memnoniae crure etiam sinistro, hic adscribo, sicut in Pocockianis legitur:

ΙΟΥΛΙΑC ΒΑΛΛΙΛΛΗC
ΟΤΕ ΗΚΟΥCΕ ΙΟΥΛΙΕΩΝΟC
Ο CΕΒΑCΤΟC ΑΔΡΙΑΝΟC

Quae sic videntur esse refingenda

ΙΟΥΛΙΑC ΚΑΜΙΛΛΗC
ΟΤΕ ΗΚΟΥCΕ ΤΟΥ ΜΕΜΝΩΝΟC
Ο CΕΒΑCΤΟC ΑΔΡΙΑΝΟC.

id est:

Iulia Camilla hoc poni iussit
Quo tempore Memnonem audiuit
Adrianus Augustus.

Ex iis quae hactenus in medium attulimus, licet iam colligere, Colossum saxeum Memnonis, certis quibusdam temporibus, vocem emisisse, aut sonum, quem adstantes miraculi instar exceperunt, vnde factum est, vt ad eum audiendum, ex omnibus terrae regionibus confluerent homines, viri etiam summis dignitatibus conspicui, et ipsi adeo Imperatores cum suis vxoribus, spectaculi huius testes esse non dedignarentur. Nam Hadrianum Imperatorem, non minus, quam vxorem eius Sabinam, audiuisse vocem Memnonis Thebaei, Inscriptiones quarum toties mentionem feci, luculenter euincunt. Docent eaedem Inscriptiones, vocem illam celebratam Memnoniam, non auditam fuisse quotidie, quod veteres quidam, eosque inter STABO quoque et PAVSANIAS, perperam asseruerunt; sed iis tantum diebus, quos eligebant Sacerdotes. Audiebatur autem illa vox nonnunquam ante horam diei primam, plerumque hora prima; sed et aliquanto serius, quin et hora secunda, aut etiam tertia. Vti vero Memnon haudquaquam cunctis diebus resonabat, ita vicissim diebus nonnullis, sonum vocis tam desideratum, post aliquod, forte vnius horae interuallum, repetebat, vt proinde vox eius eodem die bis, et forte etiam ter audiri potuerit. Quibus autem ea contingebat felicitas, vt vocis Memnoniae fierent participes, maiorem in modum sibi gratulabantur, Diisque grates persoluebant, praesertim si vox audita, solito paulo esset distinctior et sonora magis. Quomodo vero res haec, ante

 Pto-

Ptolemaeorum, aut etiam Cambysis tempora, florentibus etiamnum rebus piscorum Aegyptiorum, se habuerit, penitus ignoramus, nisi quod nonnullos tradidisse videamus, (§. 8.) ante calamitatem Statuae huic a Cambyse inflictam, vocem eius fuisse pleniorem, distinctam magis meliusque percipi potuisse.

Luciani locus de voce Memnonis expenditur.

§. 8. Argumentum, in quo ornando nunc versatus sum, prius in vniuersum dimittere haud possum, quam locum tetigerim LVCIANI, qui aliquid continet, nobisque offert prorsus singulare. Nam in *Philopseude*, introducit *Eucratem* narrantem, * *se in Aegypto Memnonem audiuisse, non vulgari illo modo, quo et alii audiunt sonum quendam informem; sed oraculum ab eo ore aperto, septem versibus* (ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ,) *editum.* Ego non dubito, nec dubitabit quisquam alius, nil hoc esse, nisi merum auctoris faceti figmentum. At sicuti in figmento hoc supponitur, Memnonem Thebaeum loqui, vel edere vocem, quod vtique verum erat, ita etiam id, quod sequitur, Memnonem locutum esse ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ, *septem vocibus*, aliquid ex vero trahere, suspicor. Scimus, *numerum septenarium* ** apud Aegyptios in magna olim veneratione, sanctumque habitum, fuisse. Attentione vero inprimis dignum hic censeo, quod auctor libri vere elegantis περὶ ἑρμηνείας, qui nomen DEMETRII PHALEREI gerit, §. LXXI. scriptum reliquit: Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἠχοῦντες αὐτά. Καὶ ἀντὶ αὐλοῦ καὶ κιθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας. *In Aegypto vero, Sacerdotes etiam per* VII. *vocales, quasi hymnis Deos celebrant, dum eos ordine continuo sonant, et apud ipsos loco tibiae et cytharae, literarum harum sonus auditur ob suauitatem vocis.* Obseruari hic velim, id quod auctor eximius affirmat, non de omnibus in Aegypto Sacerdotibus, Sacerdotumque collegiis, verum esse; sed de quibusdam tantum. In Sacris Isidis et Osiridis, citharam tibiamque, aut tubam, adhibitam fuisse, eruditos non fugit, et si res postularet, facile probari posset. Sed in quibusdam Aegypti vrbibus, Sacra a Sacerdotibus instituta, vsum tibiae et instrumentorum Musicorum, non admittebant. Sigillatim veteres id, de Abydenorum, in Thebaide, Sacerdotibus memoriae mandarunt. Certe credebantur illi, *** *sonum tubae*

* In Operibus T. II. p. 496. Edit. Salmur.
** Possunt hic videri *Prolegomena* nostra ad *Pantheon.* §. XXV.
*** AELIANVS *de Animal.* Lib. X. c. 28.

tubae detestari, tanquam similem rugitui asini. Illic * *Osiris colebatur* quidem; sed *in eius Templo non licebat nec cantori, nec tibicini, nec citharoedo, sacrificium auspicari, quemadmodum mos est aliis Diis.* Hic igitur locum habuisse videtur, vt Sacerdotes, reiecto alio quocunque concentu Musico, Sacra auspicarentur, septem vocales sonando, et cantum hunc religiosum saepius repetendo. Notum vero est eruditis, ** Abydi Memnonis fuisse ostendique consueuisse regiam, quam Graeci *Memnonium* appellant, vnde suspicari subit, etiam hic Amenophin specie aliqua cultus religiosi honoratum fuisse. An non probabile videbitur lectori cordato, cantum VII. vocalium, ad Memnonem quoque relatum, et in eius honorem adhibitum fuisse? Graecis vsus VII. vocalium diu ignotus mansit. Illi vocalibus V. quos et ab ipsis acceperunt Itali, contenti, *** sero valde vsum vocalium Η, et Ω, receperunt, idque, vt credo, ex Aegyptiorum Lingua. Non abs ratione auguror, Sacerdotes Thebaeos, discrimen VII. vocalium excogitasse, forte ad imitationem VII. Planetarum coelestium, † quibus etiam eas sic volebant esse consecratas, vt vnaquaeque illarum signum esset et character, alicuius ex totidem Planetis. Videntur illi inuento huic suo maximum statuisse pretium, in illiusque perpetuam memoriam instituisse, vt Sacra in Thebaide, Thebis praecipue et Abydi, cantu VII. vocalium personarent. Et quandoquidem Colossus Thebaeus, solerti Sacerdotum artificio, ita constructus erat, vt vocem quouis ferme die, toties certe, quoties id e re sua putabant Sacerdotes, emitteret, vero dissimile profecto non est, Sacerdotes eosdem Colossum suum eum in modum disposuisse, vt vox illius inuenti sui memoriam celebraret, aut vt VII. vocales ordine resonaret. Disquirere operae pretium est, num non forte hoc ipsum, quod dixi, lateat sub antiqua quadam Aegyptiorum traditione, cuius ex ANTICLIDE, mentionem

* STRABO Lib. XVII. p. 560.

** Vide supra Synt. II. cap. II. §. 4.

*** Vide SCALIGERI Animaduersiones in Eusebii Chronicon, fol. 110. 111. &c. SALMASIVM ad Inscriptionem Herodis Attici, p. 42. 43. &c. Edit. Crenii. BENTLEIVM de Epistolis Phalar. p. 241. 242. et IOHAN. BVHERII Praesidis quondam in Senatu Diuionensi, Dissertationem, *de priscis Graecorum et Latinorum literis*, quae ad calcem *Palaeographiae Montfauconii* edita, et deinde inter Viri illius illustris Dissertationes Herodoteas auctior prodiit, num. X.

† Videri possunt *Prolegomena* nostra, vbi supra.

tionem PLINIVS iniicit. Lib. VII. c. 56. Fert autem illa, *in Aegypto quendam nomine Menona, XV. annis ante Phoroneum, antiquissimum Graeciae regem, literas inuenisse.* Addit PLINIVS ibidem, ANTICLIDEM *id Monumentis approbare conatum esse.* De literis in vniuersum, earumque inuentione id verum esse non posse, eruditi sciunt, quos non latet, * Aegyptios vnanimiter omnes, ab antiquo, inuentionem literarum, suo *Thoth*, vel *Mercurio*, vnice in acceptis retulisse, idque PLINIVS ipse, loco adducto, obseruare non neglexit. Quod igitur idem de Menone refert, non videtur, nisi de literis quibusdam intelligi tantum posse. Quia nempe, vti suspicor, vetus fama ferebat, Memnonis Statuam vocales VII. quotidie resonuisse, id quibusdam occasionem praebere potuit, vt sibi persuaderent, eum literas has vocales inuenisse, in primis, cum Aegyptii Statuam illam communiter *vocalem* solerent appellare, quod infra cap. V. videbimus. Id vero neminem turbare aut morari debet, quod PLINIVS inuentorem literarum *Menonem* vocitet. Nam eodem modo, nomen *Memnonis*, etiam apud alios Scriptores, librariorum culpa, scriptum deprehendimus. In memoriam hic redit Oraculum aliquod Apollinis, quod ex PORPHYRIO seruauit EVSEBIVS, in *Praepar. Euangelica*, Lib. V. c. XIV.

Κληΐζειν Ἑρμῆν, ἠδ' ἠέλιον κατὰ ταῦτα
Ἡμέρῃ ἠελίȣ· μήνην δ' ὅτε τῆς δε παρείη
Ἡμέρῃ, ἠδὲ Κρόνον· ἠδ' ἑξείης ἀφροδίτην
Κλήσεσιν ἀφθέγκτοις, ἃς εὗρεν μάγων
ὀχ' ἄριϛος.
Τῆς ἑπταφθόγγȣ βασιλεὺς ὃν πάντες ἴσασιν.
Καὶ, Ὀϛάνην λέγεις, εἰπόντων, ἐπήγαγεν
Καὶ σφόδρα καὶ καθ' ἕκαϛον ἀεὶ θεὸν
ἑπτακιφώνην.

Quae in versione VERGERII ita latine sonant:

Mercurium ac Solem simul appellare memento
Luce sacra Soli: tum Lunam, vbi venerit eius
Nota dies, Saturnum exin, natamque Dione,

Vocibus

* Potest hic videri *Pantheon* nostrum Lib. V. c. 5. §. 6.

Vocibus arcanis, quas maximus ille Magorum,
Septisonae Dominus reperit, notissimus idem
Omnibus.

Hic vero cum ab iis, qui praesentes intererant, succlamatum esset, Osthanem intelligis, *Apollo continuo subiecit:*

Magna quemque Deum et septena voce vocabis.

Oraculum hoc Apollini tributum, quod mihi tantam vetustatem prae se ferre non videtur, atque SCALIGERO, SELDENO, aliisque eruditorum Principibus, qui ex eo antiquitatem denominationis septem dierum hebdomadis, a totidem Planetis, demonstrare sategerunt, Oraculum hoc, inquam, viros doctissimos magnopere torsit, neque hactenus Deus aliquis ex machina apparuit, qui nodum illum plene et perfecte solueret. Multa equidem praeclare de hoc loco obseruauit * SELDENVS; sed supersunt quae etiamnum vberiorem discussionem merentur. In Oraculo illo, non respici puto ad res Babyloniorum, quod volebat ** SCALIGER; verum Aegyptiorum. Quod autem EVSEBIVS ex PORPHYRIO addit, quosdam audito Oraculo Apollinis, succlamasse, per βασιλέα ἑπταφθόγγȣ, *regem septisonae* designari *Osthanem*, ex eo ortum videtur traxisse, quod a Scriptoribus quibusdam recentioribus; sed falso, perhibitum deprehendamus, *** Osthanem Persarum Magum, Sacris Templisque in Aegypto praefuisse. Verosimilius longe per *Magum praestantissimum*, eundemque *regem Septisonae* intelligi poterit *Necepsos* Aegyptius, † *Aegypti iustissimus Imperator, et optimus quoque Astronomus.*

†† *Quique Magos docuit mysteria vana Necepsos.*

Video peringeniosum MARSHAMVM id etiam obseruasse quidem: nam ††† *Necepsos*, inquit, *rex Aegypti, Osthanis Magorumque praeceptor, merito dici potest*, Magorum praestantissimus, *cum de regno Osthanis omnino non constet;* at impense miror, eum sibi tamen illic persua-

* *De Iure Naturae et Gentium* &c. Lib. III. c. 19.
** *Prolegom. in Libros de emendatione Temp.* fol. XLVI. et XLVII.
*** Videri possunt *Prolegomena* nostra in *Pantheon* §. LXII.
† IVLIVS FIRMICVS Mathes. Lib. IV. c. 16.
†† AVSONIVS Epist. XIX.
††† In *Canone Chronico*, ad Sec. XVI. p. 476. fin.

perſuaſiſſe, ac aliis perſuadere voluiſſe, in oraculo neque hunc neque illum intelligi. Ἑπταφθόγγον, vult eſſe VII. *orbium coeleſtium harmoniam*, βασιλέα vero τῆς ἑπταφθόγγȣ, *regem Apollinem*, vtpote qui harmoniae orbium coeleſtium praeeſſe crederetur. Nam etſi inficias minime eam, Apollinem ex Theologorum Graecorum ſententia, tali ſenſu dici poſſe, et perquam commode, βασιλέα τῆς ἑπταφθόγγȣ, *regem Septiſonae*, id tamen in Oraculo noſtro locum non habet, quicquid MARSHAMVS hic; ſed profecto incaſſum, diſputet. Ait nempe Oraculi auctor, quisquis eſt, *regem* illum *Septiſonae*, quem deſignare voluit, eſſe *Magorum praeſtantiſſimum*, qui docuerit VII. Planetas, propriis diebus, precibus arcanis myſticis inuocare, quod vtique Necepſo, at minime Apollini conuenit. Itaque adſtantes ſubinnui coniiciebant *Oſthanem*; ego vero *Necepſo*. Me quidem iudice, *Septiſona*, eſt regio, quae vocales ſeptem continuo reſonat, intelligiturque in Oraculo *Aegyptus*, ac illa ſpeciatim regionis huius pars, in qua vſus VII. vocalium inuentus erat, et quotidie ſolenniter recolebatur, Thebais videlicet, aut forte ager Thebaeus. Illius regem, et totius forte Aegypti, credo fuiſſe Necepſon. Illud vero eruditis expendendum relinquo, an non per θεὸν ἑπτακιφώνην, *Deum ſepties vocalem*, Memnon Thebaeus intelligi poſſit, ex cuius quippe ore diuino, VII. vocales, quibus magna naturae myſteria ſubinnui credebantur, quotidie audirentur. Satis certe veroſimiliter, * vir doctiſſimus arbitratur, per Θεὸν ἑπτακιφώνην deſignari *Solem*, neque diffiteri poſſum, rationes quibus ad iſtud euincendum vſus eſt, pondus habere apud me non leue. Secundum quosdam vero Sacrorum in Aegypto interpretes, Memnon habebatur Εἴκων βασιλέως Ἡλίȣ, *imago expreſſa Dei Solis*, quod inprimis Epigramma iamiam adferendum liquido teſtatur. Inficias quidem haud eo, nunc non extare quenquam, praeter LVCIANVM, qui vocis ſeptemplicis a Memnone editae, mentionem aliquam iniecerit; at memoria tenendum eſt, aliam fuiſſe rationem vocis Memnoniae, antequam Statua illa mutilaretur, atque ex iis, quae poſt aetatem Cambyſae in illa obſeruantur, aeſtimandum minime eſſe ſtatum eius primaeuum. Extat in crure ſiniſtro Statuae Memnoniae, Epigramma graecum, miſerrime corruptum, cuius initium ſupra dedi, cap. III. §. 2. quo non obſcure ſignificatur, mutilationem Statuae ſubſecu-

* SELDENVS vbi ſupra p. 422. Edit. Lipſ. Adde MARSHAMVM loc. citat.

ſecutam eſſe vocis illius in deterius mutationem et corruptionem. Epigramma hunc fere in modum reſtitui poſſe videtur:

A. ΕΘΡΑΥϹΕ ΚΑΜΒΥϹΗϹ ΜΕ ΤΟΝΔΕ ΤΟΝ ΛΙΘΟΝ
ΒΑϹΙΛΕΟϹ ΗΛΙΟΥ ΕΙΚΟΝΑ ΕΚΜΕΜΑΓΜΕΝΟΝ.
ΦΩΝΗ ΔΗ ΗΔΥΜΟϹ ΗΝ ΠΑΛΑΙ ΜΟΙ ΜΕΜΝΟΝΟϹ.
ΤΑ ΠΑΘΗ ΔΕ ΟϹϹΑ ΗΝ ΑΦΕΙΛΕ ΚΑΜΒΥϹΗϹ

B. ΔΥϹΦΟΡΑ ΓΕ. ΝΥΝΙ ϹΟΙ ΑϹΑΦΗ ΤΑ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.
ΟΛΟΦΥΡΟΜΑΙ ΤΗϹ ΠΡΟϹΘΕ ΔΕΙΛΟΤΑΤΕ ΤΥΧΗϹ.

A. *Vulnerauit me Cambyſes huncce lapidem*
In effigiem regis Solis conformatum.
Vox mihi ſuauis quondam erat Memnonis.
At voces laetitiae aut triſtitiae affectum diſtincte teſtantes abſtulit Cambyſes.

B. *Sane intoleranda narras. Vox tua nunc obſcura ſonat et non intelligenda,*
Deploro eam, quae olim te, miſerrime, afflixit calamitatem.

Eſt dialogus inter Memnonem, eiusque ſpectatorem. Quid verſu quarto ſibi velint τὰ πάθη, nemo melius explicuerit CALLISTRATO, cuius de ſaxea Memnonis effigie, haec ſunt verba in *Statuis* p. 877. Edit. Morelli Pariſienſ. εἶχεν οὖν ἐγκεκραμένα καὶ τὰ λυποῦντα· καὶ πάλιν ἡδονῆς αἴσθησις αὐτὸν καταλάμβανεν, ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν παθῶν πληττόμενον. Quae ſic vertit MORELLVS. *Memnon ea quae triſtitiam adferrent, admixta habebat: rurſusque ipſum voluptatis ſenſus occupabat; ab vtrisque affectibus perculſum.* Multi veterum, quorum loca allata videri poſſunt, §. 2. fingebant Memnonem, etiam poſtquam Cambyſis iuſſu mutilatus eſſet, affectum vtrumque, et laetitiae et doloris, quotidie teſtari perrexiſſe. Cum vero figmentum hoc ipſa quotidiana experientia falſi argueret, auctor Epigrammatis noſtri, id tantum ante Cambyſis tempora locum habuiſſe, aſſeuerat. Et vero diſſimile non eſt, flebilem Memnonis caſum, voci quoque eius aliquod intuliſſe detrimentum. Multa ſunt, quae id mihi perſuadent. Sed quicquid tamen hoc eſt coniecturarum, id omne eruditorum examini et arbitrio perquam libens ſubmitto.

Causa huius prodigii alia nulla fuit, quam fraus Sacerdotum.

§. 9. Plures ex veteribus, in causam rei adeo singularis et rarae, quod lapis, ore veluti aperto, vocem tanquam loquentis, certo statutoque tempore emitteret, erant qui ad ipsam lapidis huius indolem et naturam recurrerent, existimantes, id lapidi huic esse proprium. Horum sententiam sequi videtur PAVSANIAS, quippe qui haec scripserit. * *Lapis, qui Megaris ostenditur, si quis eum calculo percusserit, eundem, quem pulsae fides,* ** *sonum reddit. At enim Colossum, qui Thebis Aegyptiis est, trans Nilum, maiore vtique cum admiratione spectaui. — Quotidie sub ipsum Solis ortum sonum edit, qualem vel cytharae, vel lyrae nerui, si forte* (dum tenduntur) *rumpantur.* Et profecto admiratione multo dignius censeri debet, quod lapis, nulla accedente causa externa, proprio quodam veluti motu, vocis aliquam speciem, praestituto tempore, edat, hominisque loquelam imitetur. Fuerunt equidem, qui id virtuti diuinae attribuendum esse somniarent, quos inter agmen ducere videtur PHILOSTRATVS et CALLISTRATVS, vide §. 1. illiusque sententiae non pauci ex iis fauent, quorum Epigrammata in Statua Memnonia videntur insculpta. Verum alii suspicati potius sunt, lapidem arte quadam mechanica ad emittendum vocis sonum dispositum fuisse. *Statua haec*, inquit *** vetus quidam Grammaticus, *arte quadam mechanica, ita composita erat, vt humana voce regem et Solem salutaret.* Neque aliter EVSTATHIVS, cuius locum dedimus §. 2. rationes subduxit. Et memini inter recentiores nostros eruditos reperiri, † qui artificii huius rationem explicare nobis voluerint. STRABO loquelam istam Statuae Memnoniae fraudis habuit suspectam, etsi, quanam in re fraus consisteret,

* In *Atticis* p. 101.

** Beatus LA CROZIVS, vbi in Aduersariis MSS. breui, vt spero, sub nomine *La Crozianorum* edendis, locum hunc sibi notauit e PAVSANIA, haec addit. *Eiusmodi lapidem vidi in Britannia Armorica.* PETRVS etiam VALLENSIS mentionem facit lapidis supra modum duri, in Pyramide Memphitica a se inuenti, qui percussus sonum reddiderit, tanquam campanae, peracutum; sed insigniter suauem et iucundum. *Les Voyages* de PIETRO DELLA VALLE To. I. p. 277. versionis gallicae.

*** Vide supra §. 3.

† KIRCHERVS in *Oedipo.* BOURDELOT *histoire de la Musique* To. I. p. 55.

ſiſteret, neſcire ſe aperte fateretur. * *Circiter horam primam*, inquit, *ſonitum audiui: vtrum a baſi, ſiue a Coloſſo, an vero ab aliquo eum circumſtantium editus fuerit, non habeo affirmare: cum propter incertitudinem cauſae, quiduis potius credere ſubeat, quam ex lapidibus ſic compoſitis ſonitum edi.* De Chriſtianis dubium non eſt, quin hoc omne quicquid eſt, artibus, aut etiam praeſtigiis magicis Sacerdotum, in acceptis retulerint. Si etiam credimus SYNCELLO, qui id ex antiquiori vtique ſcriptore accepit, ** ipſe Cambyſes Perſarum rex, ea de re perſuaſus fuit, et hac eadem de cauſa, Coloſſum in medio rumpi iuſſit, νομίζων εἶναι γοήτειαν ἐν αὐτῷ, *exiſtimans latere in ea aliquas praeſtigiatoris fraudes.* Non aliter de hoc prodigio ſenſit ſeuerus morum cenſor, IVVENALIS, quando de Statua Memnonia cecinit Sat. XV.

Dimidio magicae reſonant vbi Memnone chordae.

Et profecto rem ita ſe habuiſſe, euentus teſtatum omnibusque manifeſtum fecit. Nam poſtquam Sacra gentilium in Aegypto, per Imperatores Chriſtianos, aut plane abolita, aut ad languorem extremum redacta fuere, poſtquam Sacerdotes, reditibus opimis, omnique auctoritate ac poteſtate exuti ſunt, Statua illa altum ad hoc noſtrum vsque tempus ſeruauit ſilentium, visque illa mirifica, quam illi ineſſe credidere veteres, penitus deſiit. A temporibus Seculi IV. inclinati, et V. aerae Chriſtianae, non memini, ſcriptorem quenquam, ſiue Chriſtianus ſit, ſiue Muhamedanus, Statuae Memnoniae, ceu exiſtentis etiamnum, aut ſibi viſae, mentionem aliquam facere. Et ignoraremus hodieque, ſupereſſetne Statuae illius aliquid, niſi CLAVDIVS SICARDVS primo, eam ſe oculis vſurpaſſe, affirmaſſet, eamque poſtea RICHARDVS POCOCKIVS accurate deſcripſiſſet, et deſcriptioni elegantem Statuae Memnoniae delineationem addidiſſet. Hic igitur eſt Statuae illius antiquiſſimae et multo celeberrimae verus reſtaurator.

N 3 CAPVT

* Vide ſupra §. 1.
** In *Chronographia* p. 151.

CAPVT V.

De nomine Osymandyae, quo Statua Memnonia ab Aegyptiis designari consueuit.

Amenophin, siue Memnonem Aegyptium, et Osymandyen, eundem esse, docet Strabo. §. 1. Neque Osymandias Diodori, si is recte excutiatur, ab Amenophi, vel Memnone differt. §. 2. Eiusdem Statua Osymandyae, eadem plane est cum Memnonia. §. 3. Id ipsum denique ex nomine ipso Osymandyae confirmatur. §. 4.

§. 1.

Amenophin, siue Memnonem Aegyptium, eundem esse cum Osymandya, docet Strabo.

De Osymandya in superioribus quaedam iam delibauimus. Diximus autem * *Osymandyen* ab *Amenophi*, cuius saxea effigies, Thebis cernebatur, diuersum haut quaquam fuisse. Auctorem huius rei habemus STRABONEM ipsum, qui id, quod refert, ab incolis illius regionis accepit. Verba eius Lib. XVII. p. 559. ita sonant: Ὁ Μέμνων ὡς φασὶν, ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων Ἰσμάνδης λέγεται. *Memnonem dicunt ab Aegyptiis Ismandem vocari.* Quisnam sit ille *Ismandes*, hodie nos lateret, nisi ex DIODORO *Siculo*, disceremus, Thebis, eodem in loco, in quo conspicienda erat Statua Memnonia, celebratum quoque fuisse nomen *Osymandyae*. Et profecto, si vera sunt, quae de isto Thebaeorum, et totius Aegypti rege, DIODORVS commemorat, credi vix potest, fuisse vllum ex omnibus Aegypti regibus, et multitudine et magnitudine rerum gestarum illustriorem, et tum in patria, tum apud exteros celebriorem. Et tamen, si DIODORVM, et, ad quem is prouocat, HECATAEVM *Milesium*, eximas, vix est inter veteres quisquam, apud quem illius nomen reperias. Apud HERODOTVM, certe, qui celebriorum Aegypti regum commeminit, frustra quaeras *Osymandyen*. In ERATOSTHENIS Catalogo regum Thebaeorum, nullum videas comparere huius nominis Principem. In ipsis MANETHONIS Aegyptii Dynastiis, *Osymandyas* prorsus exulat. Eam ob causam reperti sunt, ** qui *Osymandyen*, cognomen aliquod *Sesostris* fuisse, et illum in hoc tutissime quaeri et inueniri posse, persuasum haberent. Neque negari potest, res

* Synt. II. cap. I. §. 7. et cap. III. §. 3.
** PERIZONIVS Origin. Aegypt. cap. XVII. p. 306.

res gestas, quas historia tribuit Sesostri, cum illis, quae in *Osymandyae* rationibus ponuntur, permagnam habere affinitatem. Verum, vti dixi, credendum hic omnino STRABONIS testimonio *Ismandem*, vel *Osymanden*, quae nomina vnum eundemque designant, diuersum ab eo non esse, quem Graeci *Memnonem* vocitent. Quam sententiam video etiam * viro doctissimo, et in his rebus inprimis exercitato, placere et penitus probari.

Nec Osymandyas Diodori, si is recte excutiatur, ab Amenophi, vel Memnone Aegyptio differt.

§. 2. DIODORVS *Siculus* adduci non solet, tanquam opinioni huic fauens. Et certe, si quis historiam eius obiter legat, illius quam dixi rei, vestigium vix aliquod inueniet. Praestantissimi etiam viri, qui egregium hunc Scriptorem diligenti manu versarunt, ne suspicantur quidem *Osymandyen* illius, esse *Amenophin*, siue *Memnonem*, cuius inclyta erat in Aegypto Statua. Potius, cum Statua Memnonis, et Memnonium, nonnisi trans Nilum, in Libya Aegyptiaca reperiantur **, ipsi Palatium et Mausoleum *Osymandyae*, cis Nilum in Arabia Aegyptiaca locant. Vbi vero DIODORI verba, seria et attenta aestimatione perpendo, sentio quidem, eum, vbi ad hoc argumentum delabitur, non de visu, vti STRABO, et recentiores nostri peregrinatores; sed de solo auditu, ex aliorum nempe relationibus, loqui: verum aliter tamen iudicace haud possum, quam omnia illa, quae de *Osymandya*, et aedificiis ipsi consecratis, refert, ad *Memnonem* Aegyptium, et denominatum ab eo *Memnonium*, referenda esse. Tradit enim optimus hicce auctor, p. 44. a primis regum Thebaeorum sepulchris, vsque ad Monumentum Osymandyae, decem numerari stadia. Et hoc circiter esse interuallum, quod Statuam Memnoniam a regum Thebaeorum sepulchris disiungit, ex descriptione istius regionis Pocockiana, luculenter intelligi potest. Deinde ad Statuam Osymandyae describendam procedit, aitque, *esse omnium, quae in Aegypto reperiuntur, maximam*, id quod de Statua Memnonis, matrisque eius, vere dici posse, affirmare ausim. Argumenti loco ipsi est, quod Statuae huius *pes* plus *septem excedat cubitos, vel vlnas.* In Statua vero Memnonia, quam POCOCKIVS accurate mensus est, *longitudo pedis, nouem decemque pedum nostrorum est*, quae mensura illam DIODORI, magnitudine superat. Quod si vero consideres, non

* MARSHAMVS in *Canone Chron.* p. 427.

** Ita CLAVDIVS SICARDVS, dans les *Nouveaux Memoires des Missions*, To. V. p. 224. 225. T. VII. p. 161. POCOCK'S *Observations on Egypt*, p. 106. 107.

non per omnia inter se conuenire, veterum nostrorumque recentiorum, modulos mensurarum, absurdum non fuerit dicere, mensuram DIODORI, a Pocockiana, non ita longe discedere.

Statua Osymandyae, a Diodoro descripta, eadem est cum Memnonia.

§. 3. Illud vero ante omnia sententiam meam firmat, quod nisi me vana fallaxque decipit opinio, DIODORVS, de Statua *Osymandyae* loquens, ipsum *Memnonis* nomen adhibuerit. Verba eius haec sunt p. 44. Editionis Wechelianae, qua sola vti datum est: Παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς, ἐξ ἑνὸς τοὺς πάντας λίθου Μέμνονος τοῦ Συηνίτου· καὶ τούτων ἕνα μὲν καθημένον ὑπάρχειν μέγιστον πάντων τῶν κατ' αἴγυπτον· οὗ τὸν πόδα μετρούμενον ὑπερβάλλειν τοὺς ἑπτὰ πήχεις. Quod sic latine redditur: *In aditu perhibent, tres Statuas videri, ex vno saxo omnes, Memnonis Sycnitae opus. Harum vnam sedere, omnium in Aegypto maximam; quae pedis sui mensura, excedat cubitos septem.* Quid sibi hic velit *Memnon Sycnites*, si haec sit genuina lectio, dictu perquam difficile fuerit. Candide fatetur illustris MARSHAMVS: * *Vocem hanc non capio, neque interpres, qui Statuarium intelligit; nescio an sit patris nomen.* Post eum, alius eruditus Anglus de nomine eodem hocce iudicium tulit. ** *Opus est Memnonis Sycnitae, Statuarii haud dubie valde celebris.* At mihi videtur locus in mendo cubare, et insuper transpositione vnius vocis esse inquinatus. Existimo eum hunc in modum posse restitui. Παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς ἐξ ἑνὸς τοὺς πάντας λίθου, τοῦ Συηνίτου. Καὶ τούτων ἕνα μὲν καθημένον τοῦ Μέμνονος, ὑπάρχειν μέγιστον πάντων τῶν κατ' αἴγυπτον. Verte: *In aditu perhibent tres Statuas videri, omnes ex vno lapide, Syenite videlicet. Harum vnam Memnonis sedere, omnium in Aegypto maximam.* Ferebant nempe, in aditu vestibuli tres esse Statuas, omnes ex vno lapide excisas, *marmore* nempe *Syenitico*, omnium totius Aegypti celeberrimo. Meminit illius PLINIVS Lib. XXXVI. cap. VIII. *Circa Syenen vero Thebaidis, Syenites* lapis, *quem antea* *** *pyrhopoecilon vocabant. Trabes ex eo fecere reges quodam certamine, obeliscos vocantes.* De Nilometrio Syenitico scribit HELIODORVS Lib. IX. p. 443. fuisse illud συννόμῳ μὲν καὶ ξεστῷ λίθῳ κατεσκευασμένον, *ex lapide secto, eiusdem*

* In *Canone Chronico*, p. 427.
** POCOCK'S *Obseruations on Egypt.* p. 107.
*** Ex lapide hoc *pyrhopoecilo* Statuam Memnonis sculptam esse, tradidit TZETZES. Vide supra cap. IV. §. 3.

dem Nomi (Syenite videlicet) *extructum.* Ita illic erat vertendum Et * cernuntur hodieque lapicidinae Syeniticae, ex quibus trabes illae admirandae, variaeque Statuae, olim exſcindebantur. Ex illo lapide Syenite, ſculpta quoque fuerat in Monumento Oſymandyae, Statua hominis ſedentis, Memnonis. Quis vero ille ſit, niſi quem Aegyptii *Amenophin*, Graeci vero Memnonem appellabant? cuius Statuam fuiſſe ſedentis hominis, teſtantur veteres et loquitur res ipſa. Eam porro DIODORVS ait omnium Statuarum, quae in Aegypto exiſtebant, eſſe maximam, quod de Memnonia noſtra verum pariter eſt. Si quis omnia recte exploret, videbit ea ad ſtabiliendam correctionem et explicationem meam concurrere. Neque illa, quae apud DIODORVM ſequuntur, tantum ſententiae meae obſunt, quantum forte nonnullis videri poterunt. Ita nempe auctor hicce pergit: Ἑτέρȣς καὶ δύο πρὸς τοῖς γόνασι, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἐξ εὐωνύμων, θυγατρὸς καὶ μητρὸς, τῷ μεγέθει λειπομένȣς. *Ferunt porro, duas alias Statuas, ad prioris illius ſedentis genua cerni, alteram a dextris, a ſiniſtris alteram, filiae nimirum et matris, prioris magnitudinem non aſſequentes.* STRABO, quod ** iam vidimus, Statuas nonniſi duas obſeruauit, totidemque ſe conſpexiſſe ***, teſtatur POCOCKIVS. At enim de tribus loquitur DIODORVS, quae proinde ab iis, quae in Memnonio viderunt STRABO, et recentiores peregrinatores, differunt. Sed bene eſt, quod ipſe Statuae Memnoniae conſpectus, difficultatem hanc omnium optime ſoluat, verbaque DIODORI explicet, aut quomodo intelligi debeant, clare doceat. Ait nempe DIODORVS, Statuae Memnoniae adſtitiſſe et a dextra, et a ſiniſtra, duas alias πρὸς τοῖς γόνασι, *ad genua.* In ipſa vero Memnonis Statua, vti eam beneficio POCOCKII delineatam habemus, crus vtrumque, et a dextra, et a ſiniſtra, circumſiſtere cernimus duas Statuas, ſexus, vt videtur, foeminei, quae a planta pedis Memnonii, vsque ad genu fere pertingunt. Tres igitur Statuae DIODORI, qui aut relatione parum accurata deceptus fuit, aut eam minus recte intellexit, re ipſa non ſunt niſi vnica, qua de re non dubitabit, qui Statuae Memnoniae effigiem, hic adiectam ipſe inſpicere, eaque quae dicta nunc ſunt, rite atque lance aequa expendere dignabitur. Pergit deinde DIODORVS: Εἶναι

* POCOCK, vbi ſupra p. 117.
** Supra cap. IV. §. 1.
*** Vbi ſupra p. 101.

Εἶναι δὲ καὶ ἄλλην εἰκόνα τῆς μητρὸς αὐτȣ̃, καθ' αὐτὴν, εἴκοσι πηχῶν, μονόλιθον· ἔχȣσαν δὲ * τρεῖς βασιλείας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἃς διασημαίνειν, ὅτι καὶ θυγάτηρ, καὶ γυνὴ, καὶ μήτηρ βασιλέως ὑπῆρξε. *Aliam insuper aiunt Statuam esse matris illius, seorsim positam, cubitorum XX, vno Saxo constantem, in cuius capite tria cernantur regiae potestatis insignia, quibus significetur, filiam, vxorem, et matrem regis fuisse.* Vides, praeter Statuam Memnonis, quae duas alias minores in se comprehendit, fuisse Statuam secundam, seorsim constitutam, effigiem nempe matris Memnonis, siue dicere malis Amenophis, aut Osymandyae. Nam non haec prorsus concordant, cum iis ** quae et veteres et recentiores de duabus Statuis in Memnonio positis commemorant. Quae vero DIODORVS de aedificiis amplissimis et sumtuosissimis, monumentum Osymandyae ambientibus, refert talia sunt, vt *** eorum vestigia et rudera etiamnum a peregrinatoribus curiosis obseruentur.

Idem ex ipso Osymandyae nomine Aegyptiaco confirmatur.

§. 4. Nihil vero est, quod ea, quae nunc discussimus, et pro virili adstruximus, aeque stabiliat, firmiusque communiat, atque ipsum *Osymandyae* nomen Aegyptiacum. Qui linguae veteris Aegyptiacae vel tenuem tantum notitiam sibi acquisiuit, non poterit non mihi assentiri, nomen *Osymandyae*, nihil aliud significare, quam *vocalem*, subintellige *Statuam*. Multis ostendimus cap. IV Statuam Memnoniam ea de causa tantam apud veteres consecutam esse celebritatem, quod etsi lapidea esset, certis tamen temporibus, et proprio veluti motu, vocem ederet, tanquam loquela esset praedita. Hoc erat lapidis illius miraculum, a tot Scriptoribus iactatum laudibusque praedicatum. Eam ob rationem CALLISTRATVS in *Statuis*, p. 865. Colossum hunc inclytum vocat λίθον ἔμφωνον, *lapidem voce praeditum*, et p. 876. λίθον ἔχοντα ἐξȣσίαν φωνῆς, *lapidem facultatem vocis habentem:* Et Scriptores plures, ad testimonium † alibi vocati, φθεγγόμενον λίθον, *lapidem sonantem et loquentem.* HIERONYMVS et FRECVL-

PHVS

* Suspicor auctorem scripsisse γ̄ βασίλεια, ex quo librarius minus peritus fecit γ̄ βασιλείας, et alius τρεῖς βασιλείας. Est vero βασίλειον, ornatus, qui cernitur in capitibus Deorum Aegyptiorum, globus videlicet, aut luna corniculata, aut simile quid. OVIDIVS dixit *regale decus*, Metam. Lib. IX. v. 689. γ̄ βασίλεια vertere licet *regale decus triplex.*

** Vide supra cap. III. §. 3. et cap. IV. §. 2.

*** Vide supra cap. II. §. 4.

† Supra Synt. II. cap. I. §. 3.

PHVS eundem nuncupant *lapidem loquentem*. Id vero plane significat *Osymandyas*, vel, vti STRABO habet, *Ismandes*. Nam sermone Aegyptiorum ⲤⲘⲎ, *Sma*, dicitur *vox*, et cum praefixo articulo indefinito, ⲞⲨ-ⲤⲘⲎ, *U-Sma*. *Ti* vero, Ϯ, *dare* significat. Erit ingitur Ϯ-ⲤⲘⲎ, *dare vocem*, ist est *sonare*, vel *vocem emittere*, Numer. XIV. 1. Psalmo XLVI. 6. et LXVIII. 33. In Commentario de *Mysteriis literarum*, quem ATASIVS quidam, sermone Aegyptiaco conscripsit Seculo IV, et qui manu exaratus extat in Bibliotheca Bodleiana Oxoniensi, *literae vocales*, dicuntur ⲈⲦⲈ ⲞⲨ ⲚⲦⲞⲨⲤⲘⲎ, *quae habent sonum*, et, vt mox additur, ⲤⲈϮ ⲚⲞⲨⲤⲘⲎ, *dant sonum*. Erit igitur ⲞⲨ-ⲤⲘⲎ-ⲚϮ, *U-smandi*, si interpreteris, *dans sonum*, vel *vocem*, et quod idem est, *vocalis*, siue *loquens*. Ex hac voce Graeci, confecerunt suum *Osymandes*, vel, vti apud STRABONEM legitur, *Ismandes*. Vero mihi admodum simile videtur, veteres Aegyptios, Colossum suum mirabilem, primitus quidem cognominasse ⲘⲚⲰⲚⲒ ⲞⲨⲤⲘⲎ ⲚϮ, *Emnoni usmandi*, quasi diceres *lapideum vocalem*, subintelligendo Colossum. Prior pars huius cognominis *Emnoni*, nota fuit, vt opinor, HOMERO *, ex eoque ansam forte arripuit, *Amenophin* Aegyptiorum, *lapideum*, vel *Emnoni*, confundendi cum Graecorum, vel Troianorum *Memnone*. Postea priori hac cognominis parte abiecta, Colossus, quod probabile mihi sit, a vulgo appellari coepit ⲞⲨ-ⲤⲘⲎ-ⲚϮ, *Usmandi*, siue *vocalis*. De hoc *Usmande*, quod tamen nil, nisi *lapidem vocalem*, aut *loquentem*, significat, Sacerdotes labentibus annis, forte tamen nonnisi regnantibus iam Ptolemaeis, permulta finxere, et figmentis suis strenue peregrinis imposuere, quae apud DIODORVM legi possunt.

* Vide supra Syntagm. II. cap. II. §. 5.

CAPVT VI.

De Amenophis, siue Osymandyae Diuinitate.

Nomen Amenophis, cuius in Thebaide celebratur Statua, erat symbolicum. §. 1. De illius Diuinitate testantur inprimis Inscriptiones, in Statua eius extantes. §. 2. Plinius Memnonem videtur habuisse pro Serapide; sed perperam. §. 3. Aliae quaedam de Amenophis diuinitate adferuntur coniecturae. §. 4. Amenophis probabiliter Symbolum aliquod fuit Solis. §. 5. Et quidem ver auspicantis in Aequinoctio verno. §. 6. Coniectura haec nouo argumento illustratur. §. 7. Adfertur eadem de re sententia doctissimi Mathematici. §. 8.

§. 1.

Nomen Amenophis, cuius in Thebaide celebratur Statua, erat Symbolicum.

Non de nihilo est, quod capite superiori V. §. 1. obseruauimus, *Osymandyae* nomen, omnibus rerum Aegyptiacarum Scriptoribus, qui historiam illius regni attigerunt, ignotum esse, si vnum DIODORVM *Siculum*, et quem is sequitur, HECATAEVM *Milesium*, diu deperditum, demas. *Amenophin* vero, neque inter Aegypti reges, HERODOTVS, neque inter reges Thebaeos ERATOSTHENES, neque quantum meminisse possum, praeter MANETHONEM, omnino * quisquam alius commemorat. Et cum in historia MANETHONIS, ** quatuor Aegypti reges huius nominis occurrant, *** de vltimo ex iis, IOSEPHVS iudicat, eum a MANETHONE confictum, et in catalogum regum Aegypti, mala fide intrusum fuisse. Et quaedam tamen, quae de eo narrat MANETHO, talia sunt, vt mihi quidem videantur, in fabulis Sacerdotum, de *Amenophi* illo tradita fuisse, cuius Statua mirabilis, prope Thebas conspicienda erat. Ob rationes vero alias, MARSHAMVM in eadem quoque fuisse sententia, *Amenophin* MANETHONIS quartum, a *Memnone* Graecorum haud differre, cuius nempe a Veteribus Statua tantopere celebretur, † suo loco monuimus. Et is tamen, si IOSEPHVM audimus, nonnisi in MANETHONIS cerebro extitit; inter reges vero

* Reperiebatur etiam in CHAEREMONIS *historia Aegyptiaca*, apud IOSEPHVM Lib. I. adv. Apion. §. 32. Sed is haec ex MANETHONE desumserat.

** Vide supra Synt. II. cap. II. §. 6.

*** Vide ibidem et IOSEPHVM adv. Apion. Lib. I. §. 26.

† Vbi supra.

vero Aegypti, locum omnino nullum habet. Non nego, MANETHONEM ipsum, * Colossum Thebaeum referre ad *Amenophin* secundum. Verum enim vero sunt iustae rationes dubitandi, fuerint haec ab ipso MANETHONIS calamo profecta, an vero AFRICANO potius in acceptis ferenda sint. Et praeterea, quaenam quaeso, poterit ** in tanta rerum discordia apertaque pugna, esse certitudo historica? Non possum igitur, quin hic adstipuler, viro in rebus Aegyptiacis non perfunctorie exercitato, quem tale tulisse iudicium video. *** *Nihil incertius Amenophis istius aetate, quippe quem Vsserius ad Mosis tempora refert, alii plerique ad seriora longe demittunt. Quod vero Manetho, vt et Chaeremon, Mosen sub Amenophi, et quidem tertio Dynastiae* XIX. *rege, vixisse, et Israëlitas ex Aegypto eduxisse tradiderunt, id vero manifeste satis arguitur ratione temporis.* &c. Et † iterum. *Verum haec omnia in incerto posita fateor.* Rationibus certe non minimi momenti docti euicerunt, in multis rebus fidem MANETHONIS magnopere vacillare, quod et hic locum habere arbitror. Nempe nouerant Aegyptii omnes, Colosso celebri Thebaeo nomen esse *Amenophi*; sed quis esset ille *Amenophis*, non omnibus forte aeque perspicuum erat. Ego nomen huic Colosso impositum, non opinor fuisse alicuius regis, quippe quod in Catalogo regum Thebaeorum ERATOSTHENIS haud occurrat; verum mere symbolicum, ad quaedam attributa Diuinitatis alicuius, in Aegypto cultae, relatum; quamuis negare nolim, fuisse forte aliquos Aegypti reges, qui more passim in illa gente recepto, in honorem symbolicae istius diuinitatis, nomen eius quoque adsciuerint. Sed MANETHO traditiones Sacerdotum allegoricas et aenigmaticas de *Amenophi*, historice interpretatus est, et ad aliquem Aegypti regem, nomine eodem, aut praeditum, aut forte a se donatum, transtulit. Quicquid sit, illud spero, cordatus quiuis rerum talium arbiter, qui omnia rei huius momenta curate expendere fuerit dignatus, haud facile inficias ibit, regno Amenophis huius Thebaei, nihil dari incertius; cum vicissim eius diuinitas, et religiosa, quam in Aegypto obtinuit, veneratio, certa sit, multisque modis testata.

O 3 §. 2. *Ame-*

* Apud SYNCELLVM p. 72.

** Praeter ea, quae dicta hic sunt, videri etiam possunt, PERIZONII *Origines Aegypt.* cap. XV. p. 247.

*** Idem, libro eodem, cap. XII. p. 188.

† Idem cap. XV. p. 249.

De Amenophis diuinitate testantur inprimis Inscriptiones, in Statua eius extantes.

§. 2. *Amenophin*, vel, vti Graeci eum vocant, *Memnonem*, cultu aliquo religioſo honoratum fuiſſe in Thebaide, Scriptores quidam memoriae prodidere graeci. In his PHILOSTRATVS, ex DAMIDE ſuo refert, *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3. *Aethiopes Memnonem lugere, tanquam morte immatura extinctum.* Et mox narrat, *Aethiopes ſacra feciſſe Memnoni Eoo.* Si HELIODORI *Aethiopica* fide videri poſſunt hac in re digna, * ex illis diſceremus, Aethiopes ſupra Aegyptum, Memnonem inter heroës ſuos, cultu publico veneratos fuiſſe. Nec minores honores eum in Aſſyria eſſe conſecutum, ** credere nos iubet OPPIANVS. Verum ſi quid recte iudico, fictio haec eſt eius Poëtica, cui aliquam veri ſpeciem ex eo conciliari poſſe exiſtimauit, quod hinc quidem, ſcriptores non pauci, natales ei in Aſſyria aſſignauerint, vbi *Suſa Memnonia* gloriae eius teſtes ſint, et quod illinc alii, in Thebaide honores diuinos eum conſecutum eſſe, literis mandauerint. Verum omnium luculentiſſime, Inſcriptiones Graecae Latinaeque, in Statua Memnonis inſculptae, teſtantur, eum etiam poſt Chriſti Domini natiuitatem, pro Deo habitum, eique honores diuinos tributos fuiſſe. Extat in crure dextro illius Statuae, Inſcriptio Graeca, mirifice corrupta, in qua haec tamen ſatis diſtincte leguntur:

ΗΚΟΥΣΕΝ ΕΛΘΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΝ ΗΧΟΝ.

Audiuit Praetor, cum veniſſet, DEI vocem.

Vides hic dici *vocem Dei*, quae in plerisque Inſcriptionibus nuncupatur *vox Memnonis*. In eadem Inſcriptione et haec reperiuntur, quae ab ipſo auctore ſic ſcripta fuiſſe arbitramur:

ΠΑΡΗΝ ΘΕΩΡΟϹ ΚΑΙ ΠΡΟϹΕΚΥΝΗϹΕΝ

Adfuit Praetor, *ſacra legatione fungens ad Memnonem, eumque adorauit.*

Θεωροὶ dicebantur, qui nomine publico legatione ſacra ad templum alicuius Dei fungebantur, plerumque Oracula eius conſulturi. Tali legatione functus etiam erat quidam in Aegypto Praetor ad Memnonem, et adueniens eum adorauerat. Quae in crure ſiniſtro prima legitur Inſcriptio, Trebollae nomine poſita, ita legenda videtur:

ΤΗϹ ΙΕΡΑϹ ΑΚΟΥΟΥϹΑ ΦΩΝΗϹ ΜΕΜΝΟΝΟϹ
ΕΠΟΘΟΥΝ ϹΕ ΜΗΤΕΡ ΚΑΙϹΑΡΟϹ ΕΝΕΥΩΧΕΙΝ

Cuius

* Vide ſupra Synt. I. cap. II. §. 6. ** Vide ibidem.

Cuius hic est sensus. *Postquam voti huius compos factus sum, vt SANCTAM VOCEM MEMNONIS audirem, nunc illud, quod vnice cupio, restat, vt te Mater Caesaris conuiuio excipiam.* In crure eodem cernitur Inscriptio graeca, supra iam allata, cap. IV. §. 6. vbi et ista occurrunt ΗΚΟΥϹΑ ΜΕΜΝΟΝΟϹ ΤΟΥ ΟϹΙΟΤΑΤΟΥ. *Audiui Memnonem sanctissimum.* Alia illic habetur Inscriptio, sic, vt opinor, legenda:

Λ. ΦΛΑΟΥΙΑΝΟϹ
ΦΙΛΙΠΠΟϹ
ΕΚΛΥΟΝ ΜΕ
ΜΝΟΝΟϹ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ.

Lucius Flauianus Philippus, audiui Memnonem maxime diuinum.

Cui iungo partem vltimam alius Inscriptionis graecae, sic conceptam:

ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ ΝΥΚΤΩΡ
ΟΜΦΗΝ ΕΠΙ ΜΕΜΝΟΝΟϹ
ΗΛΘΟΝ

Noctu accessi, vt oraculum audirem maxime diuini Memnonis.

Φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος, *diuinas Memnonis voces*, celebrat etiam Epigramma graecum, a D'ORVILLIO integritati suae restitutum, quod cap. IV. §. 6. descripsimus.

§. 3. Ex his, quae nunc congessi, omnes facile perspicient, Colossum quem Graeci *Memnonium* dicunt, in Thebaide, symbolum aliquod sanctum fuisse Diuinitatis: id tantum quaerere nunc operae pretium est, cuiusnam Diuinitatis. Si PLINIVM audimus, Statua, quam perhibebant Memnonis, * dicata erat in Templo Serapis, vnde suboriri quibusdam posset talis suspicio, eam re ipsa fuisse saxeam effigiem Serapis. At enim, si genuina est PLINII lectio, ea hic memoriae prodidit Scriptor inclytus, quae mihi verosimilia omnino non videntur. STRABO nonnihil antiquior Plinio, ** vbi de Colosso Memnonio agit, quem oculis ipse inspexit, Memnonii meminit quidem, nullius vero Templi Serapidis. Idem etiam *** de PAVSANIA,

Plinius Memnonem videtur habuisse pro Serapide; sed perperam.

* *Hist. natur.* Lib. XXXVI. cap. VII.
** *Geograph.* Lib. XVII. p. 561.
*** Vide supra cap. III. §. 3.

NIA, Plinio aliquanto iuniore, obſeruare licet. Et is quidem, licet Thebis fuerit ipſe, magnaeque huius vrbis reliquias triſtes oculis vſurpauerit, nullum tamen in vrbe hac, aut prope illam, Templum Serapidis antiquum, cognitum habuerat: nam de Dei huiusce Templis in Aegypto, huiusmodi perhibet teſtimonium. * *Apud Aegyptios plura ſunt Dei Serapis Templa; ſed clariſſimum habent Alexandrini, antiquiſſimum Memphitae.* In ipſa quoque Memnonis Thebaei Statua nihil deprehendo, quod ad Serapim antiquum, merito referendum eſſe iudicari poſſet. Tempore etiam Plinii, aedificium aliquod, Templi ſpeciem prae ſe ferens, in quo cerneretur Statua Memnonia, non crediderim ſuperſtes fuiſſe, id enim ex STRABONIS et PAVSANIAE verbis ſatis mihi colligere poſſe videor. Longum igitur illud et vere magnificum veſtibulum Templi, ** in quo initio Coloſſus Memnonius dedicatus poſitusque erat, tempore iam Cambyſis vaſtatum et forte dirutum fuiſſe, mihi quidem veroſimile fit, ita nempe, vt quaedam illius rudera, qualia et nunc conſpiciuntur, tantum ſupereſſent. Potuit vero locus ille, quem *** STRABO et alii *Memnonium* appellant, a Graecis recentioribus forte pro *Serapeo* haberi, quod Coloſſus Memnonius, illic loci poſitus, aliquid cum Statua Serapidis Alexandrini habuiſſe commune, nonnullis videretur. De ſigno namque Serapidis Alexandrini hoc videas commemorari. In Templo Serapidis Alexandriae, † *feneſtra perexigua ab ortu Solis ita erat aptata, vt die qua fuerat inſtitutum, Simulachrum Solis ad Serapin ſalutandum introferri, diligenter temporibus obſeruatis, ingrediente ſimulachro, radius Solis per eandem feneſtram directus, os et labra Serapis illuſtraret, ita vt inſpectante populo, oſculo ſalutatus Serapis videretur a Sole.* Ad rem hanc arbitror reſpicere Oraculum, quod Serapidi tribuitur in haec verba conceptum:

†† Φαιδρὴ μὲν κατὰ δῶμα θεοῦ καταλάμπεται αὐγή.
Ἦλθε γὰρ, ἠντιβόλησε μέγας θεός· εἶδεν ἐμεῖο
Κάρτος ἀμαιμάκετον. ——

Splen-

* In *Atticis*, ſiue Lib. I. p. 41.
** Supra cap. II. §. 4.
*** Vide ibidem.
† RVFFINVS hiſt. Eccleſiaſt. Lib. II. c. 23.
†† PORPHYRIVS apud EVSEBIVM Praepar. Eu. Lib. V. c. XIII.

Splendidus per tecti fenestram illuxit Dei (Solis) *radius.*
Accessit enim, occurritque mihi magnum Numen:
viditque meum
Inuictum robur. ———

Tale quid ferme quotidie in Statua quoque Memnonis Aegyptii contigisse, Graeci perhibent, quod * suo loco prolixe exposuimus. Euenire hinc potuit, vt Graeci quidam sibi imaginarentur, eandem olim Memnonis Thebaei fuisse rationem, quae postea Serapidis Alexandrini, et vtriusque Numen idem fere subinnuere.

De Amenophis diuinitate coniecturae adferuntur aliae.

§. 4. Posset forte cuipiam in mentem venire, Colossum Memnonium, ex consilio Sacerdotum Aegyptiorum, re ipsa symbolum fuisse *Diei*, ** cuius cognatum dicebant *Osiridem*, id est *Solem*. *Diei* namque Aegyptios, per aliquam σωματοποιΐαν, diuinitatem attribuisse, *** plurimorum veterum testimoniis constat. Et conceptis verbis testatur EVSTATHIVS, † *simulachrum Diei Thebis in Aegypto australi positum fuisse.* Neque me, si alia ad firmandam hancce coniecturam concurrerent argumenta, turbare illud posset, quod videamus Memnonem dici †† *Diei filium.* Reponere enim procliue esset, eam quam nonnulli vocant *Diem*, ab aliis, explicationis ergo, nuncupari *Auroram*, cuius filium allegorice recte dici posse *Diem*, quis dubitet? Alias praeterea obseruauimus, Aegyptios ††† Solem certo respectu dixisse Solis filium, et * Lunam filiam Lunae. Cur igitur *Dies*, filius *Diei* sano quodam sensu dici non potuisset? *Diem* certe stylo symbolico, dici posse filium *Solis*, nemo, vt opinor, inficias iuerit. *Solem* vero poëtae, et conditores styli symbolici, *Diem* quoque appellant, quam nempe efficit. Inde est, quod in *Oraculis*, quae sic dicuntur, *Sibyllinis*, Rhodus appelletur ** Ἡμερίη θυγάτηρ, *Filia diei.* Erat enim insula haec *Soli* consecrata, quod vel Rhodiorum nummi,

* Supra cap. IV. §. 2. 3.
** DIODORVS *Siculus* p. 24.
*** Vide supra Synt. I. cap. I. §. 3.
† In Commentario ad Dionys. Perieg. V. 243.
†† Vide Synt. I. loc. cit.
††† Vide *Pantheon*, Lib. II. cap. IV. §. 11.
* Ibidem Lib. III. cap. III. §. 5.
** Lib. III. p. 252. Edit. Opsopoei. Paris 1607.

nummi, * in quibus Solis effigies conſpicitur, ſatis teſtantur. Ideoque Poëta de ea ſic canit:

** *Tumque domus vere Solis, cui tota ſacrata eſt.*

Verum huic tamen explicationi non leuiter obeſſe fateor, quod veteres *Diem*, Memnonis non dixerint patrem; ſed matrem. Illi igitur Memnoni ſexum aſſignarunt maſculinum, Diei vero foemineum. Eſt ad haec veroſimile, Thebis non tantum Memnonis; verum et ſeorſim *Diei* ſtatuam erectam fuiſſe, quod *** in ſuperioribus iam tetigimus. Legenti haec alia forte noua ſubnaſci poſſet cogitatio, Coloſſum Memnonium ſymbolum extitiſſe ipſius Aegypti. Illam enim Aegyptii non inepte dicere potuerunt *Diei natam*, ſicuti Poëtae, quod modo vidimus, Rhodum eadem plane ratione, *Diei*, id eſt *Solis*, *filiam* nuncupauere. Merito Aegyptus Solis diceretur filia, quia omnem ſuam fertilitatem, omnem bonorum vbertatem, Soli debet, interueniente Nilo, foecunditatem ſibi concilianti, † id enim ſibi perſuadebant Aegyptii. Solem igitur, genitorem ſuum et conſeruatorem, prima diei hora ſibi illuceſcentem, Memnon Aegypti ſymbolum, laetus excipiebat, voceque prolata ſalutabat. Erat porro Statua huius Memnonis, ex lapide ſculpta, †† qui in colorem fuſcum nigricantem vergebat, et niger etiam a veterum multis perhibetur, eoque ſymbolum Aegypti habere poteſt, ſatis commode. Solent enim veteres hanc dicere ††† μελάγγειον, et * μελάμβωλον, cuius nempe *terra* eſt inſigniter *nigra*. Hinc PHILIPPVS in Epigrammate, quod habetur in Anthologia manu exarata, ita canit:

** Ἀιγύπτȣ μεδέȣσα μελαμβώλȣ λινόπεπλε
Δαῖμον. ——

Regina Aegypti nigrum ſolum habentis, linigera
Dea, Iſi. ——

Et

* SPANHEMIVS de vſu Numiſm. p. 277. 281. Edit. Belgic.
** MANILIVS Aſtron. Lib. IV. v. 764. ex emendatione Bentleii.
*** Cap. IV. §. 2.
† Vide *Pantheon* noſtrum Lib. IV. cap. II. §. 18.
†† Vide ſupra cap. III. §. 1. 4.
††† PLVTARCHVS de Iſide p. 364.
* STEPHANVS *de vrbibus* in voce Αἴγυπτος. EVSTATHIVS ad Dionyſ. v. 236.
** Haec citantur a SVIDA, in voce μελάμβωλος, vbi vide notas KÜSTERI.

Et hoc ipſum nomen etiam, quo Aegyptum patriam ſuam, ſermone vernaculo deſignabant regionis illius incolae, ⲬⲎⲘⲒ, *Chami*, et ⲔⲎⲘⲈ, *Kame*, ſignificare poteſt. Et idem hoc teſtatur quoque * PLVTARCHVS, voce nempe *Chemi*, vel *Chami* Aegyptios innuere *nigrum*. Quoniam in eo ſum, ſuperuacaneum non puto, hic monere, nomen *Amenophis* explicari poſſe ⲔⲎⲘⲈ ⲚⲞⲨϤⲒ, *Kame-nuphi*, vel ⲬⲎⲘⲒ ⲚⲞⲨϤⲒ, *Chami-nuphi*, quod Graeci, omiſſa adſpiratione, extuliſſe videntur *Amenophis*, idque ſignificare *Aegyptum bonam*. Poſſis etiam, ** quod iam obſeruaui, nec incommode, vocem eandem *Amenophis* interpretari *cuſtodem Aegypti*. Quod ſi quis explicationi huic fauens, in Memnone ſymbolum Aegypti agnoſcere vellet, non illi repugnarem, ſi Memnoni ſexus tributus fuiſſet foemineus. Terram enim *** Aegyptii, non minus atque gentes cultiores aliae, ſymbolo Deae ſexus ſequioris, deſignare aequum duxerunt. Verum enim vero Memnonem omnes ſemper crediderunt et dixerunt heroëm generis maſculini, eamque ob cauſam ſententiam hanc mihi non probari fateor. A veritate propius abeſſe cenſeri poſſet, qui Memnonem Thebaeum, ſymbolum extitiſſe Nili, ſanctiſſimi Aegyptiorum fluuii, forte hariolaretur. Nam quae in ſymbolicis imaginibus Aegypti locum habent, ea fere ad Nilum fluuium trahi quoque poſſunt. Inde igitur eſt, quod, vti veteres obſeruant, † *Nili ſimulachra, eo quod terram Aethiopum tranſiens fluuius hicce in mare delabatur, ex lapide nigro fieri conſueuerint.* Et vt alia iam praeteream, peti hinc poſſet ratio, ob quam Coloſſus Memnonius, ſeptem vocales primitus aut reſonuerit, aut reſonuiſſe perhibeatur. Vide ſupra cap. IV. §. 7. Apud Aegyptios enim †† ſeptem vocales, ſymbola aut ſigna erant totidem Planetarum. Quid vero, inquies, Nilo cum ſeptem Planetis? Dicat hoc pro me MANILIVS, cuius ſequentes verſus, ex emendatione BENTLEII adſcribo:

††† *Atque haec Niliacas domum eſt menſura per oras:*
Qua rigat aeſtiuis grauidus torrentibus arua

 Nilus,

* *De Iſide* p. 364.
** Synt. II. cap. I. §. 6.
*** Videri poteſt *Pantheon* noſtrum Lib. V. cap. III. §. 4.
† PAVSANIAS in *Arcadicis* cap. XXIV. p. 647.
†† Videri poſſunt *Prolegomena* noſtra ad *Pantheon*. §. XXV.
††† *Aſtronomic.* Lib. III. v. 453.

Nilus, et erumpens imitatur sidera mundi
Per septem fauces, atque ora fugantia Pontum.

Memnon probabiliter fuit symbolum aliquod Solis.

§. 5. Verum quando omnia tamen serio, et aequa lance expendo, sic tandem iudicare cogor, longe verosimillime *Amenophin*, siue *Memnonem*, symbolum aliquod fuisse Solis, eiusque virtutis, potestatis, aut singularis cuiusdam ad terram nostram relationis. In ipsa profecto Aegypto, quamuis sequiori aeuo, quosdam Sacrorum interpretes, Statuam Memnoniam habuisse pro aliquo Solis symbolo, ex Epigrammate quodam, Statuae huic insculpto, quod * alio loco totum descripsimus, satis intelligitur, in quo Memnon se ipsum dicit:

Βασίλεος ἡλίȣ εἴκονα ἐκμεμαγμένον
Regis Solis imaginem expressam.

Cum hac symboli Memnonii interpretatione conciliare non ita difficulter licet, quae de Amenophi, in fabulis suis aenigmaticis, Sacerdotes Aegyptii olim perhibebant, aut quae de Memnone suo finxerunt Graeci, fabulisque Aegyptiorum attexuerunt. Quando enim dicebatur, aut Diei, aut Aurorae, id est Solis orientis filius, nemo non videt, et ex iis quae capite hoc obseruaui, iam sic satis intelligi potest, figmenta huius generis non inepte ad Solem transferri. Quasdam Aegyptiorum fabulas mysticas, id ipsum non ita obscure innuentes, mox insuper adferemus. Diutius argumento huic non immorabor. Verum illud discutiendum nobis tamen restat, quamnam in symbolo Memnonio, vim, potestatemque, quamue illius ad nostram terram relationem, Sacerdotes depingere, aliorumque venerationi exponere voluerint. Huiusmodi certe cultus respectum, habebant apud Aegyptios, Numina ipsorum primaria, *Amun*, siue *Iupiter*, qui referebatur ad Solem vernum, quemadmodum et eorundem *Hercules*, *Horus*, siue *Apollo*, Solis aestiui, *Serapis* Solis autumnalis, et *Harpocrates* hyberni solis symbolum. Praeter Deos hos Aegyptiorum Principes, qui re ipsa nihil aliud, quam beneficia Solis, tum verna, tum aestiua, tum autumnalia, tum denique hyberna, in imagine aliqua depingebant, habebant Sacerdotes etiam alia rerum earundem symbola, non quidem inter publica gentis illius Numina solenniter relata, et cultu populari celebrata; sed quibus tamen suus aliquis honos, et quaedam venerationis religiosae species, ex Sacerdotum sententia decernebatur. Talia sunt symbola hyemis et aestatis, quae HERODOTVS in Templi Memphitici ambitu vidit, et de quibus haec memoriae mandauit Lib. II. c. 121. *Rhampsinitus monumenta nominis*

* Cap. IV. §. 8.

minis sui reliquit, vestibula Templi Vulcani, quae ad Occasum spectant. E regione vestibulorum vero, duo statuit simulachra, viginti et quinque cubitos longa, quorum alterum, quod Aquilonem respicit, ac Aestatis nomine insignitur, ab Aegyptiis adoratur, multisque beneuolentiae ac reuerentiae testimoniis condecoratur: quod vero ad Austrum collocatum est, hyemisque nuncupatur, contraria plane experitur. Huius generis simulachrum extitisse Statuam Memnonis, Soli dicatum, eiusque aliquam conuersionem annuam referens, non temere suspicor. Sed cuiusnam conuersionis symbolum, Statua illa prae se tulerit, paucis nunc disquiremus.

Et quidem ver auspicantis in aequinoctio verno.

§. 6. Multa sunt, quae mihi verosimile quondam reddiderunt, Statuam Memnonis, ex nutu regis alicuius Thebaei, vel ex Sacerdotum consilio, Symbolum extitisse veris, siue Solis in verno aequinoctio, ver auspicantis: Coniecturae huic robur aliquod addit regio, locusque, in quo Statuam Memnoniam erectam fuisse nouimus. Erat autem ille Thebais, ac speciatim ager amplissimae Thebarum vrbis, cuius summum ac tutelare Numen fuisse *Amun*, Aegyptiorum *Iouem*, neminem eruditorum latet. In isthoc vero Numine, Sacerdotes Aegyptii, vim et virtutem illam Solis, quam in Aequinoctio verno testatam facit, impensa religione quotannis venerabantur, quod * alio loco, argumentis pluribus prolixe adstruximus. Illam igitur regionem ornabat saxea Amenophis effigies, quam superstitio Aegyptiorum auita, Soli verno singulari modo sacram esse voluerat. Accedit ad hanc rationem alia, quam MANETHONIS historia de Amenophi nobis subministrat, quaeque ex commentariis sacris τῶν ἱερογραμματέων effluxisse videtur. Narrat igitur MANETHO de Amenophi, ** *quod concupiuerit Deorum conspectu frui, quod idem Horo quoque, vni ex prioribus regibus, contigisset.* Haec mihi, quod etiam testatus iam sum, non videntur sapere historiam rerum aliquando vere gestarum; sed fabulam Secerdotalem aenigmaticam, quae ad Theologiam ipsorum physicam spectet. Rationes, quae me, vt ita sentirem, permouerunt, momenti sunt non leuissimi. Nam 1) IOSEPHVS, vbi MANETHONIS verba adfert, obseruare nos iubet, regem illum, quippe qui in Annalibus Aegyptiorum, locum inueniat nullum, ab vno MANETHONE confictum, et pro suppostitio habendum esse. Itaque desumtus non erat ex vera historia superioris Aeui, verum ex

* In *Pantheo Aegyptiorum* Lib. II. cap. II.

** Apud IOSEPHVM Lib. I. *adu. Apion.* §. 26. p. 460.

Commentariis Sacerdotum Theologicis, aut ex fabulis eorum ſymbolicis et allegoricis, ſub quarum inuolucris, mutationes naturae annuas in Coelo, et in terra, adumbrare ſatagebant. 2) Ipſa quoque illa locutio, quae hic ſe nobis offert, Θεῶν γένεσθαι θεατὴν, *Deorum conſpectu frui*, Doctrinam Aegyptiorum Theologicam manifeſto prodit. De Hercule Aegyptiorum conſimiliter HERODOTVS refert Lib. II. c. 40. *quod Iouem videre enixe cupiuerit.* Lucem quandam dictioni huic adferre videtur idem Scriptor, quando de filia Mycerini narrat, eodem Lib. c. 132. *eam oraſſe, vt poſt mortem ſemel quotannis Solem intueri ſibi liceret*, qualia ex antiquorum Aegyptiorum fabulis, de Aegypto loquentes, adferunt etiam * auctores quidam Arabes. Equidem CHAEREMON, qui in *hiſtoria Aegyptiaca* ſecutus erat MANETHONEM, rem ita narrat, ** *Iſidem in ſomnis Amenophi apparuiſſe.* Verum haec illius tantum eſt interpretatio dictionis, quam MANETHO ex Stylo et Theologia Sacerdotali mutuo ſumſerat. CHAEREMON *Deos videre*, vel *conſpectu eorum frui*, interpretatus erat *ab iis per ſomnium moneri*, et *edoceri:* quod ego verum eſſe certo quodam ſenſu, minime negauerim, quando ſcilicet de Sacerdotibus dictio illa adhibetur. Illi *** videre ſe Deos opinabantur, aut certe gloriabantur, quando aut aliis, aut etiam ſibi perſuadere annitebantur, ſe a Diis inſtinctu ſecreto impelli, aut edoceri. At in hiſtoria ſymbolica Amenophis locum id non habet. Ideoque 3) obſeruari velim, cum *Amenophi* coniungi *Horum.* Narratur enim, *Amenophin*, viſione Deorum frui eodem modo cupiuiſſe, ſicuti eadem ante ſe *Horus* pariter fruitus eſſet. Horum vero tota Aegyptus coelo locauit, Deorumque ſupremorum choro addidit. Regnum eius igitur, pertinet ad regnum Deorum, allegoricum, ſymbolicum. Tale igitur erat etiam regnum Amenophis, qui eius a Sacerdotibus perhibebatur Succeſſor. 4) Cum vero *Horus* ille, in fabulis Sacerdotum Theologicis, † certo reſpectu, cum ipſorum *Hercule* cenſeatur idem, non difficile erit lectori, ſagacis ingenii, perſpicere, fabulam Sacerdotalem vtramque, et quam HERODOTVS, et quam MANETHO refert, nonniſi ſolo nomine differre. HERODOTVS *Herculem* nominat; MANETHO vero *Horum:* de vtroque autem, qui perſaepe non niſi vnus ſunt, per-

* Poteſt hic videri *Pantheon* noſtrum Lib. II. cap. II. §. 8.

** Apud IOSEPHVM Lib. cit. §. 32. p. 465.

*** Poteſt hic conferri *Pantheon* noſtrum Lib. V. cap. V. §. 12.

† Oſtenditur hoc in *Pantheo* Lib. II. cap. IV. §. 8.

perhibent, quod cupiuerint conspectu Deorum frui. Abunde vero * probasse mihi videor loco alio opportuno, fabulam HERODOTI, nec posse nec debere, nisi ad Aequinoctium vernum referri, ex quo consequitur, idem tenendum quoque esse de *Horo* MANETHONIS. Quoniam autem, teste Scriptore eodem, par est ratio *Amenophis*, id est, vt opinor, *Memnonis* Aegyptii, dubium superesse non videtur, hunc a Sacerdotibus, pro Symbolo quopiam veris, vel aequinoctii verni, habitum fuisse. Quodsi porro fabula, quam ** supra ex DEMETRII *Aegyptiacis* attulimus, Aethiopes a Tithono Troiam missos, cum circa Abydon de morte Memnonis certiores facti essent, illic coronas suas abiecisse in spinas, ideoque ramos earum floribus onustos, coronis esse similes, ex cerebro Sacerdotum in Aegypto prodiisset, et ea coniecturae nostrae nouum conciliare posset praesidium. Nouimus enim, Spinam Aegyptiacam, quam et Acaciam appellant, *** Mense Martio, circa tempus Aequinoctii verni, flores illos protrudere, quos coronis nectendis aptos esse, vetusti Scriptores obseruant. Id vero fabulae illi confingendae, materiam dubio procul subministrauit. Verum quia professus sum, fabulam hanc mihi quidem videri, ingenio Graecorum deberi, rem hanc suo loco relinquo.

Coniectura haec nouo argumento illustratur.

§. 7. Aliud praeterea nunc in mentem venit, de quo iudicium esto penes lectorem cordatum. Nam si probari inuicte posset, Statuam Memnoniam, † quod suspicatus quondam sum, ante acceptam a Cambyse cladem, quouis fere die, illucescente Sole, septem resonuisse vocales, ex eo nouum pro adstruenda, quam lectori obtulimus, sententia, adferri argumentum posset. †† Asserui, septem vocales, Sacerdotibus Aegyptiorum, signa fuisse totidem Planetarum, quod si ita se habet, cantus illarum opportunus maxime censeri debebat tempore Aequinoctii verni. Et forte hoc ipso tantum tempore, septem vocalium cantus plenus et distinctus, ex ore Amenophis, siue Memnonis, audiebatur. Erat enim haec communior veterum sententia †††, quam et Scriptores nostri Ecclesiastici antiqui vtplurimum secuti sunt, aequinoctium vernum principium extitisse mundi, in quo et cursus Plane-

* In *Pantheo* Lib. II. cap. II. §. 7. 8.
** Synt. I. cap. IV. §. 3.
*** PROSPER ALPINVS *de Plantis Aegypti* cap. IV. fol. 4. b.
† Supra cap. IV. §. 8.
†† Cap. IV. §. 8.
††† Vide VSSERIVM *de anno solari Macedonum*, Cap. II. et FRANCISCI SCORSI notas in Theophanis Ceramei Homilias, p. 441.

Planetarum sumserit initium, et ad quod post reuolutionem multorum Saeculorum iidem, in eodem situ et ordine, sint reuersuri. In eadem sententia fuerunt quoque Aegyptii, qui idcirco initium annorum Astronomicum, ab illo Aequinoctio ducebant, etsi annum ciuilem auspicarentur a Sirio, vel ortu caniculae. * *Aiebant, in hac ipsa genitura mundi, ariete medium coelum tenente, horam fuisse mundi nascentis; cancro gestante tunc lunam. Post hunc Sol cum leone oriebatur; cum Mercurio virgo; libra cum Venere; Mars erat in Scorpio; sagittarium Iupiter obtinebat; in capricorno Saturnus meabat.* In vetusto vero Chronico Aegyptiorum, scriptum inuenit SYNCELLVS **, post reuolutionem annorum 36525, secuturam esse restitutionem Zodiaci in pristinum Statum, hoc est, in primi gradus Aequinoctialis signi arietis primum minutum, eamque esse illam Fabulis Aegyptiorum et Graecorum tantopere decantatam ἀποκατάστασιν Zodiaci. Et hac de causa Aegyptii phoenicem suam fabulosam, symbolum voluerunt esse Aequinoctii verni, quod etiam *** in *Tabula Bembina*, vel *Isiaca*, scite videmus depictum, quandoquidem eadem Symbolum ipsis erat ἀποκαταστάσεως, vel magnae conuersionis annorum. Nam † *cum huius alitis vita magni conuersionem anni fieri prodidit Manilius, iterumque significationes tempestatum et siderum easdem reuerti. Hoc autem circa meridiem incipere, quo die signum arietis Sol intraverit.* Crediderunt igitur Sacerdotes Aegyptii, in Aequinoctio verno, quando Sol signum arietis ingreditur, VII. Planetas cursum suum, ad perficiendam mundi harmoniam, auspicatos fuisse, eaque de causa congruum ipsis videri poterat, vt hoc potissimum tempore, VII vocales, totidem quippe Planetarum signa et symbola, laudes Dei Opificis resonarent. Iudicent vero eruditi, fluxeritne ex illa Aegyptiorum doctrina, quod apud †† NICOLAVM MYREPSVM Alexandrinum *de compositione Medicamentorum*, Sect. XXI. cap. 1. legitur in haec verba: *Qui conficit hoc thymiama, proferat has vocales α, ε, η, ι, ο, υ, ω. Ignoretur autem is qui conficit vna cum iis, qui illi seruiunt: conficitur autem Martio Mense, Sole existente in primo arietis gradu, et omnia quae dicta sunt, succedent. Si vero quis ipsum gestet in collo,* aut

* MACROBIVS *in Somnium Scipionis* Lib. I. c. XXI. p. 76.

** In *Chronograph.* p. 52. Adde hic VIGNOLII Dissertationem de *Anno Aegyptiaco*, in *Miscellan. Berolin.* To. IV. p. 10. 11.

*** Videri hac de re possunt *Miscellanea Berolinensia*, T. VI. p. 146.

† PLINIVS Lib. X. cap. 2.

†† Editum inter *Medicos Principes*, HENRICI STEPHANI, col. 635.

aut suspendat, neque morbum, neque incantationem vllam timebit. In quocunque autem loco aut domo decumbet, nihil in hanc incantatio aut venenum poterit.

§. 8. Dum cogitationibus hisce indulgeo, mentem subit et istiusmodi suspicio, Statuam Memnoniam, eum forte ad modum constructam, inque agro Thebaeorum collocatam fuisse, vt Sacerdotibus verum Aequinoctii verni tempus, certis indiciis significaret, et quodammodo annuntiaret. Ipsum nomen *Amenophis* Aegyptium, coniecturam hanc ratione aliqua mihi suggerebat. Prisco certe Aegyptiorum sermone, quod * alia occasione exposui, ⲀⲘⲈ, (*ame*) subinnuit *docere*, *ostendere*, *annuntiare*. Eodem vero sermone ⲚⲞⲨϤⲒ (*nuphi*, vel *enuphi*) dicitur *bonum*. Erit igitur ⲀⲘⲈⲚⲞⲨϤⲒ, *Amenuphi*, qui *bonum* quid, vel *laetum annunciat*. Ne tamen hic per ignem incederem cineri doloso suppositum, ante omnia consulendum mihi esse duxi, collegam meum Amplissimum et excellentissimum, IOHANNEM FRIDERICVM POLAC, Iurium et Mathematum Professorem, in Viadriana nostra celeberrimum, cuius candidum animum, raramque isthoc aeuo amicitiam, permultorum annorum vsu, et cognitam et confirmatam, toties expertus sum. Illi igitur, quod saepissime facere consueui, cogitata haec mea cordate aperui, et ipsius super ea re iudicium mihi expetii, quod et verbis sequentibus conceptum, ad me perscribere dedignatus non est. „De Statua Memnonis, ego, si quid coniectura assequor, sic statuo: Et primo quidem, Aegyptios, Gnomonis instar, ad determinanda ope vmbrae, „praecipua anni tempora, Solstitiorum nempe ac Aequinoctiorum, eam „adhibuisse, facile crediderim. Non parum me in ista id confirmat „sententia, quod eandem ob causam, eruditis non immerito videantur „erectae eorum Pyramides, ad cardines Coeli exacte positae, quae in„super omni posteritati documento sunt euidenti, quanta huius gentis „fuerit iam illo aeuo, quod ad primum merito referimus, scientiarum „ac artium peritia, dexteritas, et hinc nec interitura vnquam memoria. „Vrbs Thebae, apud quam collocata erat insignis illa et memorabilis „Statua, cuius longitudinem cum ipso Stylobata, illustris Anglus, Ri„chardus Pocockius, 63 pedum definit, secundum exactissimam De„scriptionem Regni Dauidici et Salomonaei, vna cum vicinis regionibus

Adfertur eadem de re sententia doctissimi Mathematici.

* In *Pantheo*, Lib. V. cap. VII. §. 5. Iablonski *de Memnone.*

„bus Syriae ac Aegypti, quam debemus inclyto illi etiam post funera „Mathematico, Iohanni Matthiae Hasio, latitudinem habet 25 Grad „30 Minut. quae latitudo exacte conuenit cum animaduersionibus Pto- „lemaei, qui in Geographia, longissimum diem Thebis, 13. horarum „et 40. minutorum spatio includit, cum Syenae paulo propius ad „ipsum Tropicum cancri vergentis, longissimus dies, horis 13, et 30 „Minutis absoluatur. Vnde intelligimus, vtramque vrbem, intra quar- „tum clima, vt loquuntur Geographi, fuisse sitam. Hac nunc suppo- „sita latitudine Thebarum, vel Diospolis, facile inuenitur eius eleua- „tio Aequatoris, nimirum 64. Grad. 30 Minut. adeoque altitudo Solis, „in ipsis Aequinoctiorum temporibus, quae tempore solstitii Aestiui, „ad 88 gradus adsurgit, cum hyberni Solstitii tempore, eadem 41 Gra- „duum fit. Quibus datis Solis altitudinibus calculo Trigonometrico „facile inuenitur vmbra Statuae in ipsa meridie, tempore Solstitii „aestiui, quae 2 pedum et 2 pollicum, tempore vero Solstitii hyberni, „72 pedum, 4 pollic. et aequinoctiorum temporibus 30 pedum, vt „itaque ipsa haec vmbrae Statuae longitudo, et indicata modo mensu- „ra, Thebaeos edocere potuerit, initia et media annorum, ad quae „quam maxime dirigebantur eorum cursus. Secundo, quod Statua „Memnonis, partim ad Austrum, partim ad Solis ortum faciem habu- „erit conuersam, facile me vt credam, inducit, Statuam hanc simul „effigiem fuisse ac Symbolum orientis seu noui anni: quippe quem „Aegyptii a tempore Solstitii aestiui auspicarentur. Cum enim in an- „norum initiis, ad ortum heliacum Sothis, seu Sirii, vnice respicerent, „Sirius autem ipso Solstitii aestiui tempore, inter plagam Coeli meri- „dionalem et Orientalem, cum ipso Sole oriatur, ad haec respexisse „verosimile est, ac veluti anni nouiter surgentis, annuntiasse auspicia. „Vtrum vero Aegyptii cultu diuino eodem Memnonem hunc prosecuti „fuerint, quo a Romanis quondam affectum fuisse Ianum, nouimus, „haud audacter affirmauerim.„ Hucusque vir doctissimus. Ea vero adeo ingeniosa bonaeque frugis plena mihi visa sunt, vt nihil inuenire aut excogitare queam, quod meliorem et opportunum magis opusculo huic meo imponat

F I N E M.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0004250

